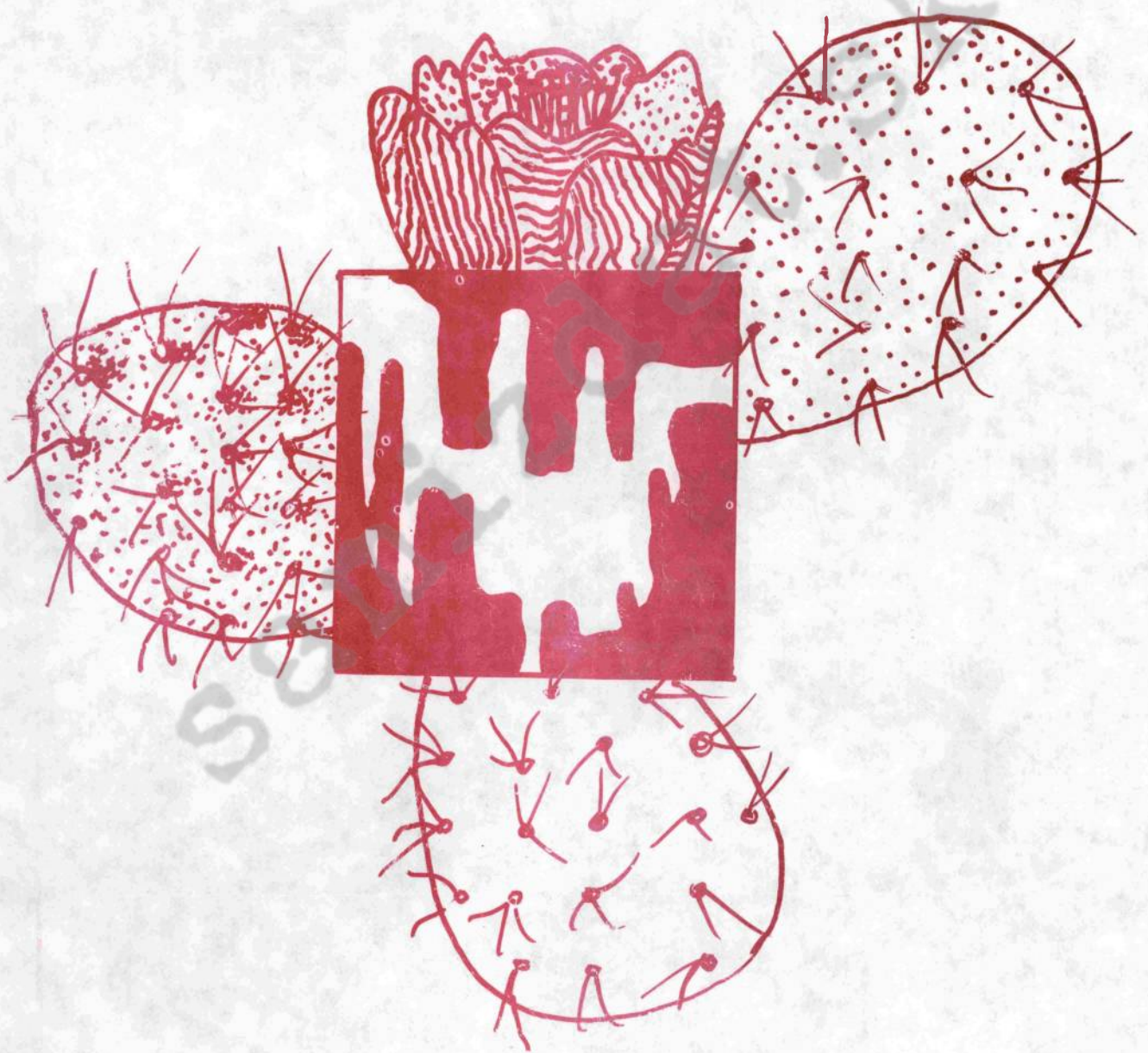

15. 1987/5 **R**ODINNÉ **S**POLOČENSTVO

KTO STRATÍ SVOJ ŽIVOT PRE MŇA, NÁJDE HO /Mt 10, 39b/

O b s a h

1. Úvodná myšlienka	1
2. List slovenských rodín synode	2
3. Obeta v živote človeka	2
4. Obeta naša každodenná	4
5. Vyhlásenie k deportáciám Židov zo Slovenska	6
6. Slovensko v znamení Mariánskeho roka	7
7. Noc radosti	12
8. Živá viera /K úvahám mať alebo byť/	14
9. Úvahy o utrpení	17
10. K udeleniu diplomu OSN združeniu Pacem in terris	19
11. Fyzika, filozofia a stvorenie vesmíru. Ekvilibristika okolo singularít	22
12. Apokryfné evanjelium Součkovo. Recenzia	26
13. Žijú medzi nami silipsisti?	32
14. Čas darov a darčiekov	33
15. Na okraj dvestoročnice Hugolína Gavloviča	35
16. Dve básne Hugolína Gavloviča	37
17. Psychológ medzi nami. Starí ľudia medzi nami ...	37
18. Slávnosti v rodine a v cirkvi	39
19. Katechéza. Skupina B /birmovanci/	42
20. Poznánka redakcie	46
21. Brat František a jeho posolstvo lásky, 10. posledná časť: Utrpenie - dialóg s Bohom. Príloha	

Ústredná téma tohto čísla: Život ako obeta

Človek odpovedá milosti tým,
že svoju osobu podrobuje pôsobeniu Božieho Ducha. Netreba si lámať hlavu premýšľaním, aké odriekanie si ukladať. Stačí úsilie o sebavládu. Namiesto toho, aby sme si ukladali ešte viac, než od nás Boh chce, je lepšie v prostote srdca plniť požiadavky, ktoré nám ukladá dnešok. Možno by naše srdce radšej dávalo prednosť ideálnym požiadavkám pred tým, čo od nás chce prítomná chvíľa. Tá od nás žiada, aby sme kráčali trpezlivo krok za krokom v Božej stope. Odmietame tento prevzácny dar a dávame prednosť tomu, že sa jednoducho vraciame sami k sebe, pozorujeme radšej svoj hriech než nepochopiteľnosť Božieho odpustenia, že hľadáme v osamelosti lieky na svoju tajnú bolesť, a zatiaľ Boh nám ponúka prostriedky milosti skrze svoju cirkev.

/Roger Schutz/

LIST SLOVENSKÝCH RODÍN SYNODE

V doslovnom znení uvádzame list od slovenských rodín odoslaný v predvečer otvorenia 7. biskupskej synody:

Hľa, teraz je deň milosti, teraz je deň spásy /2. Kor 6,2b/

Vážení
generálny sekretár synody Jan Schotte,
synodálni otcovia
a všetci účastníci 7. biskupskej synody
Vatikán

Pod ochranou Sedembolestnej Panny Márie sa v týchto dňoch stretli zástupcovia Rodinného hnutia na Slovensku, aby v duchu zodpovednosti riešili otázky poslania a konkrétne úlohy rodinných spoločností, a tak sa podieľali na vzraste a obnove cirkvi.

V duchu výzvy Pápežskej rady pre laikov sa všetci účastníci stretnutia v mene svojom a v mene veriacich rodín a rodinných spoločností, ktoré reprezentujú, pripájajú k celosvetovým modlitbám za úspešný priebeh a výsledky 7. biskupskej synody. Zároveň chcú obetovať svoju prácu na šírení Kristovho posolstva za jednotu, lásku, bratstvo a pokoj v cirkvi a vo svete.

Slovenské rodiny

OBETA V ŽIVOTE ČLOVEKA

Spolu s pribúdajúcimi rokmi čoraz väčšími prežívame v podstate radostnú skutočnosť, že nie sme takí slobodní, ako sme sa nazdávali. Naš život sprevádzajú zákonitosti, o ktorých sme si dakedy mysleli, že sú len bremenom a zbytočnou záťažou. Dnes vieme, že sa musia uskutočniť a zachovávať, ak ten život chceme naplniť skutočnými hodnotami. Naša múdrosť je len v poznávaní a rešpektovaní týchto zákonitostí, ktoré nás - či chceme, alebo nie, lepšie ak chceme - biblicky povedané tlačia do Ježišových sietí.

Zmyslom všetkých zákonov a zákonitostí, ktoré poznávame v oblasti nášho ľudského myslenia a života, je absolútna potreba osláviť Pôvodcu všetkého bytia a protagonistu všetkého bytia Človeka. Je to uskutočnenie biblického MI CHA EL /kto ako Boh/, "hľa, tvorím všetko nové", "aby obrábali ten raj", "syn človeka, robím ťa zodpovedným", "aby ste ma nasledovali", "kto chce ísť za mnou", "žite ako ja"...

V našej ľudskej prirodzenosti je ako dedičný hriech zakorenená túžba odpočívať, aj keď sa nepracovalo, nikam neísť, "postoj, chvíľa", konzumovať, nechota opustiť isté pre neisté.

Skutočný život, ktorý vidíme ako Božiu vôľu, je večný nepokoj, ktorý nás pobáda stále napredovať, neuspokojiť sa s dosiahnutým a to dedičstvo v každej rovine rozmnožovať.

Daň, ktorú platíme za tento pohyb, nazýva sa v klasickej morálke obetou. Je to len negatívne, dôverne známe, málo populárne vyjadrenie nevyhnutnosti rastu. Ešte sme sa nenaučili otvárať sa budúcnosti s dôverou, s radosťou, ako deti podstupujú námahu školy v perspektíve naivnej viery, že všetko pochopia a spoznajú, alebo v nádeji na maturitu alebo diplom, alebo v absolútnej dôvere, že keby náhodou aj zlyhali, vždy ich podrží spravodlivá, láskavá ruka.

Absencia perspektívy, nádeje, dôvery, zmyslu, strata budúcnosti, "no future", spôsobuje automaticky neochotu obetovať sa. Načo sa namáhať, ak sa nikam nejde? Zabudli sme na budúcnosť. Kto je Absolútna Budúcnosť? Najpresvedčivejším dôkazom pre budúcnosť, ktorá sa nám oddaná otvára, sú naše vlastné dejiny. Až sa naučíme byť vďační za život, ktorý doteraz ako tie nevedomé deti berieme úplne samozrejme, zbadáme tu plán, projekt, lásku vyjadrenú štedrosťou a hlbokou účasťou, ktorá je reálna. To každý z nás prežil. Bez jedného oka alebo bez jedného zo šiestich zmyslov by sme rozmýšľali a správali sa celkom inakšie. Tieto radostné objavy v našich dejinách by nás mohli priviesť k neomylnému poznaniu, že doteraz na každom novom stupni nášho vývoja nájdeme lásku, ktorá nás obdarúvala a viedla. Nech sa nám ktorékoľvek životné udalosti zdali akokoľvek ťažké, vždy to "dobro dopadlo". Nemáme dôvod nedôverovať. S touto školou z vlastných dejín sa zapájame do veľkého tkaniva ľudstva, ktoré aj v tejto dobe možno väčšmi, než kedykoľvek v minulosti v pôrodných bolestiach pracuje na tvorbe vyššej formy svojej vlastnej existencie. Ako veriaci stojíme pri celom ľudstve, ktoré sa namáha, modlí, trpí bezprávie, žije v strachu, obavách a úzkosti. Pri ľuďoch, ktorí sa denne vracajú unavení z práce, ktorí nasadzujú svoje životy, zdravie a nadanie za to, aby sme prežili. My pri všetkých pochybnostiach, či sa buduje babylonská veža, či kráľovstvo, máme poznanie, že sme deťmi a budovateľmi kráľovstva. Podobne ako všetci ostatní musíme denne svoju vieru hájiť a posilňovať. Takto sa zamýšľame aj nad obetou a utrpením, nech na nás dolieha v akejkoľvek forme, a na každého dolieha. Smutní a bezradní stojíme nad holokaustom a nad miliónmi ľudských životov, ktoré sa obetovali pre tisícročné kráľovstvo, alebo pre tú babylonskú vežu. Kde je to jasné a možné, odmietame priamu i nepriamu účasť. "Nebudeš mať iných bohov okrem mňa..." Osobné námahy a obety sa učíme nebrať ako nešťastie, tragédiu alebo zlo. Poznáme prasterú pravdu, že Boh nedopustí skúšať človeka nad jeho sily. Učíme sa ďakovať za všetko, i za to ťažké, Popritom máme ešte stále toľko dôvodov na radosť, na ktorú zabúdame. Bolesť, nech pramení kdekoľvek, má možnosť nás prehliť. Vidíme jasnejšie a ľahšie vieme rozlíšiť, čo je podstatné a čo nie. Tento vzácny liek prijímame s pokorou, ale nerozmnožujeme ho. Najťažšie rany si ľudia uštedrujú navzájom.

Podobne ako lekári, ktorí sa stretávajú so stále novými vlnami a formami bolesti, neprestávajú ľudia proti bolesti bojovať. V tejto vernosti a vytrvalosti mnohí ani nevedia, ako sú podobní Ježišovi z Nazareta. Aj v tom temnom, čo prežívame vo svojich samotách, obavách, sklamaníach, je všade dost priestoru pre radosť. Hoci sa tie vlny striedajú, ako deň a noc, leto a zima, nesmieme zabúdať, že to hlavné je deň, svetlo, teplo. Tu je ťažisko života. Advent sa končí Vianocami, vigília oslavou, pôstna doba zmŕtvychvstáním, oslavou života, víťazstvom nad bolesťou a smrťou. Každoročné prežívanie týchto tajomstiev je pre nás školou viery v čoraz bohatší život, v budúcnosť, ktorá je stále otvorená, a v zmysel všetkého, čo je nám dožité znášať, aj keď to momentálne celkom nechápeme.

Všetkých nás spája láska k Ježišovi, ktorý nás učí, že do toho Jeruzalema predsa len treba ísť, kríž treba bez reptania prijať, tú ľahostajnosť hlúpych, zradu chytrákov a stratu priateľov prežiť, len aby človek prišiel tam, kde ho čakajú, splnil to, čo má ako úlohu a poslanie, lebo v opačnom prípade by bol svet chudobnejší.

V Božom pláne je každý z nás veľmi dôležitý. Čím je nás menej, tým väčšie bremeno zodpovednosti za to kráľovstvo leží na nás. "Zloba sveta" je aj zlyhanie kresťanov. Nepochopili svoje poslanie. Nenaučili sa prežívať a šíriť lásku. Naším poslaním, modlitbou, oslavou života je, aby sme na seba zobrali to ťažšie, nespoľiehali sa na iných, aby sme svojím príkladom a svedectvom učili ľudí, ako sa aj v tejto dobe dá radostne a zmysluplne žiť.

Denne sme svedkami toho, ako okolo nás troskotajú ľudia. Neunesú bremeno svojej slobody. Udhodili to hlavné. Nazdávali sa, že tá pohodlná cesta ich niekam privedie. Navarili si problémov a topia sa v nich. Iní sú kandidátmi na stroskotanie, aj keď o tom ešte nevedia. Radosť, ktorú im máme ukázať a darovať, spočíva v tom, že žijeme vo svetle, že sme v jadre optimistickí a že život, aj keď ho strácame, nachádzame obnovený v čoraz vzácnejšej forme.

Obeta v našom živote nie je cieľom. Pohan si udobroval božstvá obetami. Farizej bol spokojný pred Jahvem, keď priniesol všetky obety správne a v pravý čas, pokrytec všetkých čias sa oháňa spravodlivosťou, že nikoho nezabil, nikoho neokradol. Otec nášho Pána dobre vie, čo všetko potrebujeme. V nás bude mať zaľúbenie, keď podobne ako Ježiš budeme dennodenne a vytrvalo brať svoj kríž vo viere, že všetko má zmysel a že sa môžeme vybudovať až po podobnosť jeho Synovi.

OBETA NAŠA KAŽDODENNÁ

Mnohí, najmä mladí ľudia, žijú v predstave, že keby sa chceli dať na cestu k Bohu, museli by sa len a len odriekať. Taká predstava potom vidí cestu k Bohu cez tmavé a neutešené územie plné obetí a ťažkostí. A tak sa všetko v nich vzpiera vstúpiť na toto územie a ak naň aj niekedy s ťažkými váhavými krokmi vkročia, nikdy neuveria, že by sa cezeň dostali k Bohu. Preto zostávajú tam, kde sú.

Na ceste k Bohu nie sú najdôležitejšie obety. Najdôležitejšia je láska. A lásku môžeme vyjadrovať rozlične, nielen obetami. Láska ďakuje, dôveruje, velebí a radostne plní Božiu vôľu. Láska sa obracia k blížnemu, pomáha, slúži mu, má s ním súcit. Láska k Bohu pozná celú škálu možností, ktorými sa môže vyjadriť a pôsobiť. K týmto možnostiam patrí i obeta. Kto však obetu považuje za to najdôležitejšie, čoskoro sa dostane do neutešenej situácie. Aby to najdôležitejšie konal čo najčastejšie, hľadá na to príležitosti, odrieka si a koná, čo je nepríjemné a ťažké. A keď sa potom niečoho nezriekne, má pocit, že by bol urobil lepšie, keby aj tu bol priniesol obetu. Často dokonca uvažuje, že u Boha má cenu iba to, ak koná niečo, čo mu pripadá ťažké. Podľa toho by to vyzeralo, akoby si Boh želal, aby sme mali život čo najťažší. To však je nepravý obraz Boha. Boh chce od nás nie to ťažké, ale to dobré. A to dobré, pravdaže, i vtedy, keď je to ťažké.

Obeta sa nemá pocitovať ako nanútená tarcha, ale ako radostné uprednostnenie vyššieho /krajšieho, duchovnejšieho/ dobra pred menej hodnotným.

Aby sme ľahšie rozoznali správnu obeť od nesprávnej, uvádzame niekoľko druhov mravných obetí. Činnú obeť koná ten, kto sa snaží o niečo dobré, a to ťažké, čo jeho snaženie sprevádza, prijíma jednoducho ako nutnosť. To ťažké nevyhľadáva, len ho znáša, pokiaľ je to pre dobro potrebné. Tak napr. koná matka, keď bedlí u chorého dieťaťa. Podobne robí i misionár, ktorý znáša útrapy dlhých pochodov, ale rád si ušetrí námahu, keď môže cestovať lietadlom. Cvičnými obeťami sa stávame spôsobiteľšími vykonávať činné obety ľahko a ochotne. Každý vie, ako často ho od vykonávania niečoho záslužného zdržujú vlastné sklony k pohodliu, k pôžitkom alebo k vlastnému prospechu. Naše sily i dobré úmysly môžu ochromovať tiež zmyselné náklonnosti, márnivosť alebo zbabelosť. Preto každý, hlavne mladý človek, sa musí cvičiť v odriekaní, sebadisciplíne a ochotnej pohotovosti konať dobro. Kto sa necvičí v premáhaní vlastných chýb a v ovládaní sa, ten sklame, až život bude od neho žiadať niečo ťažšie. Iným druhom obeť je prijímanie zoslaného utrpenia v poslušnosti a láske k Bohu. Príklad nám dal Kristus, ktorý prijal utrpenie kríža. Aj odriekanie sa nedovoleného je obeť. Vtedy sa človek záporne stavia k nedovoleným veciam a vyhýba sa príležitosti na hriech, i keď to často znamená zriecť sa niečoho príjemného a pekného. Ďalej je to kajúca obeť hriešnika, ktorý koná opak toho, čím hrešil, aby tak uviedol do poriadku hriešne náklonnosti a Bohu vyjadril ľútosť a oddanosť. S týmto druhom obeť úzko súvisí zmierna obeť, ktorú prinášame za vlastné viny alebo za záchranu blížneho. Okrem vytrvalej modlitby je zmierna obeť často to jediné, čím možno bojovať proti hriechu. Zo všetkých obiet vychádza čosi oslobodzujúce a spásnosné. Majú silnú očistnú i liečivú moc a rozpaľujú lásku k Bohu.

Často sa však stáva, že najmä ľudia bývajú nabádaní, aby prinášali obety. Hovorí sa, že človek má iba toľko ceny, koľko prináša obetí, alebo sa v duchovnom živote dáva heslo: modlitba a obeť. Nedbá sa pritom na to, že modlitba má zmysel a je správna vždy, obeť však vždy zmysel nemá. Sú obety, ktoré narušujú telesné a duševné zdravie, ktoré hazardujú s niečím veľmi cenným, a sú aj obety celkom nemiestne. Bohu je predsa milšie, ak ľudia žijú rozumne a zdravo, ak dodržujú poriadok v spánku, jedle, v práci, vo voľnom čase, než keď si v duchu obety ničia zdravie a nervy. Také počínanie by ľuďom otráвило život. Svedčia o tom príklady často zbožných ľudí, ochotných obetovať sa, ktorí svoj život žijú bez radosti, poznamenaní akosi trpkosťou a stiesnenosťou. Ak teda niekto cíti potrebu urobiť pre Boha niečo mimoriadne, nech nehľadá niečo ťažké, ale nech hľadá príležitosť urobiť dobrý skutok.. Svätá Františka de Chantal sa pýtala svojho duchovného radcu, sv. Františka Salezského, či má konať ten či onen kajúci čin. Svätec kládol vždy rovnakú podmienku: "Ak to môžete urobiť radostne a ľahko". Rovnakého názoru bol i sv. Tomáš Akvinský. Ako prišli obaja veľkí muži k takémuto názoru? Srdcom náboženského života je láska, a o ňu práve ide. Láska nevyrastá z roztrpčenej, prísnej vážnosti a neradostnej vôle k činu, ale vychádza z radosti a radosť chce pôsobiť aj iným. Čím je láska väčšia, tým sa nám zdá ľahšie urobiť niečo pre iného. Ak sa nezdá prinášaná obeť ťažká, je primeraná jeho silám.

Majme teda oči otvorené pre potreby svojho blížneho, pomáhajme s láskou a pritom prinášajme potrebné obety. Tak budeme na správnej ceste k Bohu. A náš život bude radostnejší a bohatší.

VYHLÁSENIE K DEPORTÁCIÁM ŽIDOV ZO SLOVENSKA

Dolupodpísaní signatári, v mene svojom i v mene :
ďalších spoluobčanov, podali vyhlásenie adresované židovskej
náboženskej obci v Bratislave a všetkým židovským spoluobčanom
na Slovensku. Uvádzame ho v doslovnom znení:

Nielen jednotlivci, ale i národy majú svoje vedomie a
historickú kontinuitu. Majú sebavedomie, v ktorom môžu konať
dobré i zlé činy. A majú i svedomie, ktoré dobré činy schvaľuje
a pre zlé im robí výčitky.

Toto všetko máme pred očami, keď myslíme na udalosti, ktoré
sa stali uprostred druhej svetovej vojny s našimi spoluobčanmi
a bratmi židovského pôvodu. Pred 45 rokmi sa uskutočnili nezák-
onné deportácie desiatitisícov Židov, mužov, žien, detí a starcov
zo Slovenska. Deportáciám predchádzali právne aj faktické opat-
renia, ktoré nastoľovali diskrimináciu a násilie voči židovským
spoluobčanom. Spomedzi týchto opatrení treba spomenúť adaptáciu
norimberských rasových zákonov pre Slovensko. Deportácie a ďal-
šie protižidovské opatrenia boli v slovenských rukách. Väčšina
z týchto deportovaných židovských obyvateľov zahynulo potom
v nacistických koncentračných táboroch.

My, príslušníci mladších generácií, vrátane generácie šesť-
desiatročných, ktorí boli v čase vojny príliš mladí a nezúčast-
novali sa na verejnom živote, nemali sme osobne podiel na zloči-
noch, ktoré sa v tých časoch stali s našimi židovskými spoluob-
čanmi. Udalosti, o ktorých hovoríme, napriek tomu prežívame ako
tarchu a neľudskosť, ktoré nielen odsudzujeme, ale nad ktorými
chceme vyjadriť i hlbokú ľútosť a za ktoré chceme odprosiť **všet-**
kých živých príbuzných týchto obetí neľudskosti i všetkých prí-
slušníkov ich národa, keďže doteraz to neurobil z rozličných
príčin nikto zodpovedný z nášho stredu.

Tento prejav ľútosť a odprosena nechceme oslabovať tým,
že by sme rozoberali historické pozadie v našom národe v jeho
minulosti. Ponechávame historikom i spravodlivé posúdenie celko-
vej absurdnej medzinárodnej situácie tých čias, v ktorej sa všeo-
becne ustupovalo pred násilím a v ktorej existovali neslýchané
tlaky, čo obmedzovali priestor celkom slobodného konania. Nechce-
me hovoriť ani o prejavoch odporu proti prenasledovaniu našich
židovských spoluobčanov zo strany vtedajších predstaviteľov
cirkví, ani nechceme rozvádzať pomoc, ktorú poskytli mnohí v na-
šom národe našim židovským bratom neľudsky stíhaným - to všetko
ponechávame spravodlivému súdu dejín. Nechceme totiž nijako
v tomto našom vyhlásení oslabiť to jediné, čo považujeme za po-
trebné vysloviť: hlbokú ľútosť a opravdivé odprosena za všetko
to, čo sa s našimi židovskými spoluobčanmi a bratmi v skutočnos-
ti stalo, keď väčšina z nich bola zločinne vyvezená a potom
usmrtená v nacistických koncentračných táboroch.

Za mŕtvymi môžeme už len smútiť alebo veriaci spomedzi nás
sa za nich s hlbokou ľútosťou modliť. Ich živých príbuzných a
ostatných príslušníkov národa po celom svete by sme však chceli
odprosiť v mene nášho svedomia, v mene ľudskosti a kresťanskí sig-
natári i v mene náboženskej viery, ktorú sa usilujeme prežívať
a ktorej korene cez Starý Zákon sú nám spoločné s národom Izraela.

K tomuto vyhláseniu nás pohýna tiež skutočnosť, že na Slovensku niet dôstojného pamätníka, ktorý by pripomínal túto najväčšiu kolektívnu tragédiu v našich dejinách. Taktiež synagogy, tieto niekdajšie centrá židovských náboženských obcí na Slovensku a židovské cintoríny sú v žalostnom stave a postupne zanikajú.

Protižidovské opatrenia a najmä vyvezenie židovských obyvateľov zo Slovenska popreli princípy, ktoré by sme chceli vidieť ako nosné pri tvorbe slovenskej budúcnosti - rovnosť všetkých bez ohľadu rasy, tolerancia, sloboda vyznania, demokracia, zákonnosť, láska medzi ľuďmi. V nádeji na takúto budúcnosť medzi ľuďmi i národmi predkladáme príslušníkom židovského národa pred tvárou sveta toto naše úprimné vyhlásenie.

Október 1987

Signatári Vyhlásenia k deportáciám Židov zo Slovenska

Dominik Tatarka, spisovateľ	J. Ch. Korec, katolícky biskup
Hana Ponická, spisovateľka	bez št. súhlasu
Jozef Jablonický, historik	Martin M. Šimečka, spisovateľ
František Mikloško, matematik	Vladimír Jukl, matematik
Ján Čarnogurský, právnik	Helena Gondová, úradníčka
nár. umelec Vincent Hložník,	Ján Langoš, výskumný pracovník
akad. maliar	Daniel Fischer, akad. maliar
Jozef Hlinický, architekt	Marek Huba, akad. sochár
Eva Trizuljaková, akad. ma-	Ladislav Čarný, akad. maliar
liarka	Milan Bočkay, akad. maliar
Roman Berger, hud. skladateľ	Miro Bázlik, hud. skladateľ
univ. prof. Vladimír Haviar,	nár. umelec Eugen Suchon, hud.
kardiológ	skladateľ
nár. umelec Milan Rúfus,	Katarína Lazarová, spisovateľka
básnik	
Alojz Gabaj, robotník	

SLOVENSKO V ZNAMENÍ MARIÁNSKEHO ROKA

Keď pápež Ján Pavol II. oznamoval vyhlásenie mariánskeho roku 1987/88 vyslovil okrem iného aj želanie, aby Pán Boží v tomto roku hojnejšie navštevoval mariánske pútnické miesta. Konanie spoločných pútí má pôvod v prirodzenej túžbe človeka po zjednotení sa s Bohom i v zjavenej Božej vôli.

Už starí Gréci sa schádzali na Olympe, pohanskí Slovania v meste Rotre a v chráme Radhošta vykonávali národné obrady. Mojžiš v 23. kapitole knihy Exodus /verše 14-17; pozri tiež Dt 16, 16/ prikazuje Židom, aby tri razy putovali do Jeruzalema /na sviatok nekvasených chlebov - Veľká noc, na sviatok prvotín - po prvej žatve a na sviatok stánkov - po zbere úrody/. Pán Ježiš ako dvanásťročný a potom so svojimi učeníkmi tiež putoval s ostatnými veriacimi na sviatky do jeruzalemského chrámu /Lk 2, 41-42; Lk 19, 28-37/. Katolícka cirkev v každej dobe pripisovala spoločným púťam miestny i celocirkevný význam.

Uveďme preto, pre lepšie pochopenie významu pútí, niektoré ich všeobecné i špecifické ciele:

- spoločné vyjadrenie viery a úcty Bohu;
- vyjadrenie spolupatričnosti k cirkvi;

- uvedenie si potreby jednoty medzi veriacimi v cirkvi a povzbudenie sa k jej uskutočňovaniu vo vzájomnej láske;
- uvedenie si zodpovednosti za šírenie Kristovho ducha vo svojom prostredí, v národe i vo svete;
- odprosenie i prosba za osobné i spoločné potreby.

V našich špeciálnych podmienkach môžeme poznať aj ďalší význam púťí:

- formovanie vedomia, že viera je základným právom každého človeka, neoddeliteľným od práva na život;
- prehlbenie a formovanie kresťanského sebavedomia a zodpovednosti za náboženský život v našom národe;
- čerpajúc z histórie našej viery, prehlbovanie a zvyšovanie úrovne mariánskej úcty.

V tomto duchu i v duchu radosti a dôvery k nášmu nebeskému Otcovi i Matke prebieha Mariánsky rok medzi veriacimi na Slovensku. Jeho doterajšie udalosti si priblížime v nasledujúcej reportáži.

V trnavskej arcidiecéze na Turíce /7. 6. 1987/ bol otvorený Mariánsky rok slávnosťou v našej národnej svätyni Sedembolestnej v Šaštíne, čo možno považovať za začiatok Mariánskeho roka aj na celonárodnej úrovni. Správu o tejto slávnosti sme uviedli v 14. 1987/4 Rodinnom spoločenstve.

V nedeľu 19. júla /po sviatku Karmelskej Panny Márie/ sa uskutočnila púť v Topolčiankach. Hlavný koncelebrant slávnostnej sv. omše, mons. Čížik, vo svojom príhovore oživil spomienku na návštevu Matky Terezy v Šaštíne v deň turíčnej vigílie. Miestny duchovný pripomenul osobitné požehnanie, ktoré poslal Sv. Otec pri príležitosti vlnajšej púte na 300. výročie púťí ku Karmelskej Panne Márii v Topolčiankach. Ako pútnik sa tohoročnej púte zúčastnil aj ordinár spišskej diecézy, otec vikár Š. Garaj. Počet pútnikov sa odhaduje na 20 až 30 tisíc.

Správu o druhej celonárodnej púti v Šaštíne, ktorá sa uskutočnila 19. - 20. septembra 1987 pri príležitosti sviatku Sedembolestnej Panny Márie, Patronky Slovenska, si môžu čitatelia prečítať v nasledujúcom článku Noc radosti.

Pre trnavskú arcidiecézu, ba pre celú slovenskú cirkev sa blíži významné jubileum: 30. decembra 1977 pápež Pavol VI. dvoma bullami zriadil slovenskú cirkevnú provinciu tým, že apoštolskú administratúru trnavskú povýšil na arcibiskupstvo, za metropolu tejto arcidiecézy určil Trnavu a k tejto arcidiecéze pridružil ako sufragánne biskupstvá banskobystrické, košické, nitrianske, rožňavské a spišské biskupstvo. Hranice slovenskej provincie Pavol VI. upravil tak, že sa kryjú s hranicami SSR.

Teda čoskoro tomu bude 10 rokov, čo máme arcibiskupstvo, ale stále ešte nemáme trnavského arcibiskupa, biskupov pre Košice, rožňavu a Spiš, vlastne i pre B. Bystricu a Nitru, lebo demisiu týchto biskupov Sv. Otec "nunc pro tunc" prijal, ale súčasne ich požiadal zatiaľ diecézy riadiť. Takisto nemáme potrebných svätiacich biskupov, lebo naše diecézy sú pomerne veľké, a tak birmovku zväčša udeľujú knazi, čo nie je ideálne.

V banskobystrickej diecéze Mariánsky rok otvorili na Starých Horách. Program púte sa začal v sobotu, v deň turíčnej vigílie. Večer bola spoločná krížová cesta a o 22. hodine sv. omša. Na turíčne ráno sa začali sv. omše už o 5. hodine. Poslednú, pontifikálnu sv. omšu celebroidal otec biskup J. Feranec. Počet pútnikov bol 3 až 4 tisíc, prevažne v strednom a pokročilom veku, mladí chýbali.

Nechýbali však na hlavnej púti na sviatok Nanebovzatia Panny Márie 15. - 16. augusta. Už v sobotu popoludní bolo možné stre-
tať na okolí skupiny mladých smerujúcich k Starým Horám. Podvečer
sa začal pútnický program svätou omšou, pokračoval spoločnou ado-
ráciou a meditatívnym ružencom.

Na úpätie hory, týčiacej sa nad pútnickým chrámom, postupo-
vali po kľukatej ceste pútnici, aby sa pri studničke, kde je pod
šírym nebom oltár Panny Márie, modlili, spievali a k jej nohám
skladali všetky svoje starosti. Do noci sa tíško ozýval spev mla-
dých s gitarou i tradičné pútnické piesne. Pred krížom horela
záplava sviečok a tzv. "ružencové schody" boli stále preplnené
modliacimi sa pútnikmi.

Na druhý deň hlavnú sv. omšu slúži. otec biskup J. Feranec.
Prišiel napriek prekonaným dvom ťažkým operáciám, aby k najsvä-
tejšej obeti pripojil i svoju obetu. Atmosféra celej púte sa
niesla v znamení spojenia so Sv. Otcom. Témy homílií boli vzaté
z jeho poslednej encykliky Matka Vykupiteľa.

Táto púť mala na toto ročné obdobie mimoriadne nepriaznivé
počasie - sychravé, studené, nevlúdne. Ale to množstvo ľudu doká-
zalo, že je tu skutočne len kvôli púti. Veď to nemohol byť zážit-
ok ani len ako z výletu. V ľude stále žije zmysel pre obetu,
hľad a smäd po niečom vyššom.

Na sviatok Nanebovzatia Panny Márie boli v diecéze aj ďalšie
púte miestneho i väčšieho významu. Bola to najmä púť v Detvianskej
Huti s celonočným programom, v Prievidzi na cintoríne so sv. om-
šou v predvečer, o polnoci a so slávnostnou sv. omšou v nedeľu.
Hodno spomenúť aj púť 19. júla v Nitrianskom Pravne z príležitosti
sviatku Karmelskej Panny Márie.

V košickej diecéze bola dosiaľ najväčším podujatím tohto ro-
ku púť a stretnutie mladých v Gaboltove. Uskutočnila sa po sviat-
ku Karmelskej Panny Márie 18. a 19. júla.

Program púte sa niesol v znamení myšlienky "Mariánsky rok -
čas milosti skrze Máriu, Matku Vykupiteľa a Matku nás všetkých",
ktorú oznamoval veľký transparent na priečelí kostola. Program
trval cez sobotňajšie popoludnie, celú noc až do nedeľného dopo-
ludnia. Striedali sa sv. omše, modlitba ruženca, krížová cesta,
hodinky s programom a piesňami mladých pútnikov. Hlavná sv. omša
bola v nedeľu pred kostolom.

Výraznou črtou púte bola príslovečná pohostinnosť miestnych
obyvateľov, ktorí ochotne otvárali i svoje brány, aby sa do kaž-
dého dvora dostalo čo najviac áut. Milé a v horúčave aj neoceni-
iteľné bolo, že domáci vyložili pred svoje domy stolčeky s nádoba-
mi s pitnou vodou. Na púť prišlo okolo 100.000 ľudí. Tento raz
polícia nezasahovala do priebehu púte a vládol tu dôstojný pokoj
a sústredená účasť veriacich na bohoslužbách.

V ten istý týždeň sa konal Škapuliarsky odpust i v Stropko-
ve, Veľkom Šariši a Humennom.

V nitrianskej diecéze bola tradičná púť 15. augusta v kosto-
le Nanebovzatia Panny Márie na Kalvárii v Nitre. Pretože tohto
roku sa otvárala výstava Agrokomplex už v sobotu 15. augusta od-
poludnia, nariadili štátne orgány, aby sa všetky obrady púte skon-
čili do 14. hodiny. Tohto roku pripadol sviatok Nanebovzatia Pan-
ny Márie na sobotu, a tak bolo celkom prirodzené začať púť v pia-
tok, v predvečer sviatku. Najskôr bola sv. omša pre maďarských
pútnikov a po nej nasledovala sv. omša v slovenskom jazyku.
Hlavným celebrantom aj kazateľom bol na nej nitriansky generálny
vikár prof. ThDr. J. Vrablec. Po sv. omši nasledovala modlitba
meditatívneho ruženca, sprevádzaná úvahami laikov a piesňami
mládežníckej skupiny. Spevy mladých pokračovali po celú noc.

Ranná pobožnosť sa začala krížovou cestou vonku na Kalvárii. Viedol ju miestny farár. Zvuk sa zosilnoval reproduktorom magnetofónu. Táto pobožnosť zanechala silný duchovný zážitok u mnohých pútnikov. Slávnostná sv. omša bola o 10. hodine. Jej hlavným celebrantom bol nitriansky biskup ThDr., JUDr. J. Pásztor.

Možno povedať, že púť bola dobre organizovaná a podľa úsudku pravidelných návštevníkov účasť bola väčšia ako po iné roky (asi 10.000 pútnikov/. Práve na tomto mieste sa má ukončiť 15. augusta 1988 slávenie Mariánskeho roka na Slovensku.

V rožňavskej diecéze najvýznamnejšou púťou sa stáva púť v Úhornej, ktorá sa koná 5. augusta, na sviatok Panny Márie Snežnej.

Úhorná je dedinka len asi 15 km od Rožňavy, ale s takým výškovým rozdielom, že z tejto strany niet ani autobusového spojenia. Autobus sem chodí z opačnej strany, od Mníška. Vysoko nad dedinou, Priamo na hrebeni Rudohoria, je malý kostolík, zasvätený Panne Márii Snežnej. Pred kostolíkom je do svahu zabudovaná lurdská jaskyňa - vhodné miesto tichých modlitieb. Vpravo od kostolíka smerom do hlbokého lesa sa začína krížová cesta, ktorej zastavenia sú označené jednoduchými krížmi. V lese je tzv. "žalár"- jaskyňa, v ktorej za mrežami je socha zbičovaného, poviazaného Krista.

Pútnici sa začali schádzať už v sobotu 8. augusta popoludní. Miestni obyvatelia nedávno vyhlúbili dlhý výkop pre elektrický kábel až ku kostolíku, aby už tejto púti darovali elektrické osvetlenie a ozvučenie. A veru, ťažko si ju predstaviť bez toho. Už na prvej sv. omši, ktorá sa konala v predvečer, kostolík nestačil pojať všetkých pútnikov.

Sobotný program bol programom mladých laikov i mladých kňazov. Nechýbala ani slávnostná sv. omša miestneho novokňaza, ktorú sprevádzal mládežnícky spevokol. Po nej nasledovala mariánska akadémia s mnohými peknými myšlienkami o Panne Márii a mariánskymi piesňami. Po polnoci bola tradičná krížová cesta v lese a po nej sv. omša s novokňazským požehnaním.

Nedeľné ráno sa začalo opäť sv. omšou. Púť vyvrcholila príchodom ordinára rožňavskej diecézy, otca vikára Z. Beláka, ktorý slúžil svom omšu najprv v maďarskej a potom slávnostnú sv. omšu v slovenskej reči. História sviatku Panny Márie Snežnej, najmä medzi mladými, nie je veľmi známa, a preto bolo vhodné, že ju otec vikár vo svojom príhovore oživil. Pretože počet pútnikov ďaleko presahoval odhad aj rezervu sv. hostí, slúžila sa ďalšia neplánovaná sv. omša.

V spišskej diecéze na sviatok zoslania Ducha Svätého, M. Klučár /riaditeľ biskupského úradu/ otvoril sv. omšou Mariánsky rok v bazilike Navštívenia na Mariánskej Hore v Levoči.

Ďalšia už tradičná púť 4. - 5. júla pri príležitosti sviatku Navštívenia Panny Márie mala celonárodný ráz. Stačilo prejsť v sobotu ráno autom oblasť Nízkych Tatier, Slovenského Rudohoria, Malej Fatry a bolo vidieť, že národ je v pohybe smerom k Levoči. Typické pútnické tašky so svetrom na vrchu i skladacie stoličky boli bežnou výstrojou chodcov i motoristov. Okolo poludnia bolo v oblasti Levoče vidieť už množstvo pútnikov s plecniakmi, skupiny mladých s gitarami, skupiny na bicykloch, i tri dni putujúcu skupinu mladých vyčerpaných cyklistov z Bratislavy.

Program sobotného popoludnia sa začal sv. omšou, ďalej ho tvoril meditatívny ruženec, neskôr krížová cesta a napokon adorácie. Čas od polnoci až do hlavných liturgických obradov v nedeľu vyplňali predovšetkým sv. omše. I napriek veľkej náročnosti

takéhoto nočného programu množstvo pútnikov sa do bohoslužieb aktívne zapojilo. Dosvedčovali to aj stále mohutne znejúce liturgické modlitby.

Na púti sa zúčastnil aj otec biskup J. Ch. Korec. Všade, kde ho mladí spoznali, vzali ho medzi seba, a ich spev bol ešte radosnejší. V sobotu večer sa na púti zúčastnil aj ordinár prešovskej diecézy a hlava gréckokatolíckej cirkvi otec J. Hirka.

V nedeľu ráno pri hlavnej sv. omši pútnici privítali mohutným srdečným potleskom hlavného celebranta, otca ordinára Š. Garaja. Slová povzbudení, vďaky a radosti, ktoré vytryskli z jeho srdca, keď videl pred sebou to množstvo viery a vernosti cirkvi, prešli do srdca pútnikov. Osobitne tlmočil požehnanie Svätého Otca pre prítomných pútnikov i pre tých, ktorým ho títo prinesú domov.

Celkový dojem z púte možno charakterizovať hlbokou duchovnosťou a zbožnosťou.

V prešovskej diecéze, ktorá je gréckokatolíckou diecézou, sa začiatok Mariánskeho roka niesol v duchu príslovečnej úcty k Matke Božej. V deň Turíc otec ordinár, mons. J. Hirka, otvoril Mariánsky rok v Rafajovciach. Tu býva v tento deň tradičná púť k Panne Márii.

V katedrálnej chráme sv. Jána Krstiteľa bola na sviatok Najsvätejšej Eucharistie 18. júna o 10. hodine koncelebrovaná sv. liturgia za účasti vyše 100 kňazov z celej diecézy. V preplnenej katedrále bola hlboká atmosféra viery. Otec ordinár v homílii ukázal Panu Máriu ako najkrajší vzor viery a zároveň našu Matku. Toto sa vyjadruje aj spevom kondaku k Panne Márii pred požehnaním: "Ne imamy inija pomošči..." /"Nemáme inej pomoci..."/. Odvtedy v mnohých farnostiach boli mariánske pobožnosti mladých.

Na sviatok Nanebovzatia Panny Márie 15. - 16. augusta sa konala púť v Klokočove, okres Michalovce, ktorá je hlavnou púťou pre slovenskú oblasť Zemplína. Pre rusínsku oblasť Makovice bola hlavná púť v októbri na sviatok Panny Márie Ochrany v Čirči, okres Stará Ľubovňa.

V dňoch 22. - 23. augusta sa konala tradičná púť v Ľutine, ktorá bola tiež celonárodnou púťou Mariánskeho roka.

Ľutina leží 25 km severozápadne od Prešova, na úpäti Čergovského pohoria. Na svahu za dedinou /dnes nazývanom "Mariánska hora" / boli postavené štyri kaplnky: Panny Márie, sv. Kríža, sv. Anny a Pri prameni /na mieste, kde vytryskol pramen, o vode ktorého sa hovorí ako o liečivej/. Koncom 19. storočia postavili v obci kostol zasvätený Nanebovzatiu /Uspeniu/ Panny Márie. Jeho sanktuárium je oddelené od lode krásnym ikonostasom a klenba je vyzdobená maľbami nášho významného umelca Mikuláša Klimčáka.

Program sa začal v sobotu 22. augusta o 16. hodine posviacou vody v kaplnke Pri prameni, ktorú viedol mons. J. Hirka s miestnym farárom. Potom pokračovala liturgia eucharistie o 17. hodine v kostole. Duchovný program prebiehal s menšími prestávkami v kostole po celú noc. Nedeľné ráno sa začalo sv. omšou východného obradu v slovenčine a druhou v staroslovienčine. Od nedeľného rána bol duchovný program aj v kaplnke Panny Márie, ktorý vyvrcholil pred kaplnkou slávnostnou službou Božou. Celebroval ju v staroslovienčine mons. J. Hirka.

Medzi pútnikmi boli aj mnohí katolíci rímskeho obradu zo všetkých častí Slovenska, ktorí chceli takto prejaviť v Mariánskom roku svoju jednotu s gréckokatolíckymi bratmi. Počet pútnikov

bol vyšší než inokedy /odhaduje sa na 50.000/. Púť prebiehala na rozdiel od minulého roku pokojne, bez rušivých zásahov polície a iných štátnych orgánov. Konala sa pod bedlivým dozorom týchto orgánov na čele s východoslovenským krajským cirkevným tajomníkom Sičákom. Púť bola aj manifestáciou vernosti Sv. Otcovi.

Už z toho, čo sa doteraz udialo v Mariánskom roku, možno usúdiť, že celé katolícke Slovensko na úrovni diecéz, farností, spoločností i na úrovni osobnej sa znateľne pohlo smerom bližšie k našej nebeskej Matke a skrze ňu k jej Synovi.

NOC RADOSTI

V päťdesiatych rokoch, v čase zmien dlho zaužívaných názvov miest a dedín, z ktorých sa najmä slovo "Svätý" muselo všade vyčiar knuť, sa zmenilo aj meno slovenskej dediny, v ktorom žiadny "Svätý" nefiguroval: starý názov "Šaštín" musel ustúpiť menšej susednej obci "Stráže" z čoho vznikli Šaštínske Stráže. Cieľ bol jasný: zmenou mena "zabudnúť" na dlhoročnú tradíciu slovenského národa putovať do šaštínskej svätyne, dnes už baziliky, k Sedembolestnej Panne Márii - Patrónke Slovenska. Názov Šaštínske Stráže sa neujal, veriaci aj neveriaci volajú Šaštín Šaštínom - a ako sa "podarilo" zabudnúť na tradíciu púť, videli sme aj na tohoročnej púti v Šaštíne v dňoch 19. - 20. 9. 1987.

Už v sobotu 19. septembra ľudia z celého Slovenska, ale najmä mládež, putovali pešo, bicyklami, autami, autobusmi aj vlakmi do Šaštína, na celonočné tradičné bdenie v bazilike. Večerný vlak z Bratislavy bol plný mladých, zvučal spevmi a modlitbou ruženca. Nezúčastnení cestujúci prekvapivo krútili hlavami a jedna mladá pani podotkla: "Veď oni spievajú akési idealistické piesne!" V Kútoch sprievodca zakričal "Šaštín, vystupovať!" a mládež odtiaľ zase putovala ďalej. Disciplinovane v radoch na ľavej strane vozovky, v modlitbách a piesňach. Prehnala sa búrka, ale to nikomu neprekážalo. V tichom teple večere bolo už zďaleka počuť mohutné spevy z baziliky. Pred ňou bol čulý ruch. Mladí spievali pri gitarách, modlili sa a občas si zatlieskali: "Toto je noc, ktorú nám dal Pán!" V preplnenom rozsvietenom kostole pred sochou Bohorodičky prebiehala práve Krížová cesta. Kostol bol na kolenách, vonku však nebolo nič počuť, pretože mikrofóny večer neboli. Osirelé pravé krídlo baziliky zostalo tmavé. Pred 37. rokmi odtiaľ vyhнали a pozavierali saleziánov.

Po daždi sa oteplilo, nad vežami baziliky sa trbliecu hviezdy. Začína sa už tradičná noc bdenia s Ježišom a jeho Matkou. Po ruženci s meditáciou o 22.30 sa začína posledná sv. omša, ktorú slúžil trnavský dekan otec Slamka. Na tému Panenstvo sa prihovoril slovami, ktoré sú blízke aj dnešnej mládeži. Prijímanie podáva veľa bohoslovcov a kňazov.

O pol noci sa začína celonočná pobožnosť. Úrady sa obávali spontánnosti mládeže pred minulého roka, a preto povolili len vopred schválený program pod vedením kňazov. Skupiny, ktoré mali v programe niečo "nevyhovujúce", sa jednoducho k programu nepripustili. Jedna z nich sa chcela modliť za príchod pápeža do ČSSR. Keď sa jej to nedovolilo, skupina sama odstúpila od programu. /Inou alternatívou nočného programu bolo všetko zrušiť a ľudí vyhnať z baziliky..., čo mohlo dopadnúť tak, ako vo Velehrade./

Treba priznať, že program v kostole bol slabší ako pred rokom. Vtedy každá skupina či zbor mladých v 15 minútach predviedli svoje najlepšie vystúpenia. Teraz, keď preverené skupiny mali dlhé, až hodinové bloky, sa nedala dosiahnuť taká úroveň ako vlani. Tradičné spevy sa striedali so spevmi s gitarou; modlitby, ružence a meditácie sa prelínali s úvahami o našom vzore - Panne Márii. Dojímavé bolo, keď sa pri oltári modlili svoj breviár rehoľné sestričky. Asi o 4. hodine začal spievať zbor staroslovienske piesne, ktoré vystriedali pekné meditácie v češtine. O 4.45 sa ujal slova knaz, na záver noci sa pomodlil, poďakoval všetkým za trpezlivosť a potom zaznela v preplnenej bazilike pápežská hymna. O 5. sa začala prvá ranná omša. Slúžil ju rektor seminára otec Bartal, ktorý začal slovami: "Kázali mi, aby som vás všetkých zobudil, ale vidím, že to nie je vôbec treba." Potom zaznelo sólo dievčata z Košíc. Tento mimoriadny talent spieval spolu so zborom Panne Márii ešte niekoľko piesní.

V kostole teda prebehla noc podľa očakávania. Všetky strany, aj tá "štátna", ktorá si už musela zvyknúť na davý mladých veriacich, mohli byť spokojné.

Vonku sa však počas noci dialo niečo nevidaného.

Asi o polnoci sa skupina mladých, zbory a gitaristi, ktorých tu bolo neúrekom, presunuli na priestranstvo pred kostolom, rovno pod reflektory. Mladí si hovorili: Keď nám nedovolili vystúpiť v kostole, urobíme si program vonku. V Mariánskom roku sa nedáme zastrašiť. Nikto nič neorganizoval, nikto nikoho nenaháňal, iba si vial Svätý Duch, ako chcel. Asi 2-3 tisíce mladých, ktorí sa stále obmienali s tými, čo boli v kostole, pripravilo nezabudnuteľný program. Obsah piesní mladí sprevádzali pohybmi rúk, úplná náboženská spartakiáda. Urobili sa veľké kolá, všetci sa držali za ruky, okolo ramien, všetko bolo dôstojné a veľmi radostné. Nad davmi visel veľký transparent "Mária nesklame", nad ním portrét Svätého Otca a veľký z dreva urobený kríž, ktorý počas piesní koloval z ruky do ruky. Kolovali však aj cukríky, jablká a chleby a atmosféra radosti, porozumenia a bratstva.

Kto sú títo mladí? Chlapci a dievčatá medzi 15.-20 rokom, mládež vychovaná ateistickou školou a propagandou. Sú medzi nimi deti z tradičných katolíckych rodín, ale aj deti z ateistického prostredia, ba aj deti vysokopostavených funkcionárov. Boh ľudí nekáduje, nehľadí na osoby a triedny pôvod.

Medzi mladými sa stále pohybovali príslušníci ŠTB v civile, ktorí sa v rozjasenom dave dali dobre rozoznať. Na ich tvári som neraz videl prekvapenie, keď videli, ako vie naša mládež vyjadrovať svoju radosť z Božej lásky. Stačilo, aby niekto začal pieseň, a všetci sa k nemu hneď pridali - každý poznal slová, potrebnú gestikuláciu, ba aj viachlasnosť. Slová a melódie piesní, ktoré nikdy nikto u nás neuverejnil, a predsa ich mládež z celého Slovenska pozná. Ba dalo by sa povedať, že tentoraz mimobratisklavská mládež prekonala svojou iniciatívou Bratislavčanov. Nikomu nebolo dlho, nikto sa nenudil, nikomu sa nechcelo spať.

Bolo zaujímavé sledovať, ako sa aj príslušníci ŠTB snažia spievať, kývať bradami pri modlitbe, ba sa aj chytali za ruky alebo okolo krku a spolu s mladými tancovali, aby neboli podozriví. Viete si predstaviť tú snímku, ako tancujú pápežovú oblúbenú pieseň Bárku?

Členovia ŠTB, vraj ich bolo asi 40, sa usadili na miestnej fare. Robili túto nočnú šichtu na čele s nadporučikom Kysuckým. V červenej vetrovke chodil hore-dole, občas sa nenápadne stretol

so svojimi podriadenými, ktorým dával inštrukcie, občas sa nechtiac stretol aj s obeťami svojich predchádzajúcich výsluchov. Mal k dispozícii aj fotografa, ktorý bleskom aj bez blesku fotografoval rozjasený dav. Naši priatelia z ŠTB boli svedkami hlbokkej zbožnosti najmä mladých ľudí, informovanosti, spontánnosti, nebojácnosti a ich veľkej radosti. Nikto nezavolať jedno nevhodné heslo, nevykonal zbytočné gesto. centrom pozornosti bol Kristus a jeho Matka. A na týchto svojich synov a dcéry môžu byť rodičia, spoločnosť aj ŠTB právom hrdí.

ŽIVÁ VIERA

/K úvahám Mat alebo byť/

"Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus" /Gal 2, 20/

Krátke, ale výstižné vyjadrenie toho, ako má vyzerat život Kristovho nasledovníka. A platí to pre všetkých ľudí v každej dobe. Treba to zdôrazniť preto, že dnes si veľa veriacich hľadá alibi v tvrdení, že teraz o láske možno len hovoriť, ale žiť v jej duchu sa vôbec nedá. A tak sa pre mnohých náboženstvo začína i končí pri kostolných dverách. V realite života, tam, kde sa má ukázať sila ich presvedčenia, používajú iné pravidlá. No a tam, kde sa nájde dôvod, že do kostola sa ísť nemôže /čo je dnes veľmi ľahké/, náboženský život vlastne neexistuje a viera celkom odumiera. Na škodu takých veriacich! Zabúda sa na to, že zväčša ide o nedorozumenie. Myslí sa: "Ak chcem obstáť v spoločnosti, musím byť pribojný" a "Ak by som to s láskou myslel vážne, musel by som hladovať". Je to tak, že ak niekto vrcholne túži po sláve, po bohatstve a túto túžbu chce za každú cenu realizovať, cesta lásky mu k tomu nedopomôže /aspoň nie primárne/. Nedorozumenie je teda v tom, že jedného sa vzdať nechceme a druhé by sme chceli mať /dilema bohatého mládenca/. Táto dilema sa dá vyriešiť len tak, že sa vzdáme nesprávnych túžob; tieto túžby a ich naplnenie nevedú k šťastiu. Život chudoby v duchu je možný vždy, i dnes. A nielen možný! Svedčia o tom nespočetné príklady. Ošial' zo života v mode mať, z filozofie neobmedzeného konzumu, už pominul. Na vlastnom experimente ľudstvo zistilo /koľkokrát už!/, že taký život šťastie nepcskytuje. A život v láske je život v šťastí. Na to prišiel Aristoteles už pred príchodom Lásky na svet. Ako oživiť vieru na spôsob Apoštola?

Viera sa stane živou až vtedy, keď ju prijmeme aktívne, keď ona prenikne našu bytosť a privedie nás k činnosti v súlade s presvedčením. Ináč zostane v mode mať. Dostal som niečo, vlastným to - a tým sa to končí. Sústava poučiek, ktoré viem odrecitovať, ale ktoré zriedka používam, lebo nie sú premietnuté do mojej praxe /dennej praxe/. Je to zakopaný talent, možno časť môjho "majetku", ktorým sa možno i chválím, ale ktorý neprispieva k môjmu zlepšeniu. Svoj život žijem podľa inej schémy. To je typická mrtva viera. Je to sporiteľná kniha - záloha - čo ak mi bude treba? A život beží bez nej, a ako? /Koľko veriacich patrí medzi alkoholikov, koľko ich nerešpektuje 6. prikázanie, 9. prikázanie a pod./ Táto viera sa podobá stojatej vode - je to síce voda, ale zhromažďuje sa v nej špina, zápacha, je odporná. Každý sa jej vyhýba. Kto trvá na istote a bezpečnosti ako na primárnych životných podmienkach, nemôže naozajstne veriť /E. Fromm/. Naproti tomu živá /vlastným životom žitá/ viera vedie k produktívnemu životu; kto ju má, netrvá na istotách, bojuje s presvedčením, že Boh je po jeho boku.

a taký človek je pripravený /s odvahou/ riskovať, prijímať bolesť i sklamanie. Podobá sa horskému potôčiku. Je čistý, pohybujúci sa raz cez prekážku, inokedy voľne, je plný ušľachtilých živočíchov. Krásny na pohľad!

Charakteristickou črtou pasívnej viery je to, že hromadí poučky, stavia budovu viery so všetkými podrobnosťami, predpismi, ktoré by mali platiť pre každého a dávali kompletný návod na celodenný program. Tu sa sloboda človeka uplatní len v iracionálnej sfére - úplne sa podrobí predpisu. Ale:

1. ľudia sú omylní a všetky detaily, ktoré nepatria do dogmatickej oblasti, sú často vecou vkusu, doby. Výzvu k poslušnosti voči Bohu je ľahko prijať, nie vždy však je jasné, čo je jeho vôľa;

2. poslušnosť v širšom zmysle slova - uplatnenie slobody - si vyžaduje vlastný priestor pre každého jednotlivca. Pán Ježiš dal málo explicitných príkazov /láska k Bohu a blížnemu, pokora, chudoba v duchu/, ináč učil v obrazoch. Z podobenstva si totiž každý môže urobiť vlastný uzáver - voľiť svoju cestu - a preniesť ducha obrazu aj na iné životné situácie. A to predpis nevie /napr. kto je blížny - milosrdný Samaritán /choď a rob podobne!//; odpúšťanie hriechom - Mária Magdaléna; láska je univerzálna - Ježišovo utrpenie a jeho slová odpustenia tým, ktorí ho pribili na kríž; pokora - sedenie za stolom, modlitba farizeja a mýtnika; veľkosť činu - farizej a chudobná vdova a pod./;

3. z mnohých predpisov vyplýva i mnoho pochybností, často radené medzi pokušenia /všetko sa predpismi zachytiť nedá/.

Človek sa prehrabáva v predpisoch, a tak mu viera svieti do očí namiesto toho, aby mu svietila na cestu.

Charakteristickou črtou živej viery je životný štýl byť. V ňom niet priestoru na škrupule, lebo hlavným heslom takého človeka je činnosť s ochotou riskovať /netrváť na vopred vysnených výsledkoch/, prijímať bolesť. Je to viera v život, v potrebu jeho podpory, úsilie o jeho zachovanie. Tento názor je obsiahnutý vo všeludskom presvedčení o dobre. Naša viera - odkaz Pána Ježiša - toto všeludské presvedčenie len podporuje. Dobre žijúci kresťan /milujúci/ nemá problémy so sociálnym životom, ani spoločnosť, v ktorej sa pohybuje, nemá z neho obavy; naopak, je partnerom, ktorý podporuje život a svojou aktivitou ruší odcudzenie. Sme vybrojení veľkým darom. Tu nemajú miesto pochybnosti, tu je len viac alebo menej ochoty. Dostávame sa tak do roviny viery, ktorá nás jasne oddeľuje od tých, čo žijú bez presvedčenia; pod túto čiaru nemusíme klesnúť. Všetko úsilie môžeme sústrediť na aktivitu. Zostáva ešte vysvetliť, čo je aktivita.

Aktivita je každá činnosť, ktorá smeruje k zachovaniu života vo všeobecnosti. Pritom nezáleží na tom, či ide o veľkú vec, alebo nie.

Každá takáto činnosť už tým, že ju robíme so zameraním, že do nej vkladáme vlastné srdce, sa stáva veľkou. Efekty činností /najmä v ľudskom hodnotení/ sú niekedy veľmi rozdielne. Ale, napríklad, orchester je dokonalý v perfektnosti jednotlivých nástrojov. Veľké veci sú súbrom drobných výsledkov, a ak sme účastní na tvorbe jednej z týchto drobností, sme spolutvorcami celku /ak nám na tom záleží/.

Nie každý veľký výsledok je požehnaním pre ľudstvo. Atómová a vodíková bomba sú požehnaním či darom?!

Niekedy naoko maličkosť môže byť inherentne veľkou vecou. Pán Ježiš hovoril, že ten, kto prijíma jedného z najmenších, jeho prijíma. V tomto zmysle zlyhali obyvatelia Betlehema. Keby boli tušili, koho odmietajú, boli by si premysleli svoje konanie /L. Evely/. Koľko takých pútnikov poslali preč, a nič sa nestalo /Naozaj nič?/.

Správna aktivita nehľadá na bombastickosť. Plnenie drobných denných povinností s láskou znamená v konečnom dôsledku plnenie Božej vôle.

Pri správnom chápaní a žití viery by vymizli podľa nášho názoru, aj ostré hranice medzi kresťanskými cirkvami. Mnohé predpisy sú /zbytočne/ veľmi detailné a u mnohých vyvolávajú dojem väčšej dôležitosti ako podstata, ktorú by mali pomáhať žiť.

Aké riziko nesie detailizmus v náboženstve? Je to pokus úplnej inštruktáže, ktorý nesie v podvedomí znak podcenenia veriacich; takým príkladom je inštruktáž pre vodiča, ktorý sa opýta na cestu do Ríma. V detailnom prednese sa mu vysvetlia všetky križovatky, ich význam, smery odchodov z nich, všetky /i menej dôležité/ dediny. Výsledkom je príval informácií, ktoré dezorientujú, vzbudzujú pochybnosti a zdržiavajú. Namiesto toho stačí spomenúť, ktorým smerom sa treba vydať a aké značky cestou sledovať. Tie každého povedú bezpečne do cieľa. Treba dať také inštrukcie, ktoré vyžadujú pohľad na cestu, nie do notesa.

Typ presvedčenia netreba kresliť do nepotrebných detailov - treba zostať pri podstatnom. Patrí k slobode človeka, ktorú cestu si vyberie, aby sa dostal k cieľu. Postoje sa vytvoria, ak je cieľ presvedčivý. Ľudia sú rôzni, obdarení rôznymi darmi, prečo majú všetci kráčať po tej istej ceste? Každý má právo voliť si spôsob konania - výber presvedčenia, priateľov, spôsob života - len musí byť pripravený niesť následky nesprávneho konania /alkohol - skaza osobnosti, nezriadený život - rozvod, krivda na deťoch; zlé kamarátstvo - nesprávna cesta k šťastiu/.

Kristus nás oslobodil, a bolo od čoho. Namiesto presných návodov, čo sa smie a čo nie /skôr nesmie, Židia mali presne určenú vzdialenosť, ktorú /bez spánku/ môžu v sobotu prejsť, presne stanovené, kto a kedy môže v sobotu zapáliť oheň v peci, akú zápalnú obeť a kedy treba priniesť a pod./ Pán Ježiš dal jeden zákon - lásku. A pravá láska sa dá praktizovať len v úplnej duchovnej slobode.

Veľká zmena? Áno! Vôľa Božia sa neplní tým, že sa od rána do večera plnia /mechanicky/ príkazy, ale že sa žije v láske z vlastného rozhodnutia. Veľký kvalitatívny rozdiel! Len naplnenie príkazu je menej ako čin v láske. Láska neurčuje hranice vlastnej aktivity, kým v zákone je hranicou naše ja. Zákon nevedie k životnej obete za druhého, láska áno! /Matka Terézia, P. Damián, P. Kolbe a mnoho ďalších/. Tu niekde je zmysel slov "Neprišiel som zákon zrušiť, ale ho naplniť".

V aktívnom chápaní viery je i kľúč k pochopeniu výroku "Kto verí, bude spasený". Uveriť znamená prijať cieľ - a to je i motívacia, aby sme sa usilovali dostať sa k nemu. Lenže to vyžaduje činnosť - veriť, nie pasívnu vieru - mať vieru. Tu niekde je aj omyl tých, ktorí pokladajú vieru za nevyhnutnú a postačujúcu podmienku k spáse. Pasívna viera túto úlohu nikdy nesplní, aktívna áno. V nej totiž uveriť znamená prijať nielen autoritu, ale i jej požiadavky, a Boh nám lásku dáva na popredné miesto!

V rozhlasovej hre otec nahovára syna na štúdium teológie. Syn hovorí, že nepôjde, on chce pomáhať ľuďom hneď teraz, nie po

smrti. Z toho vidí ť, ako skreslene niektorí ľudia chápu Posolstvo. Lebo niet šťastia bez lásky a hlavným zmyslom Posolstva je láska. Ale kde tá láska zostala? Viera totiž nedáva len nádej, že konečné účtovanie bude bez problémov, ona zaručuje šťastie aj na zemi, lenže šťastie pravé, nie výhru v lotérii a či podobné skomoleniny tohto slova. Oznamil nám to Pán Ježiš celkom jasne, keď povedal: "Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam, nie ako svet dáva". /Jn 14, 27/. A o aký pokoj ide, čítame v knihe jeho života - je to vedomie identity so svojím pravým ja. V našom prípade je to úsilie o dosiahnutie tejto identity; to je i návod, o čo máme prosieť pri našich /čo najčastejších/ modlitbách.

ÚVAHY O UTRPENÍ

1. Kresťanstvo sa zjavilo na svete ako prevratná novosť. Novosť, ktorá explodovala na Vrchu, v Ježišovej reči, kde Kristus omráčil a pohoršil svojich poslucháčov neslychaným posolstvom, zdôrazňovaným výrokom "No ja vám hovorím".

Svätí sa potom stali najnepredvídanejšími tlmočníkmi tejto evanjeliovej novosti. Udivili svet svojimi bláznovstvami, ale tie bláznovstvá vyplývali z evanjelií.

My sme, naopak, tento zmysel pre novosť vyhodili na povalu medzi staré haraburdie. A urobili sme to dokonca v mene pravovernosti. A tak vlastne len unavene opakujeme pravdu, ktorú si strážime v nedobytnej pokladnici našej rozumnosti. Monotonne, bez zmyslu pre aktualizáciu, stále opakujeme tie isté gestá. Pokojne si žijeme z úrokov kresťanských výdobytkov, neprinášame nič svojské, pozitívne svojské, osobné, pôvodné. Položiť ruku na pluh znamená zamyslieť sa nad svojím vlastným poslaním, urobiť kroky pre realizáciu tohto poslania a s radosťou niesť aj následky utrpenia a odriekania, ktoré z toho vyplývajú.

2. Camus zistil, že naše storočie je storočím strachu. Musíme uznať, že proti tejto infekcii nie sú imúnni ani kresťania.

Dávame prednosť istote, utiahli sme sa do zázemia, kde sa človek nevyčerpá a je chránený aj pred údermi. Opatrnosť sme postavili na vrchol všetkých hodnôt. Nemáme radi voľný vzduch. Odnaučili sme sa milovať slobodu.

Stali sme sa ľuďmi, ktorí majú strach pred skokom. Ľuďmi vychovanými nedôverovať skoku. Všetci prechádzajú, a my ostávame na brehu nad priepastami budúcnosti.

Z toho logicky vyplýva, že naša aktivita v modernom svete je málo významná, že naša tvorivá útočnosť je na úpadku a že sa čoraz menej objavujeme v priekopníckej činnosti. A to napriek tomu, že sme potomkami tých, ktorých obžalovali, že menia svet.

Žiada si to nápravu. A náprava je veľmi jednoduchá, hoci v tejto jednoduchosti sa skrýva veľký osobný boj. Kristus nás vyzýva: "Vezmi svoj kríž a nasleduj ma." Treba znovu objaviť riziko napredovania, riziko pokroku, riziko kresťanstva. Zanechať vlašné skleníky a vyjsť na voľný vzduch. Nájsť to široké gesto a odvážne vykročiť. Vytiahnuť veľkú plachtu hore, na hlavný sťažnosť, zdvihnúť kotvy a vyplávať na široké more, na ktorom je ľudská istota nahradená odovzdanosťou do Božích rúk.

3. Podobenstvo o dobrom Samaritánovi patrí k evanjeliu utrpenia. Ved' ukazuje, ako sa má každý z nás správať k trpiacemu blížnemu. Nesmieme ho nevšímavo obísť, ale sa musíme pri ňom "zastaviť". Svedčí o tom, že Kristovo zjavenie spásonosného zmyslu utrpenia sa nestotožňuje s ľahostajnosťou, ale naopak, je popretím nevšímavosti k utrpeniu. Milosrdný Samaritán je každý človek, ktorý sa zastaví pri utrpení druhého človeka, nech je to akékoľvek utrpenie. Toto zastavenie sa nemá byť zvedavosťou, ale pohotovosťou. Je to otvorenosť vnútornej dispozície srdca, ktorá sa prejavuje aj vnútorným dojatím. Milosrdný Samaritán je každý človek, citlivý na utrpenie iných, ktorý cíti súcit s blížnym v utrpení. Kristus, ktorý dobre pozná vnútro človeka, podčiarkuje tento súcit. Táto pestovaná citlivosť srdca svedčí o spolucítení s trpiacim. Niekedy ostáva tento súcit jediným alebo najdôležitejším vyjadrením našej lásky a našej solidárnosti s trpiacim bratom.

4. Keď uvažujeme o evanjeliom podobenstve, môžeme povedať, že utrpenie, ktoré sa medzi ľuďmi nachádza v najrozličnejších formách, je preto medzi nami, aby vzbudzovalo v človekovi lásku, ten nezištný dar seba samého iným trpiacim ľuďom, bez obzerania sa na vlastné pohodlie. Svet ľudského utrpenia, ktorého pozitívny zmysel sa vnútorne prijme, vytvára nový svet - "svet ľudskej lásky". Bolesť spôsobuje, že človek zabúda na seba, vnútorne sa podnieti láskou a prejaví ju skutkami. "Blížny" človek nesmie nedbanlivo prejsť pomimo utrpenia iných už pre základnú ľudskú spolupatričnosť, a o to väčšmi pre lásku k blížnemu.

Veľkým Kristovým zámerom s človekom je znovuzrodenie človeka, v ktorom utrpenie vo svete je na to, aby podnecovalo lásku, aby vzbudzovalo diela lásky k blížnemu, aby pretvorilo celú ľudskú civilizáciu na "civilizáciu lásky".

5. Svätý Pavol apoštol, vysvetľujúc spásonosnú silu utrpenia, hovorí: "Na vlastnom tele dopínam, čo ešte chýba Kristovmu umučeniu pre dobro jeho tela, ktorým je cirkev."

Zaiste tieto Pavlove slová majú podobnú cenu ako definitívne objavená skutočnosť, tá skutočnosť však prináša radosť. Preto apoštol píše: "Teraz sa radujem v utrpení, ktoré znášam pre vás." Keď porozumieme zmyslu utrpenia, zažijeme radosť, ako zažil Pavol z Tarzu, ktorého slová opisujú osobný zážitok, ale potom sa vzťahujú aj na iných. A keď apoštol pochopil, to s radosťou podáva ďalej, aby to pomohlo iným, ako to pomohlo jemu do hĺbky preniknúť význam spásonosného utrpenia.

6. Otázka ľudského utrpenia je taká široká, že sa týka ľudí každého stavu, na každej zemepisnej šírke a dĺžke, akoby utrpenie prišlo na svet spolu s človekom. Z toho vyplýva, že treba ustavične hovoriť o tomto predmete. Aj keď Pavol v liste Rimanom píše, že "všetko tvorstvo spoločne vzdychá a trpí v pôrodných bolestiach až doteraz", aj keď okolo seba vidíme trpieť zvieratá, predsa obsah slova utrpenia tvorí dôležitú zložku najmä "ľudskej prirodzenosti". Utrpenie je také vznešené ako sám človek práve preto, že do istej miery vyjadruje v človekovi vrodenu vznešenosť a svojím spôsobom ju aj prekračuje. Podľa všetkého bolesť patrí medzi tie činitele, ktorými človek prevyšuje stvorené veci: je skutočnosťou, ktorá človeka v istom zmysle predurčuje prekonať seba samého a akýmsi tajomným a skrytým spôsobom ho na to nutká.

7. Nástrojom vykúpenia je Kristov kríž, to je Kristovo umučenie. Encyklika Redemptor hominis nám pripomína, že v Kristovi je každý človek "cestou cirkvi". Možno povedať, že človek sa stáva

osobitným spôsobom cestou cirkvi, keď do jeho života vstupuje utrpenie. Stáva sa to v rozličných momentoch života, uskutočňuje sa to rozmanitými spôsobmi a nadobúda to rozličné rozmery. Vždy však utrpenie akéhokoľvek druhu pokladáme za to, čím skutočne je: za neodmysliteľnú zložku pozemského života človeka. Keďže sa cirkev zrodila z nesmierneho tajomstva vykúpenia na Kristovom kríži, musí sa usilovať ísť v ústrety človekovi, najmä v jeho bolesti, lebo v takom stretnutí sa človek skutočne stáva "cestou cirkvi", a je to jedna z jej najdôležitejších úloh.

8. Utrpenie nás privádza k otázke o podstate zla. Čo je vlastne zlo? Táto otázka je neoddeliteľná od faktu utrpenia. Kresťanská odpoveď sa líši od odpovede dávanej niektorými kultúrnymi a náboženskými tradíciami, čo pokladajú ľudské jestvovanie za akési zlo, z ktorého sa má každý vyslobodiť. Kresťanské náboženstvo však jestvovanie človeka pokladá za podstatné dobro, ako je dobré všetko, čo jestvuje a hlása dobrotu Stvoriteľa a dobro stvorení. Človek trpí pre zlo, ktoré je istým nedostatkom dobra. Trpí preto, že nemá účasť na dobre, ktoré mu iní nedožičia, alebo ktoré sám odmieta. A najväčšmi trpí vtedy, keď má nárok na nejaké dobro, ktorého sa mu nedostáva.

9. Utrpenie je vždy skúška, ktorá dolieha na jednotlivca, k nemu vždy smeruje, a kladne prijatá sa blahodarne odzrkadľuje v živote spoločnosti. V prípade neprijatia tejto skúšky sa prenáša do spoločnosti ako prejav disharmonie a vnútorného nepochopenia. Pri prijímaní utrpenia sa jasne prejavuje evanjeliový "paradox s l a b o s t i a s i l y". Slabosti v tom, že sme sa vzdali silných mečov, ostrých rečí, pocitu sily, že sme sebestační, a sily v tom, že sme sa rozhodli pre Kristovu cestu, pre cestu síce úzku, ale vedúcu k vrcholu lásky, odkiaľ treba zostúpiť do všedného života, v ktorom slúžime svojim bližným.

10. Apoštol Pavol v Lisfe Rimanom sa obširne vyjadruje k téme tohto "z r o d e n i a s i l y z o s l a b o s t i", tohto obnovenia ducha v skúškach a trápeniach, ktoré sú osobitným povolaním tých, čo majú účasť na Kristových utrpeniach. Píše: "Chváľime sa aj súženiami, veď vieme, že súženie prináša trpezlivosť, osvedčenu čnosť a osvedčená čnosť zasa nádej. A nádej nehanbuje, lebo Božia láska je rozliata v našich srdciach skrze Duha Svätého, ktorého sme dostali."

Akoby sa v utrpení nachádzalo osobitné povolanie k čnosti, v ktorej sa má človek cvičiť. A je to práve čnosť trpezlivosti v znášaní nepríjemností a bolesti. Keď človek takto koná, utrpenie nikdy nebude znižovať jeho ľudskú dôstojnosť, ale práve naopak, bude ho približovať jemu samému a súčasne k prežívaniu ľudského utrpenia vo svojom okolí, čím sa zväčšuje jeho ľudská identita.

K UDELENIU DIPLOMU OSN ZDRUŽENIU PACEM IN TERRIS

V rámci nedeľného komentára Cirkev a svet v českom vysielaní vatikánskeho rozhlasu 27. 9. 1987 odznel list katolíckeho duchovného adresovaný 18. 9. 1987 generálnemu tajomníkovi OSN Javierovi Pérez de Cuellarovi. Uvádzame ho v plnom znení:

Vážený pane generální tajemníku,

s rozpaký jsem si v československém denním tisku přečetl zprávu, že byl v Ženevě dne 15. září 1987 předán mimo jiné i představitelům československého Sdružení katolických duchovních Pacem in terris čestný diplom o udělení titulu Posel míru z rukou generálního ředitele ženevské úřadovny OSN pana Jana Martensona. Titul jste udělili hnutí Pacem in terris osobně Vy jako ocenění jeho činnosti v loňském Mezinárodním roku míru, uspořádaným z podnětu OSN. Tento fakt mě podnítil, abych Vám napsal.

S úctou sleduji Váš osobní přínos k porozumění mezi národy a k vyřešení nejjednější choulostivé situace. Víím, s jakou energií cestujete po celém světě v postavení představitele mezinárodní instituce, jejíž existence je symbolem dorozumění, poznávání a zblíživání různých kultur a světů názorů. Skutečné bolesti naší planety - lokální války, hladovění miliónů lidí, ideologické spory ústící v nenávisť, jaderné zbrojení - se Vás osobně dotýkají a často jste dokázal svojí rozvahou a osobní autoritou přispět ke zmírnění složitých konfliktů. Taková činnost vyžaduje nejen osobní odhodlání, ale také důkladné studium rozporuplných informací, které denně dostáváte na jednací stůl. Jednat můžete poté, když se podrobně seznámíte s konkrétní situací a zvážíte všechna za a proti.

Je chvályhodné, že si všímáte i nevládních organizací, které usilují o zajištění pokoje a smíru mezi národy. V případě udělení titulu Posel míru hnutí Pacem in terris však musím konstatovat, že Váš krok byl mylný a škodlivý.

Veliký papež Jan XXIII. napsal v roce 1963 významnou encykliku Pacem in terris, která podstatným způsobem ovlivnila přístup katolíků na celém světě k ožehavým problémům dneška. Jsou v ní reflektovány závažné otázky současnosti - občanská svoboda, dialog, zbrojení a jiné. Název encykliky si dala do záhlaví organizace části československých katolických duchovních začátkem 70-tých let, v době násilného potlačování kulturních, hospodářských a náboženských svobod. Po krátkém vydechnutí během Pražského jara v roce 1968, nastala pro katolickou církev opět doba tvrdé poroby. Hnutí Pacem in terris vzniklo z inspirace a zjevné podpory státních orgánů, která tím chtěly před československou i zahraniční veřejností demonstrovat dobré vztahy mezi katolickou církví a státem. Existence hnutí měla a má za cíl kamuflovat holou skutečnost násilného pronásledování a omezování činností církve.

Celá desetiletí jsou mnohé diecése v Československu neobsazeny biskupy a dosud nedošlo ke kýženému vyřešení vinou neústupností a ideologické zaslepenosti státních orgánů. Kneží jsou nejruznějšími administrativními zásahy a nařízeními ve svém působení omezováni a šikanováni, věznení nevyjímaje. Věřící trpí nedostatkem náboženské literatury, jsou pronásledováni, když vychcávají své děti v křesťanském duchu a nahrazují oficiální zákazy různých druhů náboženské aktivity intenzivnějšími vzájemnými kontakty a prohlubováním duchovního života při neoficiálních setkáních. Řeholní společnosti jsou zakázány, věřící jsou nahlíženi státními orgány jako občané druhého rádu, i když oficiální prohlášení vyvolávají dojem rovnosti před zákonem. Nechc; popisovat dopodrobna bezprávní postavení katolické církve v praxi.

Ke všem těmto těžkostem se hnutí Pacem in terris ani jednou veřejně nevyjádřilo. Pozvedá hlas na obranu chudých v třetím světě, ale pro "domo sua" mlčí.

Kněží vstupují do hnutí buď ze strachu nebo z prospěchářství a vidiny preference, bezostyšně proklamované státními orgány. Hnutí bylo zakázáno aplikací prohlášení Kongregace pro klérus Quidam episcopi ze dne 8. března 1982. Prohlášení vyšlo z podnětu papeže Jana Pavla II., jemuž přece nelze upřít starostlivost o mír. Po Vyhlášení část kněží z hnutí vystoupila, ale část dosud neuposlechla a tvrdošijně v něm zůstává. Hnutí nepožívá u československých katolíků žádné vážnosti a je zcela zkompromitováno.

Skutečnou autoritou pro československé katolíky je statečný kardinál František Tomášek, pražský arcibiskup, primas český, který neohroženě hájí náboženskou svobodu a vede tolik potřebný zápas o fakticky právní partnerství církve a státu. Kněží v hnutí Pacem in terris ho nepodporují, bohužel často stojí vůči němu v opozici.

Jak může být jejich hlas o míru věrohodný, když do vlastní církve vnášejí zmatek a rozbroj? Jak může být jejich hlas brán vážně, když ve svých mírových prohlášeních pouze opakuji a rozmělnují oficiální, podle momentální potřeby mocí koncipovaná prohlášení, týkající se odzbrojení a míru ve světě. Jejich přínos k mezinárodnímu porozumení je nulový, protože nevycházejí z vlastní koncepce řešení otázek míru a jsou pouhými posly oficiální mírové ideologie, nikoliv posly skutečného míru a pokoje.

Nepíší tyto řádky z nenávisti, či pomstychtivosti. Tato lidská negativa nesmí mít v křesťanském postoji místa. Jsem veden snahou, abych trochu ozřejmil situaci církve v Československu a neblahé působení hnutí Pacem in terris. Kněží hnutí Pacem in terris jsou a zůstávají mými spolubratry, nezatracují je. Ale jejich činnosti musím říci rozhodně ne.

Nesmím už dlouhá léta veřejně působit jako kněz. V roce 1983, když byly na území Československa instalovány sovětské rakety s jadernými hlavicemi, jsem byl jedním z mnohých, který proti tomuto protestoval. Odpovědí bylo intenzivnější policejní sledování. Podobný osud sdílelo a dosud zdílí nemálo křesťanů.

Hnutí Pacem in terris naopak podporovalo oficiální zdůvodnění vlády, proč nechala umístit rakety na našem území.

Diplom Posel míru dostalo Pacem in terris za svoji činnost v roce 1986 a právě v tomto roce se pronásledování katolíků zintenzívnilo. Bylo odsouzeno několik laiků za vydávání neoficiální katolické literatury. Několik kněží stanulo před soudem pro svoje svědomité plnění povinností. Zostril se dohled na činnost kněží i laiků. Také pokračovala nesmyslná válka v Afganistanu. Hnutí Pacem in terris se nikdy veřejně Afgánců nezastalo. Mlčelo, kde mělo promluvit a přesvědčivě prokázat, že jeho řeči o míru nejsou jen frázemi.

Proto je ironií a zároveň velkou chybou, že jste mu udělili výsostní a zavazující titul Posel míru.

V Československu žijí v bezprávním postavení nejen katolíci ale i jiní křesťané ostatních církví a denominací.

V poslední době se často deklaruje přestavba a demokratizace společnosti, ale dosud nedošlo k žádoucím změnám ve vztahu státu k církvím. Mír mezi národy může být zajištěn jedině prosazováním spravedlnosti a respektováním lidských práv vnitřně i vně jednotlivých národních i státních společností.

Pane generální tajemníku, nejednou jste o tom mluvil. Víím, že jste pretížen řešením složitých mezinárodních konfliktů, ale

přesto Vás žádám: pozvedněte veřejně svůj hlas na obranu pronásledovaných křesťanů v Československu. Požíváte autority, která Vás zavazuje.

FYZIKA, FILOZOFIA A STVORENIE VESMÍRU

Ekvilibrizácia okolo singularity

Ešte ako stredoškolač som sa pred tridsiatimi rokmi stretol s poznatkami o rozpínajúcom sa vesmíre a s materialistickým komentovaním vedeckých hypotéz, ktoré sa pokúšali vysvetliť novopozorované kozmologické skutočnosti. Kozmologické fakty, o ktorých sa dnes už /! / na našich školách učí ako o faktoch, vtedajší marxistickí filozofi zahmlievali alebo ipriamo odmietali.

Tak bulharský autor A. Polikarov vo svojom popularizačnom dielku Einsteinova teória /Osveta, Martin 1957/ po osvetlení podstaty pojmu Einsteinovho vesmíru bez obalu písal: "Einsteinovo riešenie slúži ako podklad pre mnohé iné varianty, medzi ktorými sú v ostatnom čase na prvom mieste tzv. nestatické riešenia. Sú to veľmi moderné a na západe usilovne rozširované teórie o rozpínajúcom sa vesmíre, konečnom v čase. Je zrejmé, že takéto "teórie", ktoré našli najskôr na stránkach biblie, nemajú vedeckú cenu a sú typickým produktom ideologickej reakcie a neplodnosti."

Podobne otvorene sa vyslovoval sovietsky filozof A. Vislobokov v práci O nerozlučnosti hmoty a pohybu /Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, Bratislava 1956/: "Súčasní idealisti, ktorí sa usilujú vyvrátiť filozofickú teóriu marxizmu, prekrucujú údaje súčasnej prírodovedy a zvyšujú útoky proti poučke o jednote hmoty a pohybu. Prejavuje sa to predovšetkým v zosilnenom hlásaní 'božského prvého popudu', ktorý wraj uviedol vesmír do pohybu. No priznanie začiatku pohybu vesmíru vedie logicky k uznaniu konca tohto pohybu. Súčasní filozofickí a 'fyzikálni' idealisti vyhlasujú, že vesmírne hodiny boli natiahnuté spôsobom, ktorý nemôžeme poznať, a že sa nevyhnutne aj zastavia. Podobné nevedecké, popovské tvrdenia chcú zahmlieť hlavy pracujúcim a odtrhnúť pracujúce masy kapitalistických krajín od boja za oslobodenie... No nech sa nepriatelia marxizmu hocijako snažia vyvrátiť poučku o večnosti hmoty, nech hocijako prekrucujú prírodovedecké objavy v úsilí potvrdiť svoje idealistické a otvorene náboženské závery, nikdy sa im to nepodarilo a nepodarí - fakty stoja proti nim."

Odhliadnime od toho, že marxisti s obľubou označujú každý ne-materialistický filozofický názor za idealistický /nie je predsa z filozofického hľadiska idealistom ten, kto pokladá za reálne jestvovanie ducha i hmoty, ten je oveľa väčším realistom než materialista!/. Nechajme bokom aj ich nechutne formulované ideologicopropagandistické formulácie, ktoré radi "privesujú" k svojim "vedeckým" tvrdeniam, chcúc azda zapôsobiť na čitateľa a či poslucháča citovo a tak zastrieť nedostatok fundovanosti v podstate svojich tvrdení. Zahľadme sa iba na vecnú stránku ich výpovedí - a budeme musieť konštatovať, už pri zbežnom, ~~maskúnavom~~ pohľade, že vo svojej "vedeckej" zaslepenosti celkom triviálne klanú. Ukazuje sa, že prírodovedecké objavy prekrúcajú oni, že teórie, ktoré pre nich nenali vedeckú cenu, sú vedecky veľmi plodné a že fakty stoja nie proti ich protivníkom, ale proti nim samým...

Spomenutý už A. Polikarov napríklad vysvetlil, že ak je náš vesmír Einsteinovým vesmírom /konečným, ale neohraničeným/, otázka, čo jestvuje mimo neho, nemá nijaký fyzikálny zmysel. No o pár riadkov nižšie bez dostatočného zdôvodnenia sa pokúsil Einsteinov vesmír /ktorý síce nerád, ale predsa len akceptoval/ stotožniť s "metagalaxiou" a suverénne tvrdil: "Nie je však totožný s vesmírom ako celkom, o ktorom máme všetky dôvody sa domnievať, že je nekonečný nielen v čase, ale aj v priestore vzhľadom na množstvo hmoty." O tom, aké množstvo hmoty vesmír obsahuje, sa nevyslovil. Iste si myslel, že nekonečné, ale to by nebol mal čím dokázať. Nuž, takto sa robili /a stále sa robia/ "vedecké" uzávery.

Medzičasom hypotéza o vzniku vesmíru zo stavu matematicky nekonečne veľkej hustoty, zo singularity /matematickej singularity/, tzv. hypotéza veľkého tresku /po anglicky big bang, po nemecky Urknall/, prestala byť špekuláciou a vedecký svet ju dnes prijíma všeobecne ako teóriu. Potvrdilo sa, že sa vesmír rozpína, bolo objavené žiarenie vesmírneho pozadia, tzv. reliktné žiarenie /so zvyškovou teplotou 2,7 kelvina/, ktoré sa k nám dostáva z "konca" vesmíru, z každej jeho strany, ako zvestovateľ niekdajšieho "horúceho" začiatku vesmíru, a padla potreba vysvetľovať kozmické paradoxy, ktoré v skutočnosti nejestvujú /napríklad paradox čiernej nočnej oblohy - keby totiž vesmír bol nekonečný v priestore a v čase, jestvovalo by v ňom i nekonečne veľa svietiacich objektov a celá obloha by musela svietiť/. Objav žiarenia pozadia, ktorý bol predpovedal ešte začiatkom tridsiatych rokov katolícky kňaz George Lemaitre, profesor na univerzite v Louvain v Belgicku a predseda Pápežskej akadémie vied v Ríme, a ktorý urobili roku 1965 Arno Penzias a Robert Wilson, inžinieri koncernu Bell /získali zaň roku 1978 Nobelovu cenu/, poskytol podstatný dôkaz pre teóriu veľkého tresku a prakticky odsunul všetky konkurenčné kozmologické hypotézy na vedľajšiu koľaj.

Pozorované rozpínanie sa vesmíru umožňuje nám odhadovať vek vesmíru zhruba na 15 až 20 miliárd rokov. Všeobecne dnešné kozmologické a kozmogonické poznatky nám dávajú možnosť sledovať vývoj vesmíru od tzv. Planckovho času / 10^{-44} sekundy/ po veľkom tresku, teda po onom "výbuchu", od ktorého sa vesmír začal prudko rozvíjať a pretvárať až po dnešné jeho pozorované štruktúry. V čase do 10^{-32} sekundy vznikla látka a antilátka, do 10^{-6} sekundy kvarky a elektróny, do 100 sekúnd protóny a neutróny, do 30 minút najľahšie atómové jadrá. Až po 300 000 rokoch začali vznikať prvé atómy, po 1 milióni rokov ťažšie atómy a až po niekoľkých miliárdach rokov galaxie, hviezdy a planéty. Teplota rodiaceho sa vesmíru - v Planckovom čase - predstavovala nepredstaviteľných 10^{33} kelvinov a jeho hustota 10^{94} g/cm³.

Čo bolo celkom na začiatku času, to nám fyzika spoľahlivo nepovie, iba to naznačuje. Z rovníc totiž vychádza singularita /"bodový stav"/ vyznačujúca sa na jednej strane nekonečným zakrivením priestoru a času /čiže ani čas ani priestor v samom začiatku vlastne nejestvuje/ a na druhej strane nekonečnou hustotou i nekonečnou teplotou kozmickej látky. Ale fyzik, ak len nemá klapky na očiach, stojí tu v údive a očarovaní pred veľkolepým divadlom vývoja vesmíru, ktoré sa odohráva pred ním na oblohe a vo vnútorných dedukciách. Známý americký fyzik Freeman John Dyson hovorí o tom takto: "Keď pohliadneme do univerza a spoznáme, koľko náhod vo fyzike a astronómii spolupôsobilo pre naše blaho, zdá sa nám takmer, ako keby bolo univerzum vedelo, že prídeme." Nie div teda, že kozmologická singularita nachádza u mnohých kreacionistickú interpretáciu - v čisto logickom ohľade rozhodne prijateľnejšiu než nelogicky konštruované interpretácie dialektických materialistov.

Medzi kreacionistov, teda tých, čo chápu kozmologickú singularitu ako stvorenie sveta, patria chýrni astronómovia-kozmológovia ako Willem de Sitter, Sir Arthur Stanley Eddington, Edward Arthur Milne a iní.

Ale aj bez pokusu o filozofickú interpretáciu nadobúdajú často formulácie vedcov pokúšajúce sa priblížiť predstavu kozmologickej singularity zaujímavú "kreacionistickú" podobu - totiž v použítom výrazive. Tak Poliak T. Zbigniew Dworak píše: "Svet vznikol 'odrazu'. Časté označenia 'gigantický výbuch', 'okamihový rozblesk' sú priveľmi jednoduchým opisom..., hoci naozaj 'na počiatku bolo svetlo', aj keď sa to svetlo skladalo najmä zo žiarenia gama a vysokoenergetického žiarenia X..." Profesor Varšavskej univerzity Marek Demiański zase uvažuje: "Z pozorovania vyplýva, že ... celkový elektrický náboj vesmíru sa rovná nule. Práve tak sa zdá, že celková energia vesmíru... s dobrým priblížením sa rovná nule. Ak by naozaj i počiatkové baryónové číslo a leptónové číslo vesmíru boli rovné nule /baryóny a leptóny sú kategórie ťažkých a ľahkých častíc - pozn. D. H./, bolo by možné povedať, že počiatkový stav bol stavom prázdnoty. Vznikol teda svet vari 'z ničoho'? Je to pravdepodobné, hoci by to bolo ťažko všeobecne odôvodniť." /Demiański, pravda, vychádza z predpokladu, že by jestvovali v prírode procesy, pri ktorých sa nezachováva baryónové a leptónové číslo, nateraz sa však zákony zachovania baryónového a leptónového čísla pokladajú za jedny zo základných fyzikálnych zákonov. Demiańskiego "nič" je pri tom zrejme fyzikálne vákuum./

Ukazuje sa, že kozmologická singularita poriadne zamotala hlavu marxistickým filozofom. V časopise Filozofia č. 1/1986 /citujem podľa recenzie v Novom slove č. 22/1986/ J. Bodnár priznáva, že "objav rozpínania vesmíru v čase znamená historický prelom v nazeraní na fyzikálnu realitu" /tu rozumej predovšetkým: v marxistickom nazeraní - pozn. D. H./ a ďalej hovorí: "V súvislosti s týmto objavom sa vynárajú dva dôležité problémové okruhy. Sú to otázky vzťahu filozofie k vedným disciplínam skúmajúcim vesmír vo fyzikálno-astronomickom a kozmologickom zmysle na základe najnovších poznatkov vedy a otázky možného posunu v uvažovaní o princípoch /podčiarkol D. H./ materiálnej jednoty sveta a pohybu hmoty, ktorý implikuje pojem singularity a koncepcia rozpínajúceho sa vesmíru." Inými slovami to znamená, že dialektickí materialisti musia hľadať spôsoby, ako brániť poučku o večnosti hmoty.

Podľa Bodnára v predstave materiálneho sveta vychádzajúcej z idey singularity a idey expandujúceho vesmíru "'myšlienka večného kolobehu' nemá opodstatnenie a predstava vývoja v podobe 'lineárneho smerovania' sa chápe nie ako univerzálna vlastnosť, ale, a to je dôležité, ako lokálna fáza univerzálného princípu evolúcie... Nie pohyb, ale vývin, procesualita, stávanie sa sú určujúcimi spôsobmi existencie hmoty".

Čo na toto epochálne zistenie povedať? Azda len tolko, že slovná eskamotáž ešte podstatu veci nezachránila. Ak v citovaných výrokoch niekomu rezonuje Teilhardovo konštatovanie, že "hmota sa nám od najvzdialenejších svojich tvárnení odhaľuje v stave stávania sa", ide tu o rezonanciu číro formálnu - Teilhard de Chardin totiž na rozdiel od našich marxistických filozofov veľmi dobre vedel, čo hovorí, nemusiac pritom nijako "posúvať" svoje uvažovanie o princípoch, z ktorých ako kresťanský mysliteľ vychádzal.

V tom istom filozofickom časopise J. Dubnička naznačuje cestu, ako zvládnuť problém kozmologickej singularity v marxistickej filozofii /citujem zase z Nového slova/: "Filozofická interpretácia singularity ako 'začiatku vesmíru' má silný svetónázorový

náboj, preto je i z metodologického aspektu potrebná fundovaná logicko-gnozeologická analýza základných pojmov. Inak povedané, celá filozoficko-metodologická analýza kozmologickej singularity si vyžaduje rozpracovať adekvátny kategoriálny aparát, ďalej tvorivú aplikáciu základných dialektickomaterialistických prístupov, ako aj konceptuálny aparát špeciálnych vied, ako napr. kybernetiky a pod. Veľmi závažnou sa javí myšlienka autora state, v ktorej sa zdôrazňuje nevyhnutnosť interdisciplinárneho prístupu pre komplexné uchopenie problému singularity vo vývoji vesmíru, čo konkrétne znamená nevyhnutnosť užšie integrovať sily filozofického a špeciálnovedného frontu pri riešení nastolených aktuálnych závažných problémov súčasnej vedy a poznania."

Povedané je to učene, nezakryje však bezradnosť. Ako keby nedostatočnosť pojmového a kategoriálneho aparátu - a nie principiálne východiská - mohla byť na príčine tomu, že sa ten-ktorý filozofický systém dostáva do úzkych!

Už pred nejakým časom pripravil známy český astronóm Dr. J. Grygar pozoruhodný náučný televízny seriál, v ktorom veľmi pekne popularizoval najnovšie vedecké poznatky o vesmíre a jeho vývoji. Keď tvorca seriálu dospel k otázkam okolo singularity, vzal si na pomoc, chcúc urobiť zadosť materialistickej poučke o večnosti hmoty, teóriu fluktuácií fyzikálneho vákua. Spekulatívne naznačil, že náš vesmír možno vznikol ako výsledok jednej takejto fluktuácie, že možno inde a inokedy vznikajú tiež "veľké tresky" a že teda jestvovali, jestvujú a budú jestvovať iné vesmíry, len my sa o nich nič nemôžeme dozvedieť.

Grygar sa tu uchýlil k starému triku materialistov, ktorý bol použil aj spomenutý už Polikarov pred tridsiatimi rokmi - prekračujúc logicky neprekráčiteľnú hranicu dôvodovania, i keď jeho špekulácia znie oveľa vedeckejšie a teda vierohodnejšie než Polikarovova. Ten trik by si vari zaslúžil ironické označenie "materialistická metafyzika".

Fyzikálna interpretácia kozmologickej singularity /a na tú treba, myslím si, predovšetkým brať zreteľ, keď sa pokúšame o akúkoľvek jej interpretáciu filozofickú/ nepripúšťa pri dnešnom stave fyzikálneho poznania taký krok, aký urobil Grygar. Ak je totiž v singularite zakrivenie priestoročasu nekonečné, inými slovami: ak je priestor i čas ontologicky /bytostne/ viazaný na náš vesmír, na jeho hmotu, nijaké "inde" a nijaké "inokedy" nemá fyzikálny zmysel. To je presná obdoba niekdajšieho konštatovania, že ak je náš vesmír Einsteinovým vesmírom, otázka, čo jestvuje mimo neho, nemá fyzikálny zmysel. Absolutizovanie kategórií priestoru a času je po Einsteinovi anachronizmom. Navyše Grygar uniká tak trochu "z dažďa pod odkvap", pohráva sa totiž - rád verím, že len podmienenčne - s agnosticizmom, ktorý je ináč marxizmu práve taký cudzí, ako je cudzí kresťanskej filozofii.//

Prirodzene, nemienim sa tu "upínať" na súčasné vedecké poznatky, viem, že nie sú konečné a možno aj teóriu veľkého tresku raz nové poznanie prekoná. Nemôžem však prísť na chuť nekorektnosti, s akou pristupujú dialektickomaterialistickí interpretátori k prírodovedecky zisteným faktom. Príznačné je, že u nich pri nových vedeckých objavoch často možno pozorovať vážne "bolenie hlavy" a úporné úsilie vymotať sa zo "slepej pličky". Keď im tu nepomáha popieranie alebo spochybňovanie vedeckých faktov, pokúšajú sa znejasniť situáciu okolo nich.

Všimnime si napokon, ako k otázke pristupuje citovaný už Dr. J. Dubnička. V článku Kozmologická singularita v časopise Kozmos

č. 1/1987 píše:

č. 1/1987 píše: "Dialektickomaterialistická interpretácia 'začiatku' vesmíru... vysvetľuje singularitu a big bang ako 1. 'začiatok' vzniku existencie konkrétnych kozmických objektov, teda ako vznikanie kvalitatívne nových materiálnych štruktúr. Nejde teda o vznik materiálneho sveta vo filozofickom slova zmysle, ktorý je večný a nekonečný; 2. ako tú najranejšiu konkrétnu formu pohybu, z ktorej môže súčasná veda vychádzať pri skúmaní vývojových procesov v našom vesmíre. Takáto interpretácia vôbec nevyklučuje, ale naopak, predpokladá, že táto forma bytia hmoty pred týmto špecifickým stavom /singularita/ prekonala nekonečný rad iných stavov z hľadiska princípu svojej nezničiteľnosti a nestvoriteľnosti. Tým samozrejme sa z materialistických pozícií prekonáva i kreacionistická interpretácia 'začiatku' kozmogonickej evolúcie..."

Nuž ale to, čo tu J. Dubnička predkladá, vôbec nie je samozrejmé, vôbec to totiž nie je interpretácia vychádzajúca z vedeckých faktov. Stavá sa tu iba na nedokázaných /ako axiomy predkladaných/ a nedokazných dogmách svetonázoru, ktorý sa sám opovážlivo vydáva za vedecký.

Čo je to za vedecký svetonázor, keď ignoruje logiku faktov? Nečudujem sa - hlásatelia toho istého svetonázoru zavrhovali svojho času ako paveđu Mendelovu zakladateľskú prácu v genetike, Einsteinovu všeobecnú teóriu relativity, Wienerovu kybernetiku i Lennaitrovu hypotézu, z ktorej sa vyvinula dnešná teória veľkého tresku, a podporovali "vedcov" typu Lysenka a Lepešinskej... Všetko, čo nám marxistickí filozofi servírujú v súvislosti s interpretáciou kozmologickej singularity, je iba chabou slovnou ekvilibristikou, neistým tancovaním na lane.

Damián Hľadík

APOKRYFÉ EVANJELIUM SOUČKOVO

Recenzia

/A hroby sa otvárali. Druhá kapitola z knihy L. Součka: Otázniky nad hrobmi. Vydal Obzor, Bratislava 1986. Český originál Čs. spisovateľ, Praha 1982./

Ježiš, člen sekty nazorejcov, dostal pri Jánovom krste meno Christos. Potom išiel na púšť, tam sa postil a slúžili mu poslovia kumránskeho kláštora. Pritom ho získali pre protirímsky odboj. Stal sa mníchom kumránskeho kláštora, divotvorcom, agitátorom verbujúcim vojsko, uchádzačom o židovskú kráľovskú korunu. Tesne pred Veľkou nocou r. 29 na čele 900-člennej skupiny obsadil jeruzalemský chrám. Saduceji z obavy pred represáliami Rimanov ho vydali Pilátovi. Ten ho v piatok 20. marca roku 29 dal ukrižovať. Hlúčik Ježišových prívržencov, sklamaných, že z nádejí na získanie majetku nebude nič, by sa bol čoskoro rozpadol, nebyť ctižiadostivého a bezohľadného farizeja Saula, z ktorého sa stal Pavol, horlivý hlásateľ a faktický zakladateľ kresťanstva. Avšak toto kresťanstvo nemá nič spoločné s učením esejca Ježiša... Odklon od historického Ježiša dovršili v II. storočí autori evanjelií, upraviac kresťanstvo pre potreby rímskeho impéria...

To je v hrubých črtách Ježišov životopis podľa Součkových predstáv, ak sa, pravda, vôbec dá z nich zrekonštruovať.

Poburujúce? Smiešne? science fiction? Má vôbec zmysel s ním polemizovať?

Osobnosť Ježiša Krista dodnes priťahuje záujem ľudí. Nielen veriacich, nielen hľadajúcich, ale i neveriacich, ktorí si chcú potvrdiť, že ich odmietanie Krista je oprávnené. Pretože, raz darmo, s jeho osobou sa každý musí nejako vyrovnáť, musí k nej zaujať nejaké stanovisko. Kde sa však možno niečo dozvedieť o Kristovi? Součkova kniha je prvou a jedinou takou knihou od čias "normalizácie", ktorú aj bežne dostať kúpiť v kníhkupectvách /len slovenské vydanie vyšlo v náklade 90 000 výtlačkov!/. Autor vzbudzuje pozornosť /a u neskúseného čitateľa možno aj dôveru/ už tým, že - v oficiálnej literatúre celkom - Krista považuje za historickú postavu a že - tiež celkom netradične - slovo Boh píše s veľkým "B". Kniha napriek týmto uvedeným skutočnostiam smela vyjsť, dokonca v takom neobyčajne vysokom náklade. Niektorí si zrejme želajú, aby si Součkove názory osvojila široká verejnosť. Preto považujeme za povinnosť vyjadriť sa k nim. Vlastne, dosť výrečným komentárom ku knihe je už doslov M. Hrocha. Vyberáme z neho:

"Neosožili by sme autorovi ani žánru, keby sme ku knihe pristupovali ako k literatúre faktu v konvenčnom chápaní..." /s. 249/.

"Tam, kde sa pokúša o náročnejší žáner - o literatúru faktu v pravom zmysle slova ... - dostáva sa do slepej uličky ... nie pre nedostatok fantázie, nadania či spisovateľského majstrovstva, ale jednoducho preto, že mu ešte chýbala odborná kvalifikácia... Bohužiaľ, už nemôžeme autorovi pomôcť tento nedostatok preklenúť. Z rovnakého dôvodu sme mu nemohli odporúčať formulačné zmeny či úpravy historických nepresností faktografickej povahy. Niekedy sa nedostatky mohli vyriešiť jednoducho tým, že sa chybný údaj vynechal. Často sa to však spraviť nedalo, a preto môžeme len čitateľa upozorniť na to, že historická faktografia, najmä v príbehoch zo stredoveku /a takisto zo staroveku, čo chce ukázať táto štúdia - pozn. rec./ sa nedá pokladať za spoľahlivú. Tam, kde ide o príbehy blížiac sa historickej beletrii, dajú sa faktografické chybičky a skreslenia tolerovať ako básnická licencia, vo vedecko-popularizačných príbehoch sú poľutovaniahodným nedostatkom" /s. 255-256/.

Pokiaľ ide o kapitolu "A hroby sa otvárali", o ktorú nám ide, Hroch o nej píše ako o "intelektuálnej zábavke, ktorá čitateľa poteší bez ohľadu na to, do akej miery sa dá veriť výsledkom, ku ktorým prichádza", resp. ako o "príkladnej ukážke vedeckého ateizmu" /s. 252/. A dodajme: Tam, kde sa púšťa do rekonštrukcií Ježišovho života, zábavka sa mení na sci-fi. Príveľmi sa necháva unášať fantáziou - a keby aspoň vlastnou!

Práve preto nemá zmysel polemizovať s každým Součkovým tvrdením a nie je to ani technicky možné. Vyberieme iba niektoré z nich a tak isto poukážeme na jeho tvorivú metódu, aby si čitateľ sám mohol urobiť obraz o dôveryhodnosti jeho diela.

Chronologická štúdia o Ježišovi Kristovi je iba jednou z ôsmich kapitol Součkovej knihy, je však najdlhšia a pre väčšinu čitateľov asi najatraktívnejšia. Jej osou je pokus o presnú dátáciu Kristovej smrti, čo mu zároveň slúži ako príležitosť vysloviť svoje názory o kresťanoch a cirkvi.

V obsiahlom úvode nás napríklad ubezpečuje, že v židovských náboženských predstavách postava Mesiáša /ako ju poznáme dnes/ bola "aj so životopisom hotová dávno pred jeho predpokladaným narodením" /s. 39/. Na konci však vyhlasuje pravý opak: potupnú smrť i zmŕtvychvstanie označuje za "heretické myšlienky" a "číre rúhanie" /s. 88/, "zázraky, zrodenie z panny a ďalšie synkretické legendy" boli vraj k Ježišovmu životopisu pridané až neskôr ako prvky "židovstvu zjavne cudzie" /s. 89/. Ako si môže takto proti-rečiť? Vari zabudol, čo písal na začiatku?

Nuž, odpisoval od rôznych autorov, ktorí mali spoločné iba odmietanie Krista. Jedni popierajú /Kryveľov, .../, druhí pripúšťajú /Lehmann, .../, že Ježiš Kristus je historická osoba. Veru, nájdú sa ešte i dnes jednotlivci, ktorí dokazujú /poniektorí dokonca za štátne peniaze!/, že Ježiš nikdy nežil a že kresťanstvo nevzniklo v Palestíne /napr. [7]/. Je ich však čoraz menej. Táto tzv. mytologická škola stráca svojich prívržencov aj u našich východných susedov.

Teória o Ježišovi ako politickom buričovi tiež nie je nová. Na istý čas ňou vyvolal rozruch ešte v XVIII. storočí H. S. Reimarus. Vlastne už evanjeliá ju uvádzajú ako oficiálnu zámienku na odsúdenie Ježiša na smrť /Lk 23, 2-5, Jn 19, 12/. A podobné myšlienky sa vyskytujú v rozvinutej podobe aj v stredovekom spise Toledóth Ješúa, ktorý až donedávna reprezentoval oficiálne stanovisko Židov k Ježišovi a ktorý dnes už aj kritici kresťanstva považujú za legendu a urážlivý pamflet /porovnaj [8]/. Jednak ne-prekvapuje, že židovský autor R. Eisler /1928-9/ mu dôveroval viac ako evanjeliám, hoci tie sú staršie. Od Eislera teóriu o Ježišovi buričovi prevzal a "kumranizoval" J. Lehmann /1969/, od neho Souček.

Prečo Nový zákon o tom nič nehovorí? Vraj preto, že pri poslednej redakcii boli všetky protirímsky ladené pasáže vypustené, vysvetľuje Souček /s. 91-92/. Odvoláva sa pritom na Kelsa, "priam ukážkovo taktného a rozvážneho kritika kresťanstva" /s. 32/ z II. storočia, ktorý obviňoval kresťanov z ustavičného prerábania evanjelií. Nuž ale čo je veľa, to je veľa. Kelsus /alebo Cel-sus/ je jeden z mála ľudí, o ktorých sa Souček pekne vyjadruje, no pravda je taká, že Kelsos obviňoval kresťanov aj z iných vecí: zo sexuálnych orgií pri bohoslužbách, z požívania mäsa novoroden-cov atď., čo i Kryveľov /[7], s. 156/ musel nazvať "nekritickým prijímaním vtedajšej legendy". Akú hodnotu má potom Kelsovo svedectvo?

Pokiaľ ide o esejcov, treba zdôrazniť, že išlo o apokalyptickú sektu, ktorá v prísnej zbožnosti podľa Mojžišovho zákona, oddelená od ostatného židovstva /napr. v Kumráne/, očakávala Mesiáša /presnejšie dvoch, jedného z rodu Áronovho, druhého z rodu Dávidovho/. O esejských strediskách v Betánii a En-gaddi historici nevedia, je to pravdepodobne Součkov objav /s. 48, s. 44/. Tvrdenie, že sa "vecne pripravovali na boj s rímskymi utlačovateľmi" /s. 77/, je asi preháňané. Ani kumránsky apokalyptický spis "Vojnový poriadok" neumožňuje takéto uzávery. A kumránsky "Komentár k Habakukovi", Součkov ďalší argument /s. 77/, v skutočnosti o žiadnych vojnových prípravách nehovorí, tie tam doplnil Souček sám. Jednako, ako píše Jozef Flavius, do protirímskeho povstania r. 66-73 sa aktívne zapojili aj esejci. /Porovnaj napr. [3]/.

K esejcom mal blízko Ježiš i rané kresťanstvo a ešte bližšie Ján Krstiteľ. Tento dôležitý uzáver je výsledkom výskumov slávnych rukopisov z kumránskych jaskýň pri Mŕtvom mori. Je dokonca pravdepodobné, že sv. Ján Krstiteľ do svojho vystúpenia /Lk 3, 2/

žil v Kumráne. I Ježiš asi poznal esejské učenie, jeho kázanie používa často podobný slovník, zároveň však niektoré jeho výroky vyznievajú ako polemika s esejcami. Svojím postojom k sobote, Zákonu, hriešnikom atď. sa od esejcov diametrálne líši /porovnaj [1] - [4], [9]/, takže dnes možno s istotou tvrdiť: Ježiš nebol esejec, ani člen kumránskeho kláštora. Nemá význam vypočítavať všetky výroky Nového zákona vyvracujúce Součkovu "kumránsku teóriu". Souček ich totiž /v Lehmannových šľapajach/ už vopred vyhlásil za sfaľšované.

Podobný vzťah k esejskému učeniu majú i spisy sv. Pavla: Príbuznosť, ale odlišnosť. Preto sa nedá tvrdiť, že Pavol Ježišovo učenie a život "odkumranizoval" /porovnaj s. 88/, a takisto ani to, že doň vniesol gnostické prvky /s. 40/. Napokon, gnostické prvky možno nájsť aj v samých kumránskych spisoch, a dnešní Mandejci /s. 42/, nadväzujúci na esejské učenie, sú tiež gnostikmi /porovnaj [3]/.

Kým tvrdenie o židovstve, kresťanstve a Ježišovom živote poskybnutý Souček od navzájom si protirečiacich autorov, datovanie Ježišovej smrti /s. 79/ je Součkovým vlastným dielom. Všimnite si to teda podrobnejšie.

Problém je starý, riešenie nové. Podľa všetkých štyroch evanjelií Ježiš zomrel v piatok. Podľa Jána to bolo v deň, keď sa konala večera baránka, t. j. 14. nisan /nisan = židovský prvý jarový mesiac/, podľa synoptikov o deň neskôr, t. j. 15. nisan. Kedy to teda bolo?

Tu odrazu Souček mení svoj postoj k evanjeliám, ktoré pri úvahách o Ježišovom živote viac-menej ignoroval. Celé jeho chronologické úsilie je založené na tom, že údaje všetkých evanjelistov sú pravdivé. A prichádza s riešením: bolo to v piatok 20. marca 29.

Treba uznať, toto riešenie je skutočne pôvodné, doteraz nikým nepublikované. Pretože, bēda!, 20. III. 29 bol nie piatok, ale nedeľa.

Už sa zdá, že každého presvedčil, že datovaniu najlepšie vyhovuje rok 30 /a potom piatok 7. IV., s. 79 hore/, keď zrazu na tej istej strane o 7 riadkov nižšie z neznámych dôvodov vyhlási: "Dogmatickou christológiou zväčša zastávaný rok 30 sa nehodí - Ježišova smrť by v žiadnom prípade nepadla na piatok. A hneď nato: "Roku 29 bol kumránsky 14. nisan štvrtok alebo sobota" /s. 79/, pritom na predošlej strane píše, že podľa kumránskeho kalendára /ktorého sa vraj pridržiaval aj Ježiš/ každý dátum každoročne pripadol na ten istý deň v týždni. Snáď rozlúšenie tejto záhady priniesie tabuľka na s. 78 dolu, zadúfa ohúrený čitateľ - avšak čo v nej vlastne je? Odkiaľ ju vzal? Zdalo by sa, že z Amusinovej knihy [3], s. 130. To však nie je pravda: v Amusinovej knihe je celkom iná tabuľka, a keby bol Souček do nej pozrel, musel by zistiť, že 14. nisan u kumráncov vždy pripadol na utorok!

Odkiaľ však Souček vzal, že 19. marca 29 bol štvrtok /s. 79, ešte raz s. 79, s. 86/? Nevedno. Veď na s. 57 sám uvádza, že to bola sobota! /Tak isto [6], [8] a možno sa o tom presvedčiť aj pomerne jednoduchým výpočtom./ V konštrukcii však pokračuje, správne tvrdí, že r. 29 podľa Jeruzalemčanov bol 14. nisan v sobotu, a hneď za tým ďalší šok - vraj sviatočný to deň, ale nie pre esejcov. Zasa zabudol, čo o esejcoch a sobote písal na strane 60? Alebo, a to je pravdepodobnejšie, sa domnieval, že v deň, keď v Ríme bol 19. marec, bol pre esejcov štvrtok, pre Jeruzalemčanov sobota. A to je ďalší omyl. Akokoľvek bol židovský kalendár

zmätený v počítaní mesiacov, v tomto bol jednotný. Sobota bola sobotou pre všetkých Židov v jeden a ten istý deň.

Ako každý učeň v chronológii /s. 53/ Souček vie, že 1. január 4712 pred n. l. bol pondelok. Odkiaľ to vie? Keby to bola pravda, tak 19. III. 29 by nebol ani štvrtok, ani sobota, ale piatok. Informácia, ktorú podáva, má zrejme znieť, že prvý deň po stvorení začal sa nový rok prvým dňom týždňa. To by však bola nedeľa 1. tišri /alebo nisan?/, nie juliánskeho, ale židovského kalendára.

Dva dni hore-dolu, záleží na tom? Iste, a zvlášť Součkovi. Jeho chronologické bádanie má šľachetný cieľ: určiť presne deň Kristovej smrti a tak umožniť vytvorenie jednotného a nemeniteľného kalendára bez pohyblivých sviatkov, ktorého zavedenie vraj "naráža ... na urputný odpor Vatikánu ..." /s. 31/. Zasa vedľa. Druhý vatikánsky koncil ešte r. 1963 vyhlásil, že "nie je proti tomu, aby sa sviatok Veľkej noci ustálil na určitú nedeľu gregoriánskeho kalendára", a takisto, že "sa nestavia proti pokusom o zavedenie nemenlivého kalendára" /Sac. Conc., [5], s. 148/, čím len potvrdil dovtedajšie stanovisko cirkvi.

Pre úplnosť nám ostáva ešte pripomenúť: Na myšlienku, že Ježiš slávil veľkonočnú večeru podľa esejského slnečného kalendára, neprišiel Souček prvý. Ešte roku 1957, teda pred 30 rokmi, vyslovila francúzska bádatelka A. Jaubertová domnienku, že Posledná večera sa konala v utorok Veľkého týždňa /kumránsky 14. nisan/. Takéto vysvetlenie odstraňuje viacero exegetických problémov a prijímajú ho aj napr. Kroll [6], s. 569, a v poznámkach k Mk 14, 12, resp. Jn 18, 28 aj viaceré katolícke vydania Nového zákona vydané v Ríme /Porúbčan 1968, Porúbčan 1983, Petru 1976/. Referuje o ňom aj Segert [9], s. 215 v knihe, ktorú by Souček, píšuci o esejcoch, veru mal poznať. /Pravda, aj toto riešenie má isté slabé stránky, preto vzdávať sa iných je zatiaľ predčasné./

Součkovo chronologické majstrovstvo dokazuje aj niekoľko časových slučiek, ktoré sa mu podarilo vytvoriť: 4. kniha Ezrova /správne: Ezdrášova/ predpovedá Ježišovo meno 30 rokov po Ježišovej smrti /s. 38/, biblického Krista stvoril Pavol dávno pred svojím narodením /s. 40/, vojnové operácie Alexandra, Antiocha IV. a ďalších spôsobili, že obraz Krista z Jánovho evanjelia /správne: z Apokalypsy/ nezanikol 200 rokov predtým, než vznikol /s. 39/ a podobne.

Součkovým sebavedomím však nič nemôže otriast. Čitateľovi jeho knihy iste neuniklo, ako posmešne sa jej autor vyjadruje o kresťanoch a o cirkvi, a najmä o katolíckych teológoch. Pritom najsolídnejšie údaje, ktorými chce zapôsobiť ako veľký znalec, prebral práve od jedného z nich. Chronologické rozbor, napríklad celá strana 51, celá s. 57, celá s. 59, celá s. 61 a ďalšie väčšie-menšie úseky sú opísané z Ricciottiho knihy Život Ježiša Krista [8]. Prirodzene, nie celkom doslova - G. Ricciotti je serióznym katolíckym bádateľom -, ale pozmenené do zábavnejšej formy, tu i tam niečo prehodené, tu i tam niečo vynechané, žiaľ, niekedy nie najšťastnejšie. Tak napríklad veta končiaca sa v 11. riadku zdola na s. 58 nedáva zmysel. Stojí tam, že "... letnice sa môžu sláviť každý deň v týždni 16. nisan." Vznikla tak, že pri odpisovaní z Ricciottiho knihy [8], s. 517, vynechal 18. riadok zdola, ktorému nerozumel a zdal sa mu prebytočný. Zrejme si neuvedomil, že letnice čiže Turíce svätia Židia 7 týždňov po 16. nisane.

Škoda však, že si Souček neprečítal celú Ricciottiho knihu, alebo aspoň strany 50-51, 325 a 163-169. Keby tak bol urobil, iste

by nevyťahoval svoje "tromfy" o nevierohodnosti evanjelií /s. 90 - kupci v chráme, stádo svín, Quiriniov súpis/.

To je však typický Souček, Z biblie, historických materiálov, vedeckých štúdií vyberá, čo sa mu zapáči, a ostatné bez odôvodnenia odvrhne. Nezabudne sa pochváliť, že pozná kristovské legendy zo zapadnutých dediniek kdeš v Japonsku, Indii a Guatemale, kam sa nikdy nijaký Slovák ani Čech nedostane, nepozná však u nás bežne dostupné knihy, ani všeobecne známe vysvetlenia niektorých problematických miest v Písme, ba zdá sa, že ani Písmo samo, pretože

- "bytosť so 7 rohami a 7 očami ..." /s. 39/ nie je v evanjeliu podľa Jána, ale v Apokalypse /Zj 12, 3n/, mala 7 hláv, 10 rohov a 7 diadémov, predstavovala nie Krista, ale Antikrista, a pravdaže nezrodila ju "žena odetá slnkom" /Zj 12, 1/;

- Ježiš pri svojom krste nedostal žiadne meno, t. j. ani "Christos" /s. 44/;

- ukamenovanie, o ktorom sa hovorí na s. 70, týka sa asi Štefana, nie Šimona, a neodsúdil ho sanhedrin /Sk 7, 54 n/;

- atď., atď. To sú však v porovnaní s ostatnými už len detaily.

Ale prestaňme už toľko dorážať do Součka. Nepatrí sa to. Každý, kto od neho niečo čítal, vie, že Souček rád preháňa, s obľubou vyhľadáva tajomstvá, senzácie, pikantérie, prípadne si ich vymýšľa. Skrátka, baví ho to, je už taký. Vlastne bol. Roku 1978 zomrel a teda na kritiku už nemôže odpovedať. Dnes už isto hľadá na mnohé veci celkom inak.

Koniec koncov, nedá sa poprieť, čitateľov sám vopred varoval: Na str. 33 píše:

"Lúštiť nahodenú chronologickú hádanku nebude ľahké. Stretne sa pritom s nejasnosťami, bielymi miestami na mape dejín krajín Blízkeho východu, skresľovaním skutočností v prospech stanoveného zámeru aj s vysloveným prekrúcaním a klamstvami."

Literatúra:

1. W. F. Albright: Poznatky staroorientální archeologie. V kniže Cesty k pramenům. Vyšehrad, Praha 1971. /V angličtine 1955./
2. J. M. Allegro: Rukopisy od Mrtvého moře. Mladá fronta, Praha 1969. /V angličtine 1968./
3. I. D. Amusin: Rukopisy Mrtvého moře. Osveta, Bratislava 1962. /V ruštine 1960./
4. M. Bič: Stopami dávných věků. Mezi Nilem a Tigridem. Vyšehrad, Praha 1979.
5. Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu I. SSV, Trnava 1969.
6. G. Kroll: Auf den Spuren Jesu. St. Benno, Leipzig 1975 /5.vyd./.
7. I. A. Kryveljov: Dějiny náboženství I. Mladá fronta, Praha 1981. /V ruštine 1975./
8. G. Ricciotti: Život Ježíše Krista. Vyšehrad, Praha 1947. /V taliančine 1941./
9. S. Segert: Synové světla a synové tmy. Orbis, Praha 1970.

/Neb/

Je to ako s tou kvetinou. Ak máš rád kvetinu, ktorá je na nejakej hviezde, rád sa dívaš v noci na nebo. Všetky hviezdy zakvitnú.

Vieš... moja kvetina... som za ňu zodpovedný! Je taká slabučká! A taká naivná! Má iba štyri maličké trne, a tie ju majú chrániť proti svetu...

A. de Saint Exupéry: Malý princ

ŽIJÚ MEDZI NAMI SOLIPSISTI?

"Solipsizmus je subjektívno-idealistická koncepcia, podľa ktorej existuje len individuálne „ja“ /individuálne vedomie/ a ostatný svet, vrátane iných ľudí a ich vedomia, existuje len v predstavách solipsistického filozofa." /Pyramída, 5329/

Kolko mnahy vynaložili naši učitelia marxistickej filozofie, aby ukázali, že solipsizmus je absurdný. Ešte obratnejšie ho využívali na to, aby svoju filozofiu položili na "pevnú pôdu" vo vedomí poslucháčov. Pozrite, hovorili, solipsizmus tvrdí, že strom pod vašim oknom jestvuje len vtedy, keď ho vy vnímate, existuje len vo vašom vedomí - aký to nezmysel! Marxizmus je reálny. Ten hovorí, že ten strom, ako každá iná forma existencie hmoty, je nezávislý od nášho vedomia. Solipsizmus je idealistická filozofia a kresťania sú idealisti, tak si vyberte. Ale dnes nechceme rozobrať logický omyl tejto argumentácie, použijeme skôr úvod ako ukážku, že niektorí horliví propagátori marxizmu sa dnes uchylujú k solipsizmu.

Nedávno som sa dopočul, že učiteľka na východnom Slovensku sa "bavieva" s piatakmi /!// o probléme existencie Krista ako historickej osobnosti. A my, naivní, sme si mysleli, že roky, keď sa volila pštrosia veda, sú už za nami. My sme si mysleli, že pokus zničiť kresťanstvo /aspoň v istej časti sveta/ prefíkanou nepravdou je už zabudnutý. Nie je problémom uveriť, že žil Priamos, keď Schliemann našiel v Tróji jeho poklad, nie je problémom prijať správu, že žil Sargon, lebo o ňom hovoria sumerské texty. Ale, ako vidieť, stal sa problémom /pre dnešného šíriteľa "osvety"/ uveriť, že žil Kristus, hoci sa o ňom písalo, hoci sa možno /i dnes/ prihovoriť jeho stúpencom. Nuž čože, ľahšie je poprieť jeho historicnosť /čo tam po objektivite!/, ako vyvracať vieru, že vstal z mŕtvych. Staršia generácia to zažila. Ale žeby dnes?!

A predsa. Učiteľka sa pýta piatakov rad za radom, čo si myslia o existencii Krista. A pochváli odpoveď, že Kristus nežil. /Na hodine dejepisu!// Veru nevieme, či tak učiteľov vedú osnovy, alebo je to horlivosť polovzdelancov. Jedno i druhé je zlé a je dokladom širšie pestovaného "objektivizovania" histórie.

Okren prekrúcania histórie, čo je u pedagógov neodpustiteľný hriech, je tu ešte zvrátenosť "pedagogického" cítenia. Ako môže piatak posúdiť takúto otázku! Môže zopakovať takú vetu ako časť učiva, ale postup učiteľky, ktorá žiada /nie v rámci preverovania vedomostí/ osobný názor, je neospravedliteľný.

Dozvedáme sa, že to nie je ojedinelý jav, a konštatujeme, že sa tu pácha nenapraviteľná chyba. Dnešný svet je už otvorenejší, ako bol pred pár desiatkami rokov. Súdnemu človeku nie je ťažko siahnuť po vhodnej literatúre a skonfrontovať svoj názor /v dospelosti/ s tvrdením učiteľky, a vlastne aj ona nielenže dosiahne opak v nazeraní na túto otázku, ale keďže zastupuje spoločnosť, vyvolá aj nedôveru k ďalším výchovným vplyvom. O lámaní charakterov nebudeme diskutovať; máme dojem, že to učiteľku vôbec netrápi.

V dnešnej dobe sa postoj učiteľky /ak je vôbec sama o tom presvedčená/ dá pochopiť len tak, že aktívne pestuje solipsizmus, podľa ktorého Kristus žije /je historickou osobnosťou/ len pre tých, ktorí si to myslia. Tí, čo majú odvahu nerešpektovať históriu, ktorí Krista ignorujú, pre tých - ani objektívne - Kristus

nikdy nežil. Ale solipsizmus je dnes prekonaný. Žeby sme boli svedkami jeho obnovy v oblasti nie práve najvhodnejšej - v našej pedagogike?

ČAS DAROV A DARČEKOV

Prevzaté zo SMENY na nedeľu z 13. 12. 1985.

Vianoce nie sú jediným obdobím obdarúvania. Deň čo deň máme možnosť vystúpiť zo svojho egoistického kruhu a venovať úsmev či pohladenie trpiacemu, povzbudiť maloverného. Mám pre vás dobrý liek, vraví známy psychoterapeut pacientovi, ktorý sa sťažuje, že nemôže spať. Za štrnásť dní môžete byť zdravý. Vždy, keď sa vám nedarí zaspáť, rozmyšľajte, ako by ste niekomu blízkemu urobili radosť, ako by ste mu pomohli, potešili ho. Dodáva však, že keď sa s týmto chronickým nespavcom stretol o pár dní, povedal mu že posledné dni zaspal ihneď, ako si ľahol. Iní podobný návod ani neprijmú, pretože sú presvedčení, že stále niekomu pomáhajú. Radosť z darovania je skutočne jednou z najväčších životných radostí.

A predsa tie najhlbšie vzťahy medzi ľuďmi prebiehajú bez zbytočne veľkých materiálnych darov, alebo aspoň bez zbytočnej pozornosti voči nim. Tam, kde je dosť lásky a pochopenia, strácajú peniaze magickú moc, vracajú sa na pôvodné miesto prostriedku pekného života. Bombastickosť nákladného daru sa snaží ukázať na možnosti darcu, prejaviť vrúcnosť citov, ktoré v ňom nikdy nevzbíkli. A ešte niečo, kto nevie darovať, priveľa o svojom dare rozpráva, sám si ho pochváli a donekonečna sa vypytuje, ako sa obdarovanému páčil, vyzdvihujúc jeho skutočné i vymyslené výhody. Ozajstný darca je cnostný, prichádza so svojím darom potichu. Jemu prináša darovanie vnútornú radosť, obavy má jedine z toho, aby jeho dar prijal. Nečaká nijakú vďaku. Veď mať komu priniesť dary je väčšou výsadou, ako mať ich od koho prijímať.

Nie je však ľahké byť v úlohe obdarúvaného. U mnohých to vyvoláva páčivé pocity závislosti, neraz obavu, že to všetko budú musieť nejako splatiť. Je veľkým umením vedieť nezištne prijímať, spontánne sa potešiť priateľskému gestu, oceniť dar i jeho darcu.

Túžba obdarovať blízkeho človeka je niečo podobné, ako potreba dotknúť sa milovanej osoby, vziať dieťa na ruky nie preto, že plače, ale preto, že inak neviem vyjadriť vnútornú radosť z jeho blízkosti. Peniažky v obálke, ktoré mi majú prekliesniť cestu k výhodnejšej pozícii, nemajú s darom vystihujúcim vzájomný vzťah dvoch ľudí nič spoločné. Akoby sme stavali dom z blata, pošpiní staviteľa i majiteľa.

Najdisonantnejšie zaznieva však výčitka daru, keď sa nám nedostalo očakávanej protihodnoty. Matka a otec vyčítajú deťom tie drahé, priveľmi drahé hračky, ktoré mali v podstate uspokojiť ich svedomie, že sa dieťaťu dosť nevenovali - ale hneď neuspokojili! Neuspokojili potrebu lásky samotného dieťaťa ani rodičovskú potrebu formálnej vďačnosti. Rovnako výčitka odchádzajúcemu, či inak neposlušnému a búriacemu sa partnerovi, že neocenuje nič z toho, čo sme preňho obetovali. Ale bolo to skutočne pre neho alebo - dobre si spomenme? - pre našu vlastnú radosť, že sme mu mohli prejaviť lásku? Nikdy by sme sa nemali znížiť k tomu, aby sme ľutovali

to dobré, čo sme urobili.

Radosť z obdarúvania je radosťou dospelého veku, túžba prijímať je túžbou dieťaťa. Rodičia radi obdarúvajú dieťa, pretože si uvedomujú, že úsmev venovaný dieťaťu ožiarí neskôr ich vnúčka. Každý dar má svoju emocionálnu hodnotu, ktorá sa nedá vyčíslit' v peniazoch. Akoby tu existoval nepriamoúmerný vzťah. Finančne nákladnejší dar vyžaduje veľa energie, než nan zarobíme a často nám už nezostane dost' sil na citové kontakty. Manžel, ktorý od rána do večera pracuje, prinesie manželke nákladný dar, aby jej zdôvodnil pracovnú zaujatosť a zvýraznil výhodu toho, ako robí. Medzi človeka a človeka sa vkladuje materiálny statok veľmi dramatickým spôsobom. Traja súrodenci sa životne rozchádzajú pre zdedený dom, o ktorý sa nevedeli dohodnúť, a museli ho preto predať. Asi by sme nemali mať viac detí, než koľko vlastné domov... Dve iné sestry sa však rozišli kvôli darovanému klavíru, takže podstata je predsa len niekde inde. Je jednoduchšie rátať, ako sa naučiť mať rád druhého, ktorý nám navyše od malička nebezpečne konkuruje v najrozličnejších oblastiach.

Bludný kruh vulgárneho zmaterializovania citových vzťahov, vyhasínanie citov s rastúcim majetkom a následné rado by kupovanie citov, je otriasajúcou skúsenosťou moderného človeka. A záplava darov a darčiekov, hmýrenie ľudstva v honbe za najvychytenejším tovarom, ktorá tak pravidelne prepukáva v tých najkratších dnoch roka, akoby úzkosť z ubúdajúceho svetla zatemňovala náš rozum, je nedôstojným prejavom obyvateľov vyspelej či najvyspelejšej kultúry. Ešte aj do detského domova pošleme nádielku, hoci pri jedinom pohľade za jeho železnú bránu by sme pochopili, že deti, zaplavené hračkami, potrebujú predovšetkým nežnú ruku, ktorá by im - hoci tú najlacnejšiu hračku - s trpezlivosťou láskou podávala. Vonkoncom nie je odvážne tvrdenie, že citovo ochudobnený človek sa snaží kompenzovať tento nedostatok zvyšovaním svojho bankového konta presne tak, ako si nemilované dieťa kupuje za odcudzené peniaze cukríky.

Sú dary, ktoré svojou honosnosťou zraňujú, sú také, ktoré nechcú potešiť, iba ukázať ohromné roznosti darcu a sú dary obchodníkov, ktorí čakajú zisk zo svojho danajského koňa. Darček je však symbolickým gestom priateľstva a lásky jedného človeka k druhému, prihovárajúci sa vnútornou rečou, pripomínajúci, že je tu niekto, kto na teba myslí. Je to predĺžená ruka chvejivo sa načahujúca k druhej bytosti.

Niet väčšej túžby, ako vrátiť sa k tejto pôvodnej hodnote darov a navyše si uvedomiť, že nákladné narodeniny ani bohaté Vianoce nevyvážia zabudnutie všedných dní, keď naši blízki čakajú na darček dobrého slova, potešujúci úsmev, povzbudzujúce gesto. Človeka, ktorý nám je milý, nemusíme zahrnovat' darmi, zahráme ho láskou, ktorú občas vyjadríme aj vhodným darom. Tak ako celé naše správanie, aj spôsob, akým obdarúvame, prezrádza veľa o našej osobnosti.

Ivan Štúr

Ak si sa naučil "plakať s plačúcimi", nezabudni, že aspoň tak dôležité je uskutočňovať aj tú druhú časť Kristovej výzvy - vedieť sa "radovať s radujúcimi".

Tvoja radosť z úspechu druhého, ktorý ty nemôžeš mať, ťa robí viac kresťanom.

/ tn /

NA OKRAJ DVESTOROČNICE HUGOLÍNA GAVLOVIČA

Výročie UNESCO? Niekedy Potomkinova dedina...

Ostatné roky nám priniesli niekoľko kultúrnych výročí vzácných pre náš národ, ktoré boli pojaté do kalendára UNESCO - Organizácie Spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru. Tak sme tu napríklad mali roku 1985 dvestoročnicu narodenia Jána Hollého a 1100. výročie blaženej smrti sv. Metoda. Roku 1987 zaskvela sa v tomto kalendári dvestoročnica smrti slovenského barokového básnika a didaktika Hugolína Gavloviča. Pri spomienkových článkoch v tlači, reláciách v rozhlase a televízii pri takýchto príležitostiach nezabúdame spravidla významne pripomenúť, že ide o výročie z kalendára UNESCO. Zámyslom pritom je zjavne pozdvihnúť v našich vlastných očiach osobnosť z našich dejín /veď je to vlastne naša sláva, keď takúto osobnosť vysoko ocenuje a na nu pamätá svetová kultúrna verejnosť!/, ale neraz navidomoči týmto konštatovaním aj preventívne nastaviť obranný štít potenciálnemu útočeniu zo strany istých spoločenských činiteľov, že sa "zas o nejakom farárovi" toľko píše. Nič si, bratia publicisti, nezakrývajte, štítom UNESCO sa dá niekedy oháňať s pocitom akejsi úľavy, že neutržíme "kultúrne" rany.

Kým pri výročiach Hollého a sv. Metoda boli by sme azda aj mohli nadobudnúť dojem, že sa konečne prelomili ľady v hodnotení postáv a činov kultúrnej histórie národa a že nastáva obdobie, keď si objektívnejšie začíname všimnúť význačné zjavy tejto histórie a takto ich aj začíname predstavovať národnej pospolitosti, Gavlovičovo jubileum prináša v tomto ohľade znova trpezlivo bol stáť skúsenosť. Isteže, dali sme i teraz miesto spomienkam, a vari aj celkom objektívny obraz sme sa pokúsili načrtnúť o autorovi Valaskej školy, no keď si uvedomíme významnosť /"veľkosť" / výročia, danú zaradením do kalendára UNESCO, musí nám byť jasné, že sme v rámci našej kultúrnej politiky urobili žalostne málo, a to tak voči národu, ako i navonok, smerom do sveta.

Vezme si len, aké podujatia sa pri príležitosti dvestoročnice Hugolína Gavloviča usporiadali. Okrem pár bežných spomienok v masových komunikačných prostriedkoch takmer nič. V júni seminár v Bratislave a dvojdňová vedecká konferencia v Považskej Bystrici s názvom Hugolín Gavlovič v dejinách slovenskej kultúry, o ktorých širšia verejnosť ani nevedela, regionálna /len regionálna! / expozícia o Gavlovičovom živote a diele v kaštieli v Orlovom /okres Považská Bystrica/, ktorej koncipovanie narazilo z ideologickej stránky na nevôľu schvaľovacích orgánov, a skromnučké vydanie výberu z Gavlovičových veršov v Tatrane pod názvom Naučenia o dobrých mravoch, v náklade iba 3000 výtlačkov /na posmech, pretože Naučenia vyšli v edícii Čítanie strávuajúcej mládeže a podľa slov zostavovateľky Gizely Gáfrikovej-Slavkovskej "naliehavosť ich morálneho apelu je stále prekvapujúco aktuálna" /.

"Je zrejmé a už zaužívané, že si výraznejšie všimneme národné a kultúrne dejiny pri jubileách ich reprezentantov. No je zrejmé a zaužívané to, že sa kultúrnemu citu súčasného človeka dostávajú tieto hodnoty poskromne, "ťažká si v Duchovnom pastieri č. 7/1987 prof. dr. Alojz Martinec. "Uzavrieť Gavloviča do Pruského a Valaskej školy by bolo na škodu rovnako, ako keby sme zakliali Hollého 'do dobrovodského kamena', sv. Metoda hoci do jeho životopisu... a mohol by som menovať ďalších."

Naša kultúrna verejnosť sa teda, možno konštatovať, o Gavlovičovi a jeho diele pri veľkom jubileu veľa nedozvedela. A svet? Poviete: svet mal predsa výročie vyznačené v kultúrnom kalendári. To je pravda, ale pri tom všetkom sa mu o kultúrnom význame a prínose Hugolína Gavloviča nedostalo ani zbla informácie. Nepoviete mi, odkiaľ sa mu to malo dostať?

Z Gavlovičovho básnického diela najznámejšia je Valaská škola mravův stodola. Túto didaktickú skladbu autor napísal roku 1755, vyšla však prvý raz tlačou v rokoch 1830-1831 v Trnave v redakcii Michala Rešetku a potom už len v novšom čase, roku 1971 v skrátrenom vydaní v Tatrane. Prvé knižné vydanie vyšlo v 600 exemplároch, nové v 4000 výtlačkoch. A to bolo všetko, viac z Gavlovičovho diela široký svet doteraz k dispozícii nemal. Až v spomenutom tohtoročnom výbere z Tatranu nájdeme popri ukázkach z Valaskej školy prvý raz aj ukážky z ďalších dvoch Gavlovičových diel - zo skladby Škola kresťanská z veršami zväzaná, k čítaní a k spívaní i k rozjímaní sporádaná o čtyrech posledných veciach človeka totižto: o smrti, o súde, o pekle a o nebi, k potupení hriechu a všeckej márnosti spúsobná /1758/ a zo zbierky Petsto naučení o dobrých mravoch, ktoré od starodávnych učiteľův v latinském jazyku popísané, nyní ale ku užitečnému čítaní školskej mládeži na slovenské verše obrátené i napísané sú /1782/. Pravda, naša literárna história pozná do 30 rukopisov. väčších i menších, slovenských i latinských, nášho predbernolákovského básnika. Sú medzi nimi nielen básne, ale i rozjímania, kázne, katechézy, životopisy svätých, teologické traktáty. Ale o tom všetkom normálny smrteľník nemá ani tušenia, pretože to nikdy tlačou nevyšlo a školské učebnice i spomienkové články o tom mlčia. A my si naivne ideme namýšľať, že veľký svet čosi o Gavlovičovi vie.

Ako sa teda mohlo stať, že nám práve svet, prostredníctvom UNESCO, pripomína kultúrne zásluhy Hugolína Gavloviča? Nuž, máme tu do činenia s akýmsi "optickým klamom", nepripomína nám ich svet, pripomíname si ich sami. Návrhy na zaradenie kultúrnych výročí do kalendára UNESCO predkladajú zástupcovia jednotlivých členských štátov tejto medzinárodnej organizácie, a zväčša to býva tak, i keď to nemusí byť pravidlom, že každá krajina si navrhuje svoje výročia, ktorými chce upozorniť svet na svoju kultúrnu minulosť. Aj my sa chceme pred svetom "vytiahnuť" so svojou históriou, a tak sa do kalendára UNESCO dostávajú aj veľké zjavy našich kultúrnych dejín. Ale v nejednom prípade by sme tu tuším najradšej boli, keby sa tyn aj všetka sláva skončila... Takto pojem "výročie UNESCO" je pre nás akosi magickou formulou, ktorou sa pokúšame vyčariť pred očami sveta kultúrnu Poťomkinovu dedinu. Citovaný už prof. Martinec píše: "Ak sa dostáva uznania na svetovej úrovni našej kultúrnej a národnej tradícii, je to dôk z, že máme ešte dostatočné povedomie v kultúrnej verejnosti a snahy jeho znižovania nemajú miesta." Bodaj by mal, pokiaľ ide o tú dostatočnosť povedomia, pravdu!

A. S. Radoslav

Pre toho, kto nemá vieru, je utrpenie čiernou, bezhviezdnu nocou. Kto ale verí, že život tu na zemi je začiatok života budúceho, - pre toho sa v noci rozsvetujú svetlá.

Je ľahké počúvať o evanjeliu kázne, ťažšie je nepohoršovať sa nad nim, ale je neobyčajne ťažké podľa neho žiť.

DVE BÁSNE HUGOLÍNA GAVLOVIČA

I ty si tiež človek z hlíny,
budeš súdzen jako jiný

Všetci-li budú v tem súde rovnako súdení?
Ovšem, všetci - o tej veci mej jisté domnení.
Tam nebude na osoby rešpektu žádného,
ani k vynlúvání zlostí jazyka snadného.
Nebude se pozorovať vtip, kumšt, neb podvodnosť,
spravedlivý súd okusí jakákoliv hodnosť.
Král i sedlák se převáží na váze jednakej,
nebo všetci prijdú pred súd v podstatei rovnakej.
Nebude se poznávati jakého kdo rodu,
ale kdo ku čemu dával vůli svej slobodu.
Poddaný si i ty súde, jako jiní všetci,
musíš težký počet oddat i z nejmenšej veci.

/Zo Školy krestanskej/

Bláznivé sliby
Pán Bůh nelíbí

Pastýrovi kterémusi stratilo se tele;
jak mu Bůh zlodeja zjeví, dá mu capka vcele.
A když trefil na lva v hore, že tele zežírání,
uleknúc se, hned zas k slibu ústa své otvírá:
"Pane Bože, dám ti capka, i celého vola,
jak mi včul lev na mém tele neublíží zhola!"
Tak mnozí lehkomyšlivo všeličo slibují -
a když jim duch horlivosti pomine, litují.
Neni to duch horlivosti, ale bláznivosti,
když se Bohu čo slibuje bez vsej rozumnosti.
Čo se Bohu kdy slibuje, má byt povážlivé,
aby sliby nebyli zlé, nemožné, bláznivé.

/Z Valaskej školy/

PSYCHOLÓG MEDZI NAMI

Starí ľudia medzi nami

Stále častejšie sa stretávame s tým, že klesá hodnota starého človeka - kto zostarne, nemá úctu ani rešpekt, nik na neho nemá čas, je na príťaž svojmu okoliu, ktoré sa ho chce nejakým spôsobom zbaviť. Ľudia posielajú svojich rodičov a starých rodičov do domova dôchodcov. Tu starý človek síce žije v spoločenstve seberovných, v poriadku, čistote, má pravidelnú stravu a lekárske ošetrovanie, ale v tomto prostredí vystupujú do popredia viac negatívne vlastnosti starého veku: hašterivosť, vzťahovačnosť, lakomosť, sporiťnosť. V prostredí domova dôchodcov nastáva skôr než v prirodzenom prostredí úbytok duševných a telesných síl a demencia. Vyskytujú

sa depresívne stavy ako reakcia na vytrhnutie z prostredia, v ktorom starý človek dovtedy žil. Systém internátneho spôsobu života každého neuspokojuje, ani každému nevyhovuje. Mnohých ubíja nedostatočné množstvo podnetov, ktoré internátny spôsob života poskytuje.

Staroba nie je choroba, ale prirodzený jav, vývinová fáza, ktorá má svoje zákonitosti. Týkajú sa telesnej i duševnej oblasti. Tej telesnej sa dnes venuje veľká pozornosť, duševnej už menej. V starobe nadobúda zdravie pre človeka veľký význam. Nastáva prirodzené opotrebovanie organizmu, starí ľudia majú často rôzne bolesti, horšie vidia a počujú, ťažšie sa pohybujú, pridružujú sa rôzne interné ochorenia. V oblasti psychickej prichádza k pocitom "naplnenia", nič nie je pre starého človeka nové, všetko už prežil. Objavujú sa poruchy pamäti najmä v schopnosti zapaňať si nové informácie. Myslenie sa stáva menej pružným, riešenie problémov je zdĺhavé, ubúda fantázie a tvorivosti. Reakcie sa sponaľujú. Čitový život sa stáva plochším a obracia sa viac dovnútra, zvyrazňuje sa egocentrizmus. Častejšia je depresívna nálada, plačlivosť, rôzne negatívne emócie ako zlosť a podobne. Prehlbuje sa sklon k samotárstvu a medôverčivosti. Často narastá strach o existenčné zabezpečenie, a to má za následok šetrnosť až skúposť. Starý človek sa cíti osamelý, nepotrebný pre spoločnosť. To môže vyústiť až do pocitov sociálnej neželateľnosti.

Možno povedať, že tieto problémy staroby najmä psychické sa dnes objavujú oveľa vypuklejšie než v predchádzajúcich obdobiach. Je to preto, že sa zmenil model rodiny. Kedysi žil starý človek v jednom dome alebo na jednom dvore so svojím príbuzenstvom, mal presne vymedzenú úlohu v domácnosti a hospodárstve, podieľal sa na výchove vnúčat. Za takýchto okolností nebolo problémom prijať rolu starca či stareny, ktorých život mal do posledného dychu svoj zmysel. Dnes vysoké percento starých ľudí žije samostatne. Strach pred osamelosťou im bráni prijať rolu starého človeka, a preto sa tomu bránia rôznym spôsobom - športom, obliekaním, zamestnaním, jazdením autom a podobne. Predstava nevládnosti v nich budí hrôzu, radšej by zomreli, než ostali odkázaní na cudziu pomoc. Mnohí pomoc od svojich detí vôbec nečakajú a ani sa nemôžu na ňu spoľahnúť.

Pre nás kresťanov má problematika staroby a starých ľudí dva aspekty: Prvý sa týka každého z nás a našej ochoty prijať starnutie i vlastnú starobu ako Boží dar. Ten druhý sa týka nášho vzťahu k starým ľuďom, ktorý by mal byť motivovaný príkazom lásky k blížnemu. Naučme sa prijímať starých ľudí takých, akí sú, venovať im čas na to, aby sa mohli s nami porozprávať, usilujme sa ich vypočuť a rešpektovať ich názory. Filozofia starého človeka je reálnejšia a zrelšia než filozofia mladého, pretože u nich nastáva syntéza životných skúseností. Starajme sa o naplnenie života starých ľudí okolo nás, aby nemali pocity neužitočnosti a zbytočnosti. Aj keď nevládzu pracovať tak, ako za mlada, treba im ponechať istú oblasť činnosti aj so zodpovednosťou a rozhodovaním v nej. Ak umiestnime starého človeka do pohodlnej izby s farebným televízorom, ešte mu nezaručíme úplnú spokojnosť. Nebojme sa kontaktov detí so starými ľuďmi. Dieťa si často lepšie rozumie v hre so starými rodičmi než s otcom či matkou. Starý človek má oveľa viac času i trpezlivosti pre hru s dieťaťom a často lepšie prenikne do sveta detí. Snažme sa starých ľudí zaujať knihou, dobrým filmom, hudbou či inými vecami, ktoré im urobia radosť. Učme sa od starých ľudí modlitbe a trpezlivosti pri znášaní krížov.

Čas, venovaný starým ľuďom, nie je stratou, naopak, obohacuje a vychováva nás. Vedme aj svoje deti k úcte k starobe, pretože owoce tejto výchovy budeme zberať my sami.

SLÁVNOSTI V RODINE A V CIRKVI

Pokračujeme v uverejňovaní životopisov svätých. Mnohí, najmä mladí ľudia, nachádzajú svoj vzor v populárnych hercoch, spevákoch alebo športovcoch. Chcú sa im podobať svojím výzorom, správaním sa a či napodobňovaním ich vonkajšieho prejavu. Vidia svoj ideál v osobnostiach, ktorých sláva trvá krátko, ktorých prínos pre ľudskú spoločnosť má prechodnú, ba často pochybnú hodnotu. A keď ich idol zovšednie, stratí svoju popularitu, hľadajú nový, práve taký poninuteľný. Sú však osobnosti, ktorých sláva je večná -- lebo ju nemajú od ľudí, ale od samého Boha. Ich príklady sú hodny nasledovania, majú trvalú hodnotu, povznášajú ducha a ukazujú cestu k prekonaniu seba samého. Sú to svätí, ktorých mená nosíme. Usilujme sa dozvedieť niečo o ich živote a podobať sa im aspoň v čosi. Pripomeňme si ich v deň sviatky nášho patrona alebo patrona našich blížnych. Životopisy uverejňujeme podľa občianskeho a cirkevného kalendára.

3. novembra: sv. Martin de Porres

Sv. Martin de Porres bol synom španielskeho šľachtica a čiernej otrokyne. Narodil sa r. 1579 v Lime, hlavnom meste Peru. Keďže sa narodil s tmavou pokožkou, otec sa k nemu nechcel hlásiť. Niekoľko rokov žil v biednych podmienkach s matkou. Neskôr ho otec adoptoval a poslal do škôl. Martin sa vyučil za ránhojiča a holiča. Keď mal 15 rokov, požiadal o prijatie do dominikánskeho kláštora v Lime. Keďže však bol mulat a v matrike bol vedený ako nezákonný, rehoľníci ho prijali iba ako člena tretieho rádu na vykonávanie najnižších služieb. I tam holil a strihal ostatných po celý svoj život. Okrem toho slúžil svojím spolubratom ako liečiteľ. Všetky služby vykonával s radosťou. I keď s ním neraz zaobchádzali hrubo a urážlivo, znášal všetko s pokojom a poníženosťou. Prijal i hanlivú prezývku "mulatský pes" a keď bol kláštor vo finančných ťažkostiach, ponúkol sa predstaveným, aby ho predali za otroka. Keď v meste vypukol mor, hrdinsky sa staral o chorých v kláštore aj mimo neho. Predstavení si čoraz väčšmi uvedomovali jeho neobyčajnú hodnotu, až sa nakoniec rozhodli prijať ho za rehoľného brata. Po zložení rehoľných sľubov ešte znásobil horlivosť v Božej službe. Dlhé hodiny strávil pred svätostánkom, trikrát za noc sa bičoval na zadostučinenie za seba i za iných. Hoci nemal žiadne teologické vzdelanie, prichádzali za ním a žiadali o duchovnú radu biskupi a vážené osobnosti, ba i sám španielsky miestodržiteľ. Svoju lásku a dobrotu prejavoval najmä voči chudobným a úbožiakom, ktorí o ňom hovorili: "Martin, ktorý všetkých miluje." Keď mal brat Martin dovršiť šesťdesiaty rok, navštívil ho mexický arcibiskup, postihnutý vážnou chorobou. Martin ho vyliečil. Jeho samého však o krátky čas postihla malária, ktorej 3. novembra 1639 podľahol.

Veľká úcta k čiernemu bratovi v bielom habite neustala ani po jeho smrti. Martina de Porres vyhlásil za blahoslaveného pápež Gregor XVI. r. 1837 a za svätého pápež Ján XXIII. r. 1962. Pápež Pavol VI. ho vyhlásil za patrona všetkých holičov, kaderníkov, kaderničok a príbuzných remesiel a odporučil predstaviteľom týchto remesiel, aby ho uctievali a aby rozjímali "o vzoroch pokory a lásky, ktoré nám zanechal; aby pri kráslení a úprave ľudského tela sa usilovali aj o krásu ducha".

12. novembra: sv. Jozafát Kuncevič

Pochádzal z pravoslávnej rodiny. Narodil sa pravdepodobne r. 1580 vo Volodymyre, na dnešnej západnej Ukrajine. Po získaní základných vedomostí odišiel študovať do litovského mesta Vilnius, kde sa dostal do styku s veriacimi východného obradu, ktorí boli zjednotení s Rínom. Toto zjednotenie gréckej pravoslávnej cirkvi s cirkvou rímskou sa uskutočnilo dohodou v Ríme a jej prijatím v Breste, práve v čase Jozafátovho pobytu vo Vilniuse. Jozafát sa rozhodol, že sa pridá k zjednoteným. Pod vplyvom jezuitov vstúpil do rehole sv. Bazila. Po skončení teologického štúdia ako rehoľný kňaz nielenže si svedomite vykonával svoje povinnosti v kláštornej komunite, ale sa aj s veľkou horlivosťou venoval apoštolátu medzi veriacimi. Keďže bol vzdelaný a nábožný, jeho kázne veľmi účinne pôsobili na poslucháčov. Mnohých pravoslávnych privádzali do zjednotenej cirkvi. Jeho schopnosti upútali pozornosť aj cirkevných predstavených. Preto ho vymenovali za igumena /predstaveného/ baziliánskeho kláštora v Byteni a krátko nato za archimandritu /vyššieho predstaveného/ vo Vilniuse. R. 1617 bol vysvätený za biskupa a o rok sa stal arcibiskupom. Ako arcibiskup sa zaslúžil o pozdvihnutie úroveň svojich duchovných a reformu rehoľného života, ale najväčšie úsilie vynakladal na zjednotenie kresťanov. Jeho apoštolát zjednotenia bol veľmi ťažký. Nová, zjednotená cirkev, ktorá dostala meno "uniatská", mala mnoho odporcov - niektorých z nevedomosti a zaslepenosti, iných zo sebeckých záujmov. Svojim protivníkom Jozafát hovorieval: "Viem, že ma na smrť nenávidíte, kým ja vás nosím vo svojom srdci a rád by som za vás položil život." Boli to prorocké slová. Pravoslávni využili politické nepokoje v Poľsku, vnikli do jeho biskupského domu, zabili ho a jeho mŕtvolu hodili do rieky Dviny. Bolo to 12. novembra 1623. Zdalo sa, že jeho smrť spechatí vratký osud uniatskej cirkvi. Prispela však k jej upevneniu a mala za následok i mnoho ďalších obrátení.

Arcibiskupa a mučeníka Jozafáta vyhlásil za blahoslaveného pápež Urban VIII. a za svätého pápež Pius IX. r. 1867. Pápež Pius XI. pripomenul 300. výročie mučeníckej smrti sv. Jozafáta r. 1923 osobitnou encyklikou. Dnes cirkev uctieva sv. Jozafáta Kunceviča ako mučeníka, a to nielen ako mučeníka ukrajinských katolíckych veriacich gréckeho obradu, ale aj ako trpiteľa, ktorý obetoval život za zjednotenie sesterských cirkví a dodnes odlúčených bratov.

12. decembra: sv. Jana Františka de Chantal

Sv. Jana Františka de Chantal sa narodila vo východofrancúzskom meste Dijone r. 1572. Jej otec bol predsedom burgundského parlamentu. Keď mala 21 rokov, vydala sa za grófa Krištofa de Chantal. Po ošetrovaní manželstva jej manžel zahynul pri nešťastí na poľovačke. Smrť milovaného manžela ju priviedla na okraj zúfalstva. Mladá vdova dostala niekoľko výhodných ponúk na vydaj, ale ich odmietla. Rozhodla sa, že svoj ďalší život zasväť Bohu a dobročinnosti. Uskutočniť toto predsavzatie jej pomohlo stretnutie so sv. Františkom Saleským. Pod jeho duchovným vedením získala vnútornú vyrovnanosť a duchovne dozrela. Tento svätec chcel založiť novú rehoľnú ženskú kongregáciu, pomenovanú podľa Navštívenia Panny Márie, ktorá sa mala starať o chorých v chudobných rodinách. Jana Františka mala byť spoluzakladateľkou tejto kongregácie a jej prvou predstavenou. Na výzvu sv. Fratiška prijala túto úlohu ochotne a poslušne. Prvým sídlom kongregácie bolo mesto Annecy. Rehoľa sa úspešne ujala a rozšírila po celom Savojsku i po celom Francúzsku. Rehoľné sestry, ktoré ľudia začali volať "vizitantkami", sa čoskoro stali všeobecne známymi a obľúbenými. Rehoľa Navštívenia sa stala požehnaním pre Francúzsko i pre cirkev. Popri sociálnej

a vychovávateľskej činnosti významne prispela k vnútornej obnove cirkvi. Jana Františka pod duchovným vedením sv. Františka Saleského a neskôr sv. Vincenta z Pauly počas celého rehoľného života sa neúnavne starala o svoje kláštory. Z 86 kláštorov, v ktorých jej duchovné dcéry pracovali, takmer všetky osobne zriadila. Na okružnej ceste, pri ktorej navštevovala svoje kláštory, ochorela na zápal pľúc a 13. decembra 1641 zomrela. Pochovali ju v Annecy, v kólskej rehole Navštívenia. Janu Františku de Chantal vyhlásil za blahoslavenú pápež Benedikt XIV. r. 1751 a za svätú pápež Klement XIII. r. 1767. V súčasnosti má rehoľa Navštívenia v krajinách Európy a Ameriky 190 domov so 6500 rehoľnými sestrami.

14. decembra: sv. Ján z Kríža

Sv. Ján z Kríža, pôvodným menom Juan de Yepes, pochádzal z Kastílie v strednom Španielsku. Narodil sa r. 1542 v mestečku Fontiveros. Po ukončení základného školského vzdelania prišiel na jezuitské kolégium v Medine del Campo, kde vyštudoval humanitné vedy. Po odchode z kolégia vstúpil r. 1563 do karmelitánskej rehole. Po zložení rehoľných sľubov odišiel na filozofické a teologické štúdiá do Salamanky, kde ho vysvätili za kňaza. Ako kňaz sa stretol so sv. Teréziou z Avily, a tá ho oboznámila so svojím plánom zakladať reformované karmelitánske kláštory s pôvodnou prísnu disciplínou a požiadala ho o spoluprácu. Ján súhlasil. Na rozdiel od menej prísnych nereformovaných karmelitánov ľud nazýval týchto karmelitánov "bosými", lebo nenosili obuv, a tento názov prešiel aj do úradného pomenovania. Obnova rehoľnej disciplíny sa obom reformátorom darila, počet bosých karmelitánov rýchlo vzrastal. Avšak úspechy reformy vzbudili nepriateľstvo u nereformovaných karmelitánov, ktoré vyústilo do uväznenia Jána v kláštore nereformovaných v Toledě. Bolo to tvrdé a uponižujúce väzenie. Po ôsmich mesiacoch sa Jánovi podarilo z väzenia ujsť. Uchýlil sa do kláštora v Andalúzii, v ktorom sa stal neskôr predstaveným. Potom zastával rozličné funkcie vo vedení reformovaných kláštorov. Počas celého rehoľného života prežíval Ján mnohé telesné strasti, zlé zaobchádzanie a ponižovanie. Tak sa splnila jeho modlitba, v ktorej prosil Boha iba o utrpenie a poníženie. Prijímal ho potom s nadprirodzeným pokojom. Zomrel 14. decembra 1591 vo veku 49 rokov. Ján z Kríža bol vyhlásený za blahoslaveného r. 1675 a za svätého r. 1726. Pápež Pius XI. ho r. 1926 vyhlásil za cirkevného učiteľa.

Sv. Ján z Kríža je v cirkvi učiteľom duchovného života. Možno ho pokladať za najlepšieho teológa mystiky. Napísal viaceré spisy, zvlášť cennou časťou sú jeho mystické básne, ktoré zaujímajú čestné miesto i v španielskej národnej literatúre.

26. decembra: sv. Štefan

Pamiatku sv. Štefana si cirkev uctieva hneď po sviatku Kristovho narodenia. Možno v tom vidieť symboliku opierajúcu sa o historickú skutočnosť, že sv. Štefan bol prvý z Ježišových nasledovníkov, čo dosvedčil vlastnou krvou vieru v toho, ktorý sa sám za nás obetoval.

O pôvode sv. Štefana nevieme nič bližšie. Jeho meno je gréckeho pôvodu /slovo "stefanos" znamená veniec, korunu/. Zo Skutkov apoštolov sa dozvedáme, že Štefan vynikal osobitnými duchovnými darmi. Bol "plný viery v Ducha Svätého". Preto, keď sa apoštolí rozhodli ustanoviť v cirkvi osobitnú charitatívnu službu - diakoniu, voľba padla predovšetkým na Štefana. Súčasťou tejto diakonskej služby bolo kázanie. A práve kázanie a charizmatické dosvedčovanie

Božieho slova viedli Štefana tak k úspechom v apoštoláte, ako aj mučeníckej smrti. Ľud obdivoval diakona, ktorý "plný milosti a sily" konal divy a veľké znamenia. To sa však nepáčilo niektorým Židom, ktorí sa nad tým pohoršovali. Obžalovali ho pred veľradou, že odmieta Mojžišov zákon a pohŕda jeruzalemským chrámom. Štefan na obhajobu predniesol pred veľradou reč, ktorá bola veľmi jasná a neobyčajne odvážna. Jeho slová nenávisť žalobcov ešte vystupňovali. Vyvrcholenie nastalo, keď mladý diakon uchvátený nebeským videním zvolal: "Vidím otvorené nebo a Syna človeka stáť po pravici Boha." Vtedy sa naňho s krikom vrhli, vyvliekli ho von z mesta a tam ho kamenovali. On sa na kolenách modlil: "Bane Ježišu, prijmi môjho ducha." A potom, podobne ako božský Majster: "Pane, nezapočítaj im tento hriech."

Úcta sv. Štefana Prvomučeníka sa rozšírila v cirkvi už v prvých storočiach. Bol vzorom všetkým, ktorí po nom vydali svedectvo o svojej viere vlastným životom, za rozličných prenasledovaní cirkvi.

KATECHÉZA

Skupina B /birmovanci//

III. časť: BOŽÍ DUCH SA NÁM DÁVA - ČO O TOM HOVORÍ NOVÝ ZÁKON

V predchádzajúcej časti sme si položili otázku, čo nám hovorí o Duchu Svätom a o jeho pôsobení vo svete Sväté písmo. Odpovedali sme si na ňu spolovice - poukázaním na miesta v Starom zákone, kde sa o tomto pôsobení môžeme dočítať. Teraz nám ostáva dokresliť biblickú predstavu Ducha Svätého dôkladným povšimnutím si novozákonného Božieho zjavenia.

Zhrňme však, čo sme sa zatiaľ dozvedeli: Starozákonný človek spoznával Božieho Ducha ako Ducha, ktorý oživuje a ktorý posilňuje, a to už i fyzicky, ale najmä duchovne. Vyznačených mužov, na ktorých sa "vylial", na ktorých zostúpil Boží Duch, ako boli proroci, králi a knazi, pomazávali židia vonavým olejom - na znak toho, že na nich spočinula sila Božieho Ducha. Títo ľudia dostali od Boha za úlohu napomínať izraelský národ k vernosti zmluve s ním a ohlasovať budúcu spásu podľa Božieho zjavenia. Sami aj boli predobrazmi očakávaného Spasiteľa, ktorým mal byť Pomazaný /Mesiáš, Kristus/. Na Pomazanom mal spočinúť duch Pánov a skrze neho mal dať Boh národu nového Ducha a mal s ním uzatvoriť novú zmluvu.

1. Ježiš - naplnený Božou silou

Knihy Nového zákona dosvedčujú:

- že Ježiš je Boží Syn,
- že sa stal človekom,
- že je Mesiáš, ktorého poslal Boh,
- že je celkom naplnený Božou silou, Duchom Svätým.

Správy o Ježišovom krste v Jordáne ukazujú, že v Ježišovi pôsobí Duch Svätý a že Ježiš začína dielo, ktorým ho poveril Otec, mocou Ducha Svätého.

"V tých dňoch prišiel Ježiš z galilejského Nazareta a Ján ho pokrstil v Jordáne. Vtom, ako vystupoval z vody, videl otvorené nebo a Ducha, ktorý ako holubica zostupoval na neho. A z neba

zaznel hlas: 'Ty si môj milovaný Syn, v tebe mám zaľúbenie.'" /Mk 1, 9-11/

Lenže Ježiš nie je iba prorok, na ktorého "zostupuje Duch", on je ten, ktorý vlastní Ducha Svätého, on je ten, z ktorého Duch Svätý vychádza. To oznamujú už slová, ktoré povedal Ján Krstiteľ pred Ježišovým krstom:

"Ja vás krstím vodou. No prichádza mocnejší, ako som ja. On vás bude krstiť Duchom Svätým a ohňom." /Lk 3, 16/

Ježiš ako Boží Syn nedostal Božieho Ducha až pri Jánovom krste, on sa tomu krstu iba pokorne podrobil, aby nám ukázal cestu vyslobodenia z moci hriechu pokáním /Jánov krst bol totiž výrazom očistenia pokáním/, stanúc si; on bezhriešny, medzi hriešnikov, ktorých viny vzal na seba. Zostúpenie Ducha nanho v podobe holubice pri súčasnom Otcovom svedectve o ňom - to je prvé verejné zjavenie jednoty Boha v troch osobách v dejinách spásy, tajomstva Najsvätejšej Trojice, neprebádateľného vnútorného Božieho života. Boh ním potvrdil Ježišovo mesiášske poslanie. Toto zjavenie nám hovorí o láske medzi Otcom a Synom /"Ty si môj milovaný Syn..."/, ktorá nachádza svoj výraz v plnosti Ducha prinášaného vteleným Synom sveta.

V kresťanskom umení sa Duch Svätý často spodobňuje ako holubica. Symbol je prevzatý zo spomenutých novozákonných správ, ako ich podávajú všetci štyria evanjelisti. Prečo Boh volil takýto symbol? Zrejme preto, že Židia, keď čítali na začiatku prvej knihy Mojžišovej vetu "Duch Boží vznášal sa nad vodami /Gn 1, 2/", dávali svojej predstave tohto Ducha podobu holubice. Všetkým, ktorí boli prítomní pri Ježišovom krste, bol tento symbol známy, Boh k nim teda prehovoril nanajvýš zrozumiteľne.

2. Ešte nebolo Ducha...

Knihy Nového zákona svedčia o tom, že skrze Ježiša, Mesiáša, sa splnilo, čo Boh prisľúbil svojmu ľudu v Starom zákone: Ježiš prináša svetu Ducha Svätého, Ježiš posielal po svojom zmŕtvychvstaní Ducha Svätého do sveta.

Krátko pred svojím nanebovstúpením Ježiš prikázal svojim učeníkom, "aby neodchádzali z Jeruzalena, ale aby očakávali Otcovo prisľúbenie: 'O ktorom ste počuli odo mňa, že Ján krstil vodou, ale vy budete o niekoľko dní pokrstení Duchom Svätým.'" /Sk 1, 4-5/

Na židovské sviatky Stánkov "Ježiš vstal a zvolal: 'Ak je niekto smädný a verí vo mňa, nech príde ku mne a nech pije. Ako hovorí Písmo, z jeho vnútra potečú prúdy živej vody.'" To povedal o Duchu, ktorého mali dostať tí, čo v neho uverili. Lebo ešte nebolo Ducha, pretože Ježiš ešte nebol oslávený" /Jn 7, 37-39/. Odvolávajúc sa na Sväté písmo, mal tu Ježiš na myšli slová proroka Izaiáša: "Budeš ako záhrada polievaná a ako prameň vôd, ktorého vody nesklamú." /Iz 58, 11/

Vo svojej rozlúčkovej reči pri Poslednej večeri povedal Ježiš apoštolom:

"Poprosím Otca a on vám dá iného Tešiteľa, aby zostal s vami naveky - Ducha pravdy. Slovo, ktoré počujete, nie je moje, ale Otcovo, toho, ktorý ma poslal. Toto som vám povedal, kým som ešte u vás. Ale Tešiteľ, Duch Svätý, ktorého pošle Otec v mojom mene, naučí vás všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal." /Jn 14, 16-17; 24-26/

"Keď príde Tešiteľ, ktorého vám ja pošlem od Otca, Duch pravdy, ktorý vychádza od Otca, on o mne vydá svedectvo." /Jn 15, 26/

"Ešte veľa vám mám toho povedať, ale teraz by ste to nezniesli. Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do plnej pravdy, lebo nebude hovoriť sám zo seba, ale bude hovoriť, čo počuje, a zvestuje vám, čo má prísť. On ma oslávi." /Jn 16, 12-14/

Ten Duch pravdy podľa Ježišovho prísľubu sprístupňuje svetu krok za krokom tajomstvo Božej lásky k ľuďom a tajomstvo smrti a zmŕtvychvstania Božieho Syna. V tomto jeho poslaní je aj kľúč k správne porozumeniu slov evanjelistu sv. Jána, že "ešte nebolo Ducha, pretože Ježiš ešte nebol oslávený". Boží Duch pôsobil v ľuďoch, ako sme si ukázali, vždy, ale predtým, ako Kristova cirkev mohla vykročiť do sveta s evanjelizačným poslaním, nebolo tu jeho plného posväcujúceho pôsobenia, organizujúceho ľudské sily a schopnosti v Božej milosti na premenu sveta v Kristovi. Až po Ježišovom oslávení a zoslaní Ducha Svätého prvotnej cirkvi, apoštolom zhromaždeným vo večeradle, ktorí "jednomyselne zotrvali na modlitbách spolu so ženami, s Ježišovou matkou Máriou a s jeho bratmi" /Sk 1, 14/, začal tento Duch "obnovovať tvárnosť zeme" /Ž 103, 30/. Pre toto posväcujúce pôsobenie stáva sa charakteristickým menom Božieho Ducha v novozákonnom čase meno Duch Svätý.

Musela, skrátka, prísť "plnosť času", aby začal Duch Svätý vo svete takto pôsobiť. Symbolicky je to zvýraznené tým, že zoslanie Ducha Svätého nastáva na päťdesiaty deň od Vzkriesenia. Židovské Turíce /pôvodne dožinková ďakovná slávnosť, neskôr spomienka na vyhlásenie zákona na Sinaji/ nenasledovali totiž na päťdesiaty deň po Veľkej noci náhodou. U Židov symbolizovalo číslo sedem plnosť a číslo päťdesiat /50 = 7 x 7 + 1/ predstavovalo teda čosi ako uzatvorenú "plnosť plnosti", ním sa po sedemkrát siedmich začínalo čosi nové.

3. Zoslanie Ducha Svätého

Ježiš splnil poslanie, ktoré dostal od Otca. Bol Otcovi poslušný až na smrť na kríži. A Boh ho vzkriesil z mŕtvych. Boh ukázal, že Ježiš je Spasiteľom a Vykupiteľom sveta. Oslávil ho a urobil ho Pánom nad všetkým.

Ježišovo zmŕtvychvstanie je začiatkom nového sveta, začiatkom celkom nového života.

Po Ježišovom oslávení jeho učeníci pocítili, ako v nich pôsobí celkom nová sila, ako ich pobáda odvážne ohlasovať celému svetu jeho zmŕtvychvstanie. Pocítili v sebe celkom nového Ducha, Ducha osláveného Krista. Nové, mohutné a mocné vniknutie Ducha Svätého do sveta opisuje sv. Lukáš v správe Skutkov apoštolov o turických sviatkoch:

"Keď prišiel deň Turíc, boli všetci vedno na tom istom mieste. Tu sa náhle strhol hukot z neba, ako keď sa ženie prudký vietor, a naplnil celý dom, v ktorom boli. I zjavili sa im akoby ohnivité jazyky, ktoré sa rozdelili, a na každom z nich spočinul jeden. Všetkých naplnil Duch Svätý a začali hovoriť inými jazykmi, ako in Duch dával hovoriť." /Sk 2, 1-4/

Tu sa spĺňa to, čo bol hovoril prorok Joel: "Potom sa stane, že vylejem Ducha svojho na každé telo." /Joel 3, 1/

A apoštoli naplnení Duchom Svätým zvestujú: "Tohto Ježiša Boh vzkriesil a my všetci sme toho svedkami. Božia pravica ho povýšila a keď od Otca dostal prísľúbeného Ducha Svätého, vylial ho, ako

sami vidíte a počujete." /Sk 2, 32-33/

Saným sprievodným znakom príchodu Ducha Svätého pri prvých kresťanských Turícach - hukotu, "ako keď sa ženie prudký vietor", obnoveným jazykom - možno pripísať symbolický význam.

Veterný hukot nás upomína na to, že hebrejčina mala jedno slovo na označenie "ducha" aj "vetra". Tento hukot znamenal pre apoštolov a ostatných zhromaždených vo večeradle akési formálne potvrdenie toho, čo v sebe zrazu pocítili, príchodu Ducha Svätého. A účinky vetra môžu byť obrazom pôsobenia Ducha. "Tak ako silný hučiaci vietor rúca veže a vytrha stromy z koreňov, aj Duch Svätý vykorenjuje skrze kázanie apoštolov modlárstvo, moc tyranov i múdrosť a výrečnosť filozofov." /Faber? cit. podľa Spiragovho katechizmu./

Oheň dáva svetlo i teplo, očisťuje železo od hrdze i spevňuje hlinenú nádobu pri vypaľovaní. Tieto jeho účinky boli apoštolom a ich súčasníkom dôverne známe, akiste nepomerne dôvernejšie než nám dnes, ktorým svieti a hreje elektrina a ktorí zväčša po celý život už vôbec neprichádzame do priameho kontaktu s prácou kováča a hrnčiara. Preto in mohli byť účinky ohňa zrozumiteľným obrazom pôsobenia Ducha Svätého. Veď Duch Svätý nám prináša svetlo, zaháňa z našich duší tmu nevedomosti /spomeňme si na sedem darov Ducha Svätého!/, roztápa ľad nášho srdca, rozplameňuje v nás lásku k Bohu a k bližnému, strauje očistným spôsobom hrdzu našich hriechov, prinášajú nám posväcujúcu milosť, a upevňujú nás, posilňuje v dobrom, aby sme boli dôstojní "duchovní nádobami", dôstojní jeho nositeľmi.

Konečne, v starozákonnom čase Boh sám neraz dával najavo svoju prítomnosť znamením ohňa. Mojžišovi sa zjavil v horiacom / a nezhárajúcom / kríku, Izraelitov pri východe z Egypta sprevádzal cez deň v oblačnom a v noci v ohnovej stĺpe, Eliáša vzal na ohnivom voze do neba a podobne. Aj pri zoslaní Ducha Svätého je znamenie ohňa znamením Božej prítomnosti.

Ešte aj jazykovitý tvar turického ohňa Ducha môže nám niečo pripomínať - formálne onen dar reči, ktorého sa apoštolom dostalo pri zoslaní Ducha Svätého, a symbolicky Božie poverenie cirkvi niesť Kristovo evanjelium všetkým národom.

4. Duch Zmŕtvychvstalého

Správa v Skutkoch apoštolov hovoriaca o turickej udalosti nám ukazuje, ako mocne a mohutne začal pôsobiť Duch Svätý v malom Ježišovom spoločenstve. V slovách, obrazoch a symboloch, ktoré boli veriacemu Židovi oných čias dôverne známe zo Starého zákona, pokúsil sa pisateľ Skutkov apoštolov sprístupniť súčasníkom neopísateľnú skutočnosť v udalostiach, ktoré nastali:

Oslávený Kristus splnil, čo bol prisľúbil národu. Zoslal Ducha Svätého. To nové, čo prišlo na svet s Ježišovým zmŕtvychvstaním, začalo pôsobiť vo svete.

Boží Duch je teraz vo svete. Žije v mladej cirkvi. Tu, v tomto malom spoločenstve začína pôsobiť to nové. Duch spôsobil, že tí, čo prijali Kristovu blahozvesť, začali hovoriť, vlastne spôsobil už to, že ju prijali, ba vôbec to, že sa najprv zišli "zo všetkých národov" /Sk 2, 5/. Tu sa začalo budovať to, čo sa dovrší pri druhom Kristovom príchode:

- svet vykúpený od všetkého zla,
- život v Božej blízkosti,
- radosť, ktorá vytrvá.

Dielo, ktoré začal Otec skrze svojho Syna Ježiša Krista,
privedie k dovršeniu Duch Svätý. On pôsobí a bude pôsobiť vo
všetkých, a najmä v tých, ktorí veria v zmŕtvychvstalého Krista.
On pôsobí v novom ľuďe, s ktorým Boh uzatvoril novú zmluvu.

Dodajme na okraj, čo nám k tomu pripomína sv. Pavol: "Keď
vo vás prebýva Duch toho, ktorý vzkriesil Ježiša z mŕtvych, potom
ten, čo vzkriesil z mŕtvych Krista, oživí aj vaše smrteľné telá
skrze svojho Ducha, ktorý prebýva vo vás." /Rim 8, 11/

Príchod Ducha Svätého v deň Turíc po Ježišomv nanebovstúpe-
ní vyznačuje začiatok rastu nového Božieho ľudu, cirkvi založenej
Kristom. Zoslanie Duchu Svätého bolo prvým birmovaním v cirkvi,
vysluhoval ho sám Veľkňaz Nového zákona Ježiš Kristus.

Zoslanie Ducha Svätého stalo sa takto i začiatkom novej éry
v živote ľudstva, éry, v ktorej ľudia pôsobením Božieho Ducha za-
čínajú hľadať spoločnú reč, začínajú sa usilovať porozumieť si a
spolupracovať na jednom diele. Udalosť sana stala sa akýnsi obrá-
teným obrazom toho, čo sa prihodilo pri babylonskej veži. V Bábe-
li "Pán zniatol reč celej zeme a odtiaľ rozohnal ich po celej ze-
mi" /Gn 11, 9/, na prvé kresťanské Turíce dal ľuďom zhromaždeným
"zo všetkých národov" porozumieť reči apoštolov a rozoslal ich
vnášať porozumenie do sveta.

Nech nás nerýli, že podnes pocitujeme ešte primálo toho vzá-
jomného porozumenia vo svete, podstatné je, že si ľudstvo od oných
čas potrebu bytostnej jednoty uvedomuje jednotaj výraznejšie.

Aj cirkev vo svojich dejinách predstavuje živé, rastúce a
zrejúce telo, so všetkými príznakmi aj "chorobami" rozvíjajúceho
sa organizmu. Veľký konvertita Papini vo svojej stati Mladistvosť
katolicizmu /1927/ obrazne prirovnáva storočie v histórii cirkvi
- ako mystického tela Kristovho - k rokom Kristovho života. Ak
by sme túto jeho predstavu prijali, mohli by sme naše storočie
v živote cirkvi pripodobniť k dvadsiatim rokom v živote človeka.
Nuž a čože je dvadsať rokov? Mladý človek v tomto veku sotvaže
dospel k akému-takému sebazoznaniu a po rozmarných a búrlivých
rokoch "teenagerstva" ešte len začína s plným uvedením a vážnos-
ťou zapájať všetky svoje schopnosti do spolutvorenia sveta...
Predstavte si teda, že sme to práve my, čo žijeme teraz a teraz
sa hlásime ku Kristovi, na ktorých spočíva zodpovednosť za dospe-
losť cirkvi. Je to povznášajúca, ale i zaväzujúca predstava.
Prosme s dôverou Ducha Svätého, aby nás na túto úlohu uschopnil
našou osobnou duchovnou zrelosťou. Je totiž pravda, ako pripomína
Papini v spomenutej eseji, že "až dodnes o kresťanstve viac vie-
me, než ho praktizujeme".

POZNÁMKA REDAKCIE

Najviac ohlasov na 14. číslo Rodinného spoločenstva bolo
podľa očakávania redakcie na článok "O Medžugorí z iného pohľadu".
Vo viacerých rodinných spoločenstvách sa rozvinula živá /a možno
i veľmi živá/ diskusia o tomto článku a o Medžugorí. Ďakujeme za
všetky ohlasy - kladné i záporné. Budeme ich však môcť spolu
s komentárom uverejniť až v budúcom čísle. Zatiaľ len poznamená-
vame, že uverejnením článku sme chceli čitateľov oboznámiť s ofi-
ciálnym stanoviskom cirkvi k osobným zjaveniam a dať priestor

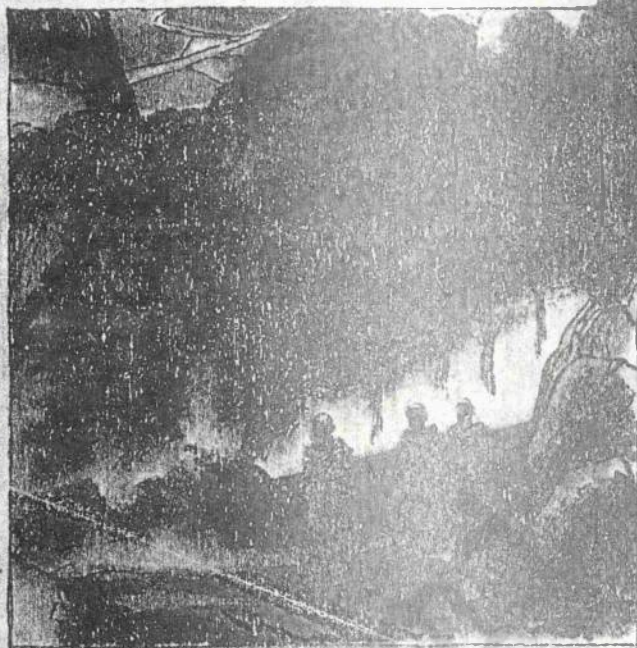
aj iným názorom na udalosti v Medžugorí. Zaujatie zodpovedného stanoviska k dôležitým udalostiam a vytváranie vlastného pevného postoja si vyžaduje poznanie a prijatie iných, hoci aj odlišných názorov. A polemika o skutočnostiach, ktoré ešte nie sú uzavreté, nemôže a nesmie oslabovať naše zásadné postoje.

BOŽSKÉ SRDCE BUĎ S NAMI,
KRAĽUJ, PANUJ NAD NAMI,
NECH SA V NAŠEJ RODINE
ŽIVOT VIERY ROZVINIE.

Mária, Pomocnica kresťanov, oroduj za nás!

ZÁZRAK NA VERNI

VERNA, LESNATÝ VRCH, OSTRE DIVOKÉ STĚNY, STRMĚ A NAKLONĚNÉ DO DOLINY KASENTIVA, V BLÍZKOSTI A REZZA, TU SA NACHÁDZA KAMEN NÁZÝVANÝ SASSO SPICCO - OSTRÁ STĚNA, A NA NOME OD VRCHU DOLE OSTRÁ PUKLINA. FRANTIŠEK MAL NAJRADŠEJ TÚTO PUSTATINU, KDE MU BRAT ORLANDO UROBIL ZO SUCHÝCH KONÁROV A LÍSTIA KOLIBU.

V LETE 1224 ODIŠIEL FRANTIŠEK S BRATOM LEONOM NA VERNU, TU SA CHCEL VZDIALENY OD SVETA, V POKOJI PRIPRAVIŤ NA SVIATOK SV. KRÍŽA, KTORÝ SA BLÁVIL 14. SEPTEMBRA

CHCEL BYŤ CELKOM SÁM. VIKTOR NESMEL PRÍST K JEHO KOLIBE, LEN BRAT LEON.

BUDEŠ CHODIŤ DVA KRÁT DENNE A PRINESIEŠ MI TROCHA SEDLA

FRANTIŠEK BOL CHOPÝ. VNOCI SA MODIL A BOL DLHO HORE A MALO JEHO. BRAT LEON BOL USTAROSTENÝ. PRETO HO SLEDOVAL TAK, ABY HO FRANTIŠEK NEVIDEL.

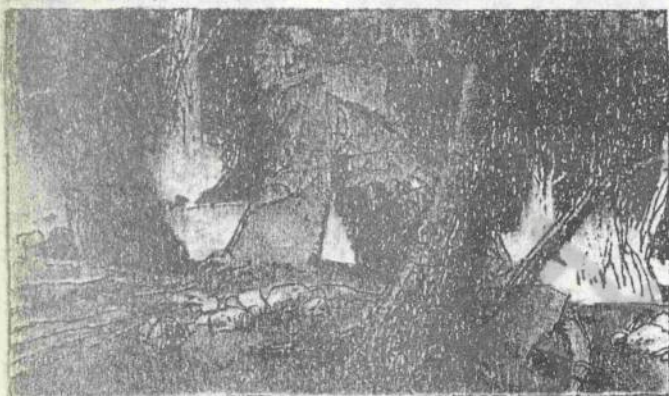
JEH MOJ,
MOJE
VŠETKO!

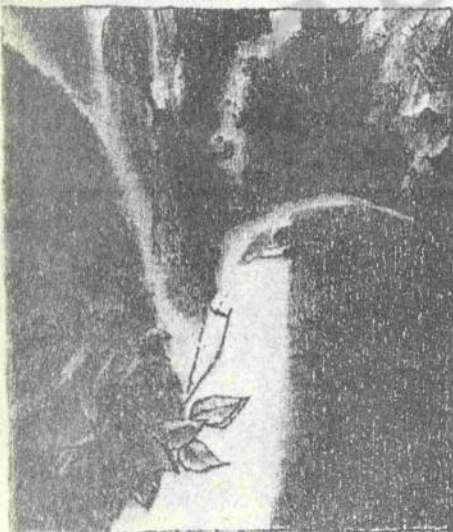
NEPOTRE-
BUJE MA

DOMALY SA VRAČAL DO KOUBY, MEDZI
OSTATNÝMI.

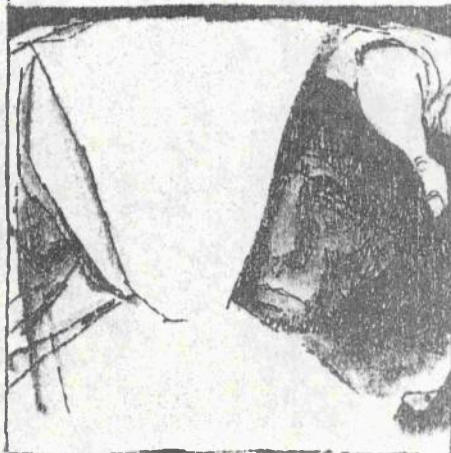
NAPRIEK ZÁKAZU, POZORNE SA PRIBLÍ-
ŽIL K VCHODU DO FRANTIŠKOVEJ
KOUBY...

ALE MUSEL ZOSTAŤ STAŤ

SVETLOST, SVETLEJŠIA OD
SLNKA HO PRINÚTILA, ABY
SI ZAKRYL OČI RUKAMI

KEĎ SVETLOST ZMĚLA,
AKO VBEHU VŮJDE DO
KOUBY.

OTČE!
ČO SA S
TEBOU
ROBI ?

JEDNEHO DŇA, NA SVITANÍ 14. SEPTEMBRA.

ODKIAĽ TAKÁ
TÍŠINA? ČI SPI?
ALEBO OCHOREL?

KED SA FRANTIŠEK PEBRAL Z VYTEZENA,
UKAZAL MU TAJOHNE ZNAKY, KTORE MU
KRISTUS ZANECHAL NA TELE. KRISTOVE
RANY!

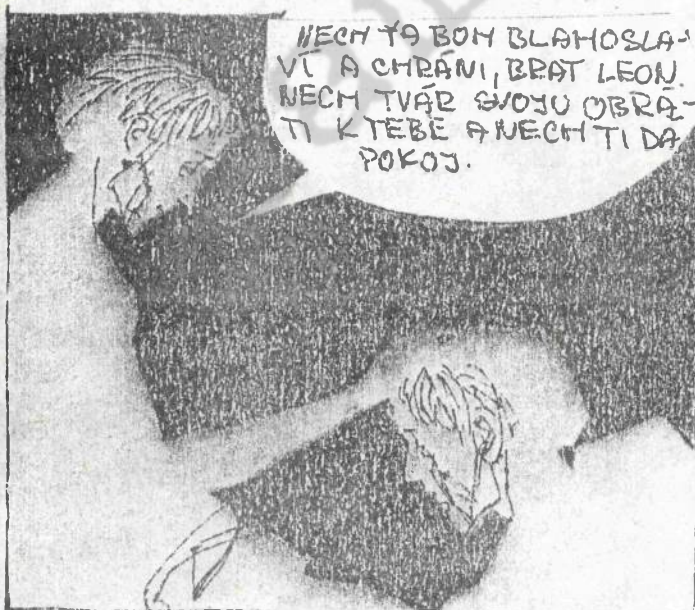

OTICE! AKO KRISTUS
UKRIZOVANY

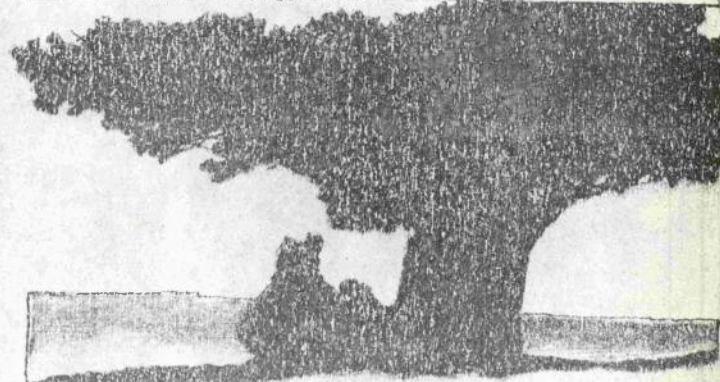
TICHO...
UIKOMU ANI SLOVO.

NA PRVIACH MAL MAL HLBOKŮ RANU
Z KTOREJ TIEKLA KRV. BRAT LEON,
HLBOKO DOJATY, MU OCISTIL A ZAVIAZAL
RANY.

NECH TA BOH BLAHOSLA-
VI A CHRANI, BRAT LEON.
NECH TVAR SVOJU OBRA-
TI KTEBE A NECH TI DA
POKOJ.

BRAT LEON NENECHAL VIAC FRANTIŠKA,
SAMENO. STALE BOL PRI ŇOM A POMA-
HAL MU PRI CHŮDZI. SVATEC ODTERAZ
NEVLADAL CHODIT. MAL CHORE NOHY.

ČOSKOBO SA ROZNIESLA PO CELOM SVETĽI ZU-
OTOM ČO SA STALO S FRANTIŠKOM, A BRAT
LEON POROZPRAVAL AKO DOSTAL FRANTIŠEK KRISTOVE ZNAKY

ASSISI NA JESEŇ 1220, FRANTIŠEK
 JE HOSTOM BISKUPA V ASSISI, SVOJ-
 MO PRIATEĽA. CHCEL HO NECHAŤ
 V BISKUPSKOM PALÁCI, ABY HO
 LIEČILI ZNÁMI LEKÁRI. SVÁTEC
 BOL ÚPLNE VYČERPANÝ. RANY, CHO-
 RA PŇOU ZAPALENÉ OČI, TO VSETKO
 MU SPŮSOBOVALO VEĽKÉ BOLESTI. BOL
 SKORO ÚPLNE SLEPÝ. CHUDÁK STOROČ-
 NAL, ŽE "BRAT SCHAR" (TAK NAZÝVAL
 SVOJE TELO), UŽ ĎALEJ NEMOŽE. POPRO-
 BIL BRATOV, ABY HO PRENIESLI DO
 CHRÁMU SV. MARIE ANJELSKEJ. ODTIAĽ
 TO ODISIEL NA SVOJÚ PŮT A ODTIAĽTO

SESTRA SMŔŤ

JEDNO POPOĽUDNIE KONCOM
 SEPTEMBRA 1226! FRANTIŠKA NA
 NOSIDLÁCH PRENIESLI DO PORCIUKU-
 KŮLY. V POLOVICI CESTY...

PROSÍM VÁS BRATIA,
 ZASTAŤTE A OTCŤE
 MA SMEROM K
 ASSISI.

CHCEL IST AJ DO NEBA.

FRANTIŠEK VŤ SKORO NE-
 VIDEL... ALE CÍTIL VEČI,
 KTORÉ HO OBKLOPOVALI.
 SPOBŤNAL SI NA MIESTO, KDE
 PRVÝ KRAT OBJAL MALO KOCIE-
 HO. ZDALO SA MU, ŽE OPĽT
 POČUJE PIESEŇ SVOJES
 MLADOSTI.

NESMŤTIL, ALE AJ TAK
 MU NIČO ZVIERALO HRDLA...
 ZDVÍHNĚ RUKY...

ZELAL SI PRED SMŤTOU
 VIDIEŤ PANI
 JAKUBU DI SETTESOU,
 VAŽENÚ RIMANKU,
 POBOŽNÚ A ŠTEDRÚ.

BOH ŤA BLAHOŠLÁVI,
 KOJE DRAHĚ HESTO, HESTO
 DRAHĚ A VERNĚ BOHU...

AK MA CHCEŠ VIDIEŤ
 ŽIVĚHO, PRĚD A
 DONES PLACHTU, DO
 KTOREJ ZABALIS
 MOJE TELO.

NEBOLO TREBA UST ODOV-
ZDAT, JAKOBA (FRANTISEK
JU NAZVAL "BRAT JAKOBA",
PRE JEJ ODVAŽNOST) STALA
UŽ NA PRAMU...

BRATIA ZOSTALI
PREKVAPEŇI...

ŽENY NESKŮ
VSTÚPIŤ...

TO NEPLATÍ
PRE "BRATA
JAKOBU", NECHAJ
TE JU VSTÚPIŤ.

BRAT FRANTISEK, PRINESLA
SOH TI PLACHTU, KTORU SOH
SAMA UTKALA A KOLACE,
KTORÉ SI CHOPÝ JEDOL
V RIME.

FRANTISEK SA SPOKOJNE
USMEJE, SKÚSIL SI SAM VZIAŤ,
ALE NEVLÁDAL, RUKA HÝKLES-
LA NA POSTEĽ.

"BRAT JAKOBA" SA SKLONÍ
NAD CHOREHO, KOLKO
SPOHENOK...

TVÁR POLOŽILA
NA SVÄTCOVU RU-
KU, ABY ZAKRYLA
SŤZY. PREŠLO
VELÁ ROKOV OD
ICH PRVEHO
STRETNUTIA V
RIME.

POČÚVALA FRANTISKOVE KÁŽNE A ODVIEDY
SA ZMENIL JEJ ŽIVOT. SVOJ PALÁC ZMENILA NA
SKRÝSU PRE CHUDOBŇYCH...

...A KEĎ JEJ DAL DO OPATERY
JAHNIATKO? ZUERA UŽ ODNEJ -
SVEODISLO, ZOBÚDADJU KAŽDE
RANO SVOJIM MEKOTOM A
VEČER ZASPALA NA PRAMU
JEJ IZBY...

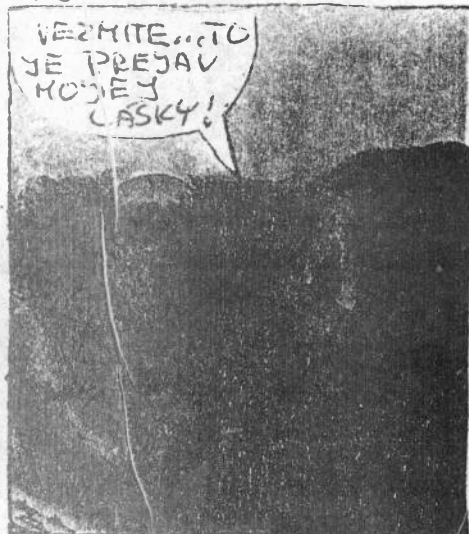
PRE TIE PEKNÉ
SPOMIENKY BOLA
ESTE SKUTNESSIA. JA
KOBA POTLACI SLZY A
DA SA DO PRÁCE, ABY
ZMIERILA FR. BOLESTI.

FRANTIŠEK, KTORÝ ŽIL PODĽA
EVANĎELIA, VŤODNEŠHTI CHCEL
CELKOM NASLEDŤVAŤ KRISTA

PRIVESTE MI
CHŤEB...

ROZLOMIL HO A DAL
HO PRÍTOMNÝM.

VEZMITE... TO
JE PREJAV
HOJNEJ
LÁSKY!

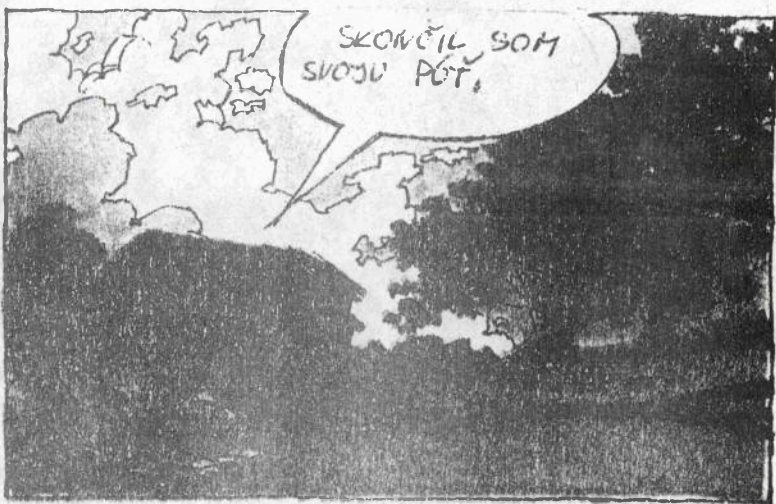
JEŽIS LŮBIL SVOJICH, KTORÝ S NIM
ENODILI POSVETE, LŮBIL ICH DO KŮCA.

POVEDAL, ABY HO RZLOŽILI NA HOLÚ ZEM...
BRATIA, KTORI KLÁČALI PRINOM PLAKALI!

VŠETKÝCH
VÁS BĽHOSLÁVIAM
VÁS PRÍTOMNÝCH
I NEPRÍTOMNÝCH.

SKONČIL SOM
SVOJU PŮT,

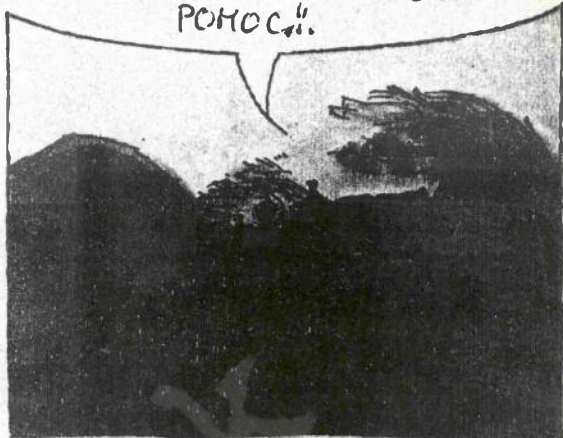

BUD POCHVÁLENY, PAN MŮJ, OD
SESTRY NÁŠEJ TELESNÉJ
SMRTI!

POTOM HLASNEŠIE ZASPEVA
ŽALM DÁVIDOV!

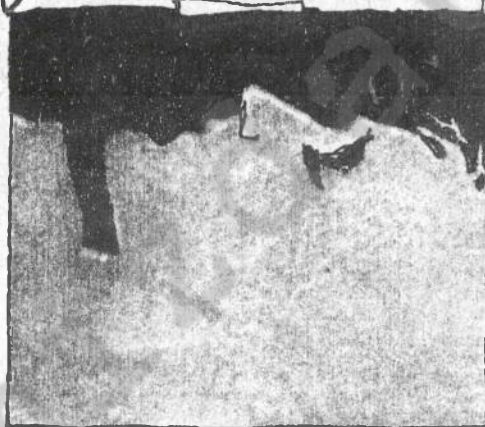
"...HLASOM SVOJIM PROSÍM
PÁNA, ABY MI PRISIEL NA
POMOC!"

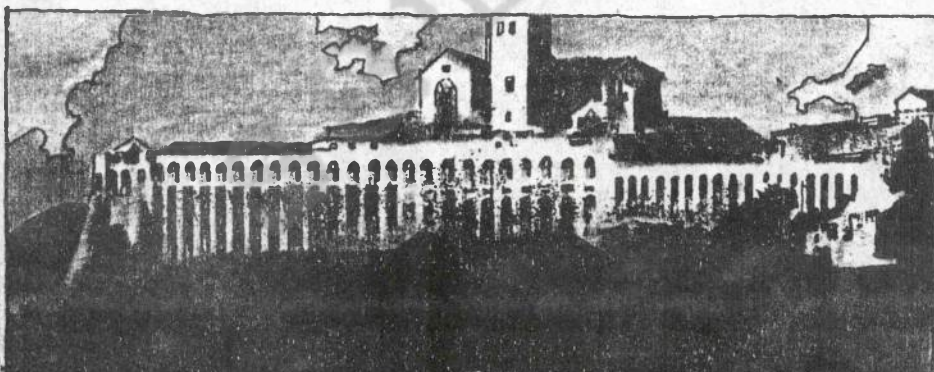
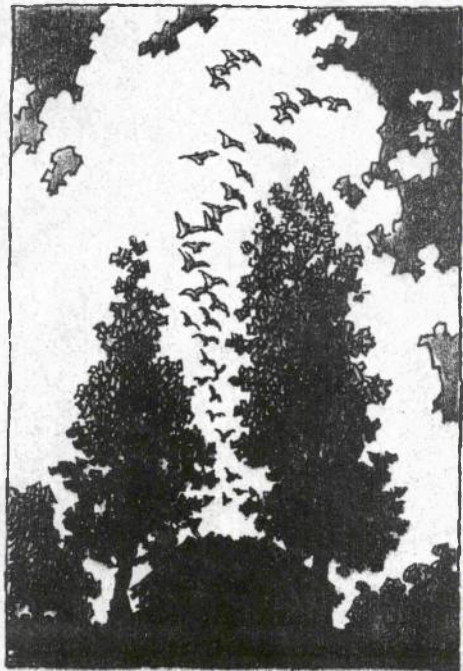
BRATIA V SLZÁCH
POKRAČUJÚ V SPEVE,

PRÍ POSLEDNÉJ SLOHE
VZNESENEJ FRANTIŠKOVE
SRDCE DOTĹKLO.

RODŠKOVÁNKOV PRISIEL
KŮ KOLIBE, ZACHYTLI POS-
LEDNÝ SPĚV "SPEVÁKA
BOŽIEHO" A POKRAČOVALI
ZBOROVE A PIESEN ZAMES-
LI DO VÝSKY, HOPE, K
MODRÝM NEBESÁM A NES-
MIERNEJ SVETLOSTI.

NA PODUET PÁPEŽA J. PAVLA II
8. OKTÓBRA R. 1986
(760 VÝROČIE SMRTI FRANTIŠKA)
STRETLI ZASTUPCOVIA VŠET-
KÝCH VIEROVYZNANÍ NA SVETE
ABY SA ZJEDNOTILI V MODLITBE A V BRATSKOM
POROZUMEŇI, TAK AKO ICH PREŽIVAL SV. FRANTIŠEK Z ASSISI.

LUDOM FRANTIŠEK ZANECHAL NOVÝ PRÍKLAD BRATSTVA
SO VŠETKÝMI TVORMI A VOZ SKUTOCNEJ RADOSTI V PROTI-
VENSTVÁCH ŽIVOTA, JEHO KTOBY SA ZRIEKOL VŠETKEHO
A MECHCEL VLASTNIŇ NÍČ, ANI STRECHU VAD HLAVCU, ANI
PENIAZE, VDAČNI LUDIA POSTAVILI V ASSISI, BAZILIKU, KRÁJSIU
OD PALACA, DO KTORAJ SŤVAL V HLADOSTI. SEM DO ASSISI
STALE CHODIA LUDIA Z CELEHO SVETA, ZO VŠETKÝCH KRÁJIN,
VŠETKÝCH VYZNANÍ, ABY OPĽAČUJI FRANTIŠKOV ODKAZ
POKOCU, BRATSTVA A LASKY.